

ЗЕЛЕНА КНИГА

«РЕГУЛЮВАННЯ РОЗДРІБНОГО РИНКУ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ»

КВІТЕНЬ – 2017

ОФІС ЕФЕКТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

FORBIZ
Створення кращого
бізнес-середовища

ОФІС ЕФЕКТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

info@brdo.com.ua, office@brdo.com.ua
+38 (044) 332 49 12, +38 (094) 832 49 12
Київ, вул. Хорива, 55-К
www.brdo.com.ua

Офіс ефективного регулювання BRDO було засновано в листопаді 2015 року, задля сприяння створенню ефективного регулювання і поліпшення економічних свобод в Україні (з пріоритетом для малого/середнього бізнесу). Саме з цією метою ми реалізуємо інклюзивний та відкритий процес оптимізації регуляторних відносин на роздрібному ринку електричної енергії, який призведе до взаємної довіри та партнерства держави й бізнесу.

Документ підготовлено експертами Офісу ефективного регулювання **на основі аналізу законодавства України станом на 1 квітня 2017 року.**

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ:

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ: Гончарук О.В., Лавриненко І.А.

КЕРІВНИК СЕКТОРУ «ЕНЕРГЕТИКА» ОФІСУ ЕФЕКТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ BRDO: Оржель О.А.

ГРУПА ЕКСПЕРТІВ ОФІСУ ЕФЕКТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ BRDO: Зоркін А.В., Кикоть К.В., Нечитайло О.М., Регелюк С.В

ПРЕАМБУЛА

Підготовка та публікація Зелених книг є поширеною практикою стимулювання і організації професійних дискусій щодо актуальних проблем і шляхів їх вирішення. Як правило, публікація Зеленої книги з певної проблематики є передумовою наступного етапу – розробки документу, в якому формуються основи державної політики, спрямованої на розв'язання проблем в певній сфері.

Для комплексного аналізу регулювання роздрібного ринку електричної енергії в Україні Офісом було проведено повну інвентаризацію регуляторних інструментів (засобів).

З метою систематизації закономірностей застосування різних інструментів регулювання було класифіковано за ознаками цілей, для досягнення яких вони застосовані, та способів їх досягнення, поділивши їх на наступні **УМОВНІ ГРУПИ:**

- ◆ Ліцензії
- ◆ Державне регулювання цін і тарифів
- ◆ Технічне регулювання
- ◆ Норми надання послуг
- ◆ Рахунки зі спеціальним режимом використання
- ◆ Броня електропостачання
- ◆ Державна підтримка

ЦЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИСВЯЧЕНЕ ПОШУКУ ТА АНАЛІЗУ ПРОБЛЕМ ЗАСТОСУВАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ РОЗДРІБНИЙ РИНОК ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ. Правильне та повне усвідомлення цієї проблематики дозволить системно підійти до реформування системи державного регулювання роздрібного ринку електричної енергії з метою підвищення його ефективності (прибирання невинуватих бар'єрів, оптимізація процедур застосування регулювання з метою зменшення вартості його виконання, виправлення помилкового чи надмірно застосованого регулювання), що в свою чергу відповідатиме кращим міжнародним практикам та призведе до:

- ... розвитку малого та середнього бізнесу;
- ... зростання економіки України;
- ... скорочення безробіття;
- ... створення конкурентоспроможного ринку;
- ... зменшенню фінансових та часових витрат бізнесу.

ПЕРЕДУМОВОЮ СТВОРЕННЯ ЦІЄЇ КНИГИ СТАЛИ НАСТУПНІ ЧИННИКИ:

- ➔ відсутність довіри суспільства та бізнесу до держави, як до регулятора;
- ➔ низька якість регуляторного поля (значна кількість незаконних та неактуальних регуляторних актів);
- ➔ дороге, неефективне та корупціогенне регулювання.

Запропонована редакція Зеленої книги спрямована на пошук та аналіз проблем, пов'язаних із застосуванням інструментів (засобів) регулювання роздрібного ринку електричної енергії, а саме: ліцензування, контролю ціноутворення, обсягів ринку та якості товарів (послуг), що на ньому реалізуються.

Цілком усвідомлюємо, що існують інші інструменти, що фактично застосовуються для опосередкованого регулювання роздрібного ринку, зокрема встановлені державою механізми роботи оптового ринку електричної енергії, її експорту та імпорту та інші спеціальні галузеві інструменти. Ці інструменти регулювання будуть досліджені нами в майбутньому при проведенні аналізу регулювання інших ринків, що входять в паливно-енергетичний комплекс України.

Зелена книга сформована на основі аналізу законодавства України станом на 01 квітня 2017 року. Верховною Радою України 13.04.2017 прийнято Закон України «Про ринок електричної енергії» (реєстраційний номер законопроекту № 4493), яким суттєво змінено законодаче регулювання ринку.

Імплементация Закону України «Про ринок електричної енергії» на роздрібному ринку вимагає прийняття значної кількості регуляторних актів (кодексів, методик, правил тощо). Вторинне регуляторне поле має бути повністю імплементоване протягом 2-х років.

Таким чином, наведений в цій зеленій книзі аналіз ефективності регулювання:

- 1) Не втратив актуальності у зв'язку з прийняттям Закону України «Про ринок електричної енергії»;
- 2) Створює підґрунтя для застосування комплексного та системного підходу до розробки вторинного законодавства, вибору регуляторних інструментів та їх застосування.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	7
РЕЗЮМЕ	8
1. АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ТА ПОКАЗНИКІВ РОЗДРІБНОГО РИНКУ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ УКРАЇНИ	11
1.1 АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ОБОРОТУ ТОВАРУ «ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГІЯ»	11
1.2 АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ НАДАННЯ ПОСЛУГ «РОЗПОДІЛ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ» ТА «КОМПЕНСАЦІЯ РЕАКТИВНОЇ ЕНЕРГІЇ»	14
1.3 АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ НАДАННЯ ПОСЛУГИ «ПРИЄДНАННЯ ДО РОЗПОДІЛЬНИХ ЕЛЕКТРИЧНИХ МЕРЕЖ»	15
1.4 АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ НАДАННЯ ПОСЛУГИ «ПОСТАЧАННЯ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ» ..	17
1.5 АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ НАДАННЯ ПОСЛУГ «УЛАШТУВАННЯ ВУЗЛІВ ОБЛІКУ» ТА «КОМЕРЦІЙНИЙ ОБЛІК ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ»	25
ВИСНОВОК ЗА РОЗДІЛОМ 1	26
ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ ЗА РОЗДІЛОМ 1	26
2. АНАЛІЗ РЕГУЛЯТОРНИХ АКТИВ РИНКУ	27
2.1 ВИЗНАЧЕННЯ ПЕРЕЛІКУ РЕГУЛЯТОРНИХ АКТИВ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ РИНОК	27
2.2 ОЦІНКА АКТУАЛЬНОСТІ ТА ЗАКОННОСТІ РЕГУЛЯТОРНИХ АКТИВ	29
ВИСНОВОК ЗА РОЗДІЛОМ 2	32
ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ ЗА РОЗДІЛОМ 2	32
3. АНАЛІЗ ЦІЛЕЙ ТА ІНСТРУМЕНТІВ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗДРІБНОГО РИНКУ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ	33
ВИСНОВОК ЗА РОЗДІЛОМ 3	35
ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ ЗА РОЗДІЛОМ 3	35
4. АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗДРІБНОГО РИНКУ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ (РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ, ПОТРІБНОСТІ ТА ПРИЧИН НЕВДАЧІ)	37
4.1 БІЗНЕС-ПРОЦЕС: БУДІВНИЦТВО РОЗПОДІЛЬНИХ ЕЛЕКТРИЧНИХ МЕРЕЖ ТА ЇХ ПРИЄДНАННЯ ДО МАГІСТРАЛЬНИХ / МІЖДЕРЖАВНИХ ЕЛЕКТРИЧНИХ МЕРЕЖ	37
4.2 БІЗНЕС-ПРОЦЕС: ПРИЄДНАННЯ ДО ЕЛЕКТРИЧНИХ МЕРЕЖ	42
4.3 БІЗНЕС-ПРОЦЕС: ВРЕГУЛЮВАННЯ ПИТАНЬ ПОВ'ЯЗАНИХ З ПОСТАЧАННЯМ ТА РОЗПОДІЛОМ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ (УКЛАДЕННЯ ДОГОВОРІВ, ВСТАНОВЛЕННЯ РЕГУЛЯТОРОМ ЦІНОВИХ ПОКАЗНИКІВ, ПЛАНУВАННЯ УЧАСНИКАМИ РИНКУ СВОЄЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ТОЩО)	54
4.4 БІЗНЕС-ПРОЦЕС: ОБЛАДНАННЯ ВУЗЛІВ ОБЛІКУ ТА ЇХ ІНТЕГРАЦІЯ В АВТОМАТИЗОВАНУ СИСТЕМУ КОМЕРЦІЙНОГО ОБЛІКУ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ	63
4.5 БІЗНЕС-ПРОЦЕС: КУПІВЛЯ/ВЛАСНЕ ВИРОБНИЦТВО ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ	65
4.6 БІЗНЕС-ПРОЦЕС: ФІЗИЧНЕ ТРАНСПОРТУВАННЯ (РОЗПОДІЛ) ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ	67
4.7 БІЗНЕС-ПРОЦЕС: ПРОДАЖ (ПОСТАЧАННЯ) ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ	69
4.8 БІЗНЕС-ПРОЦЕС: ЗДІЙСНЕННЯ РОЗРАХУНКІВ ЗА СПОЖИТИ ТОВАРИ (ПОСЛУГИ)	74
4.9 БІЗНЕС-ПРОЦЕС: НАДАННЯ ПОСЛУГ З КОМПЕНСАЦІЇ ПЕРЕТІКАННЯ РЕАКТИВНОЇ ЕНЕРГІЇ	76

4.10	БІЗНЕС-ПРОЦЕС: ЗНЯТТЯ, ОБРОБКА ДАНИХ ЩОДО ОБСЯГІВ ПЕРЕТОКІВ АКТИВНОЇ / РЕАКТИВНОЇ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ, НАДАННЯ СТОРОНАМ ІНФОРМАЦІЇ, НЕОБХІДНОЇ ДЛЯ РОЗРАХУНКІВ	78
	ВИСНОВОК ЗА РОЗДІЛОМ 4	80
	ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ ЗА РОЗДІЛОМ 4	80
5.	АНАЛІЗ ВІДПОВІДНОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЗОБОВ'ЯЗАННЯМ УКРАЇНИ ІЗ НАБЛИЖЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС ЗА УГОДОЮ ПРО АСОЦІАЦІЮ ТА КРАЩИМ МІЖНАРОДНИМ ПРАКТИКАМИ	81
	ВИСНОВОК ЗА РОЗДІЛОМ 5	86
	ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ ЗА РОЗДІЛОМ 5	86
	ВИСНОВКИ	87
	ДОДАТКИ	90
	ПЕРЕЛІК ТЕРМІНІВ	114
	КОРОТКА КЛАСИФІКАЦІЯ НЕДОЛІКІВ РЕГУЛЮВАННЯ	117
	АНКЕТА	120

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ ТА СКОРОЧЕНЬ:

АМКУ – Антимонопольний комітет України

ВДЕ – Відновлювальні джерела енергії

ВРУ – Верховна Рада України

ДЧОРЕ – Договір між членами Оптового ринку електроенергії

ЄС – Європейський Союз

КМУ – Кабінет Міністрів України

ЛЕП – Лінія електропередачі

МІНЕНЕРГОВУГІЛЛЯ – Міністерство енергетики та вугільної промисловості України

НКРЕ / РЕГУЛЯТОР – Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, державний колегіальний орган, що здійснював державне регулювання діяльності суб'єктів природних монополій з березня 1995 року по серпень 2014 року. Комісія ліквідована Указом Президента 27 серпня 2014 року. Натомість Указом Президента України від 27.08.2014 № 694/2014. була утворена Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг

НКРЕКП / РЕГУЛЯТОР – Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг

ОЕС – Об'єднана енергетична система

ОРЕ – Оптовий ринок електроенергії

ОРЦ – Оптова ринкова ціна

ПНТ – Постачальник електричної енергії за нерегульованим тарифом

ПРТ – Постачальник електричної енергії за регульованим тарифом

SAIDI – Індекс середньої тривалості перебоїв електропостачання, що характеризує середній час, протягом якого мали місце перерви в електропостачанні споживачам. обраховується як співвідношення усередненого часу, протягом якого мали місце перерви в електропостачанні споживачам, до кількості усіх споживачів)

SAIFI – Індекс середньої частоти перерв у системі, що характеризує кількість перерв в електропостачанні споживачів. Обраховується як співвідношення кількості перерв електропостачання споживачів з вини постачальника електроенергії, до загальної кількості споживачів), а також якість обслуговування споживачів call-центрами енергокомпаній

РЕЗЮМЕ

ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГІЯ (ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЯ) – це **товар**, особливістю якого є одночасність виробництва та споживання¹. Електроенергія є **ресурсом**, який використовується у більшості технологічних та виробничих процесів та необхідним домогосподарствам. Накопичення електроенергії на стороні споживання можливе в дуже малих обсягах, а її повернення або переадресація неможливі.

Електроенергія – це універсальний **ресурс**, що може бути ефективно переданий та перетворений (у разі необхідності) в інший вид енергії (теплову, механічну та інші). Доступність та якість електроенергії є критично необхідною вимогою та запорукою розвитку економіки.

РИНКИ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ УКРАЇНИ МОЖНА УМОВНО РОЗДІЛИТИ НА ДВА СЕГМЕНТИ – ОПТОВИЙ ТА РОЗДРІБНИЙ.

ОПТОВИЙ ринок електроенергії України (ОРЕ) функціонує на підставі договору між членами ОРЕ, сторонами якого є виробники, роздрібні постачальники, оптовий постачальник (ДП «Енергоринок»), а також підприємство, що здійснює диспетчерське (оперативно-технологічне) управління ОЕС України та передачу електроенергії магістральними та міждержавними електромережами (ДП «НЕК «Укренерго»). ОРЕ функціонує за моделлю «пулу» або єдиного покупця (всю оптову купівлю та весь оптовий продаж електроенергії здійснює ДП «Енергоринок») – на цьому ринку відбувається купівля-продаж **99%** всієї електроенергії, що надходить в ОЕС України.

РОЗДРІБНИЙ ринок електроенергії² – це система відносин, які виникають між споживачем, постачальником та розподільною компанією у процесі постачання електроенергії.

Споживання електроенергії неможливе без одночасного споживання супутніх послуг (розподіл, постачання та комерційний облік електроенергії), при цьому електроустановки споживача мають бути приєднані до джерела живлення.

Отже, термін «роздрібний ринок електричної енергії України» є умовно виокремленою, з урахуванням кінцевих бенефіціарів товарообігу електроенергії (побутових та непобутових споживачів), сферою, яка включає сукупність товарних ринків та бізнес-процесів.

РОЗДРІБНИЙ РИНОК ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ МІСТИТЬ В СОБІ:

- ... Ринок послуг з постачання (продажу) електричної енергії (ринок постачання);
- ... Ринок послуг з розподілу (передачі) електричної енергії розподільними (місцевими / локальними) електричними мережами (ринок розподілу);
- ... Ринок послуг з приєднання електроустановок споживачів/виробників до електричних мереж (ринок приєднання);
- ... Ринок послуг з комерційного обліку електричної енергії (ринок комерційного обліку);
- ... Ринок послуг з облаштування вузлів обліку.

¹ Правила користування електричною енергією, затверджені постановою НКРЕ від 31.07.96 № 28 (у редакції постанови НКРЕ від 17.10.2005 № 910)
² Закон України «Про засади функціонування ринку електричної енергії України»

Електроенергія продається на ринку постачання постачальником, який купує її в ОРЕ та забезпечує її надходження до споживача шляхом транспортування розподільними мережами.

УЧАСНИКИ РОЗДРІБНОГО РИНКУ ТА ІНШІ ЗАЦІКАВЛЕНІ ОСОБИ (СТЕЙКХОЛДЕРИ), ЇХ ІНТЕРЕС ТА ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ НИХ РИНКУ:

- ◆ **СПОЖИВАЧІ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ:**
Інтерес в отриманні електроенергії та інших послуг належної якості за мінімальну ціну. Значення ринку для них високе.
- ◆ **ПОСТАЧАЛЬНИКИ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ:**
Інтерес в збільшенні обсягів реалізації продукції. Значення ринку для них високе.
- ◆ **ЕНЕРГОРОЗПОДІЛЬНІ КОМПАНІЇ:**
Інтерес у збільшенні обсягів переданої електричними мережами енергії та надання супутніх послуг. Значення ринку для них високе.
- ◆ **РЕГУЛЯТОР:**
Регулювання діяльності роздрібного ринку електроенергії, в т.ч. діяльності природних монополій. Має значний вплив на ринок.
- ◆ **ДЕРЖАВА УКРАЇНА:**
Інтерес у підвищенні обсягів ринку і, як наслідок, збільшенні податкових та інших надходжень. Значення ринку середнє.
- ◆ **ВИРОБНИКИ ТА НАДАВАЧІ СУПУТНІХ ТОВАРІВ І ПОСЛУГ** (виробники електротехнічної продукції, сервісні компанії, тощо):
Інтерес у збільшенні обсягів реалізації продукції та надання супутніх послуг. Значення ринку високе.

ДІЯЛЬНІСТЬ УЧАСНИКІВ РОЗДРІБНОГО ТА ОПТОВОГО РИНКУ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ РЕГУЛЮЄТЬСЯ:

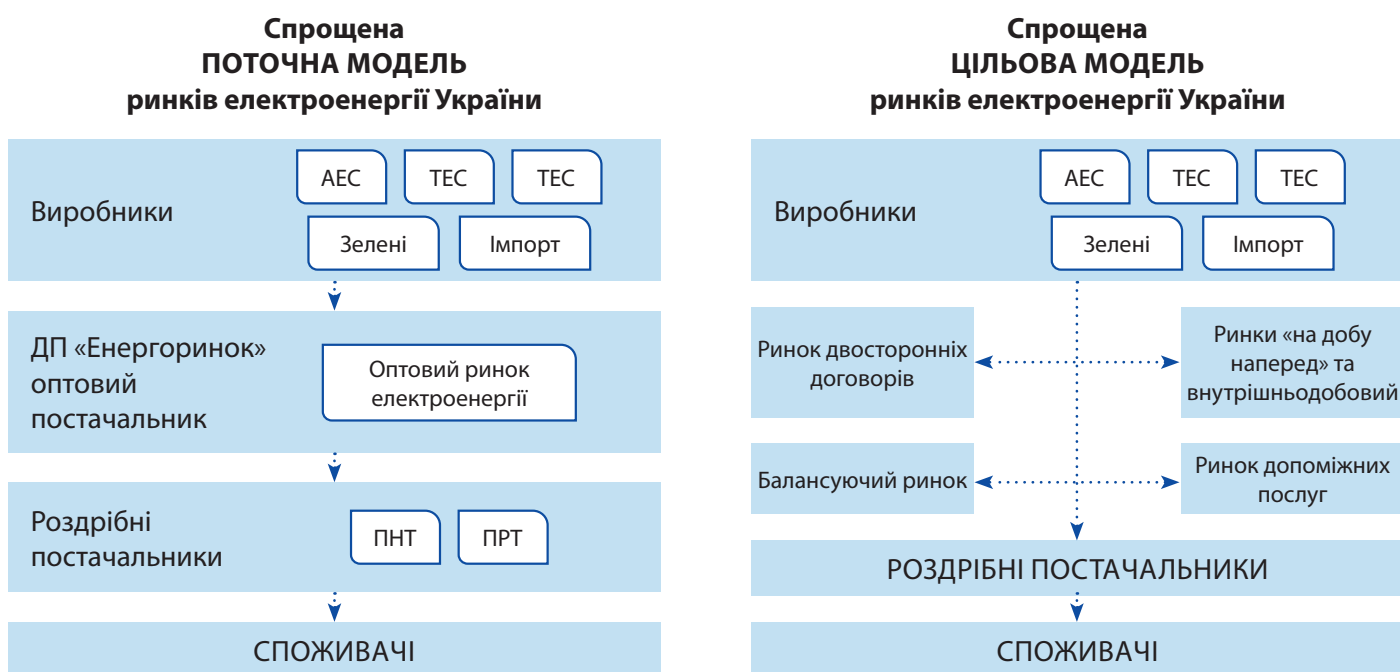
- 1) Законами України;
- 2) Указами Президента України;
- 3) Постановами та розпорядженнями Кабінету Міністрів України;
- 4) Підзаконними нормативно-правовими актами органів виконавчої влади.

Міністерство енергетики та вугільної промисловості України¹ здійснює формування та забезпечує реалізацію державної політики в електроенергетиці.

Державний нагляд (контроль) в електроенергетиці здійснюється Державною інспекцією з енергетичного нагляду за режимами споживання електричної та теплової енергії².

Державне регулювання діяльності в електроенергетиці здійснюється Національною комісією³, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП), шляхом формування тарифної політики, видача ліцензій на здійснення окремих видів діяльності, здійснення контролю за діяльністю суб'єктів електроенергетики та інших учасників ринку електроенергії та встановлення відповідальності за порушення умов і правил діяльності. При цьому, НКРЕКП встановлює (затверджує) ціни (тарифи) майже на всі товари (послуги), що реалізуються на роздрібному ринку електроенергії.

Україна, відповідно до взятих на себе зобов'язань за міжнародними договорами⁴, повинна реформувати оптовий та роздрібний ринки електроенергії, забезпечивши розвиток конкуренції та відокремлення природної монополії⁵ від конкурентних сфер. Другий енергетичний пакет ЄС мав бути імплементований на ринках електроенергії до 1 січня 2012 року⁶. Незважаючи на прийнятий Закон № 663-VII «Про засади функціонування ринку електричної енергії України», Україна фактично не виконала вказаних зобов'язань та працює наразі над імплементацією Третього енергетичного пакета ЄС⁷.

В цілому, комплексний вплив ряду чинників політичного та економічного характеру⁸ призвів до появи негативного тренду розвитку електроенергетичної галузі, який характеризувався:

- ... падінням обсягів виробництва та споживання електроенергії;
- ... різким зростанням цін та тарифів;
- ... низьким рівнем стабільності регуляторного поля (невиконання необхідних дій в частині реформування ринку);
- ... зростанням рівня концентрації у сфері постачання.

Вказане обумовлює доцільність проведення системного перегляду державного регулювання роздрібною ринку електричної енергії, виявлення його слабких місць та дослідження світових підходів до вирішення аналогічних проблем.

¹ Положення про Міністерство енергетики та вугільної промисловості України, затверджене Указом Президента України від 06.04.2011 № 382/2011

² Постанова Кабінету Міністрів України від 07.08.1996 № 929 «Про посилення контролю за режимами споживання електричної і теплової енергії»

³ Закон України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг»

⁴ У березні 2014 року підписано Угоду про Асоціацію, а у 2011 році Україна приєдналась до Енергетичного Співтовариства

⁵ Діяльності у сфері передачі та розподілу електроенергії

⁶ Протокол про приєднання України до Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, ратифікований Законом України від 15.12.2010 № 2787-VI

⁷ Зокрема, Директиви 2009/72/ЄС «Стосовно загальних правил на внутрішньому ринку електроенергії, що замінює Директиву 2003/54/ЄС» та Регламенту ЄС № 714/2009 «Стосовно умов для доступу до електромереж для міжнародної торгівлі, що замінює Постанову ЄС № 1228/2003»

⁸ Необхідність кардинальної зміни правил регулювання, конфлікт з Російською Федерацією (у т.ч. в сфері енергетики), анексія Криму [з березня 2014 року], початок бойових дій на сході України [з квітня 2014 року], нестабільність курсу гривні та загальна економічна криза.

1 | АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ТА ПОКАЗНИКІВ РОЗДРІБНОГО РИНКУ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ УКРАЇНИ

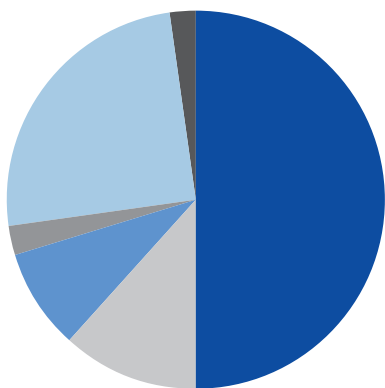
1.1

АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ ОБОРОТУ ТОВАРУ «ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГІЯ»

Максимальне навантаження енергосистеми за 2012-2016 роки склало близько **32 ГВт¹**, а сумарна потужність електростанцій України у 2016 році склала **56,17 ГВт²**. Максимальна пропускна спроможність міждержавних електромереж (потенціал імпорту) – **5,75 ГВт³**. Отже, за умови збалансованості попиту та відсутності дефіциту первинних енергоносіїв (ядерного палива, енергетичного вугілля, природного газу, водного ресурсу, тощо), наявний виробничий потенціал є достатнім для покриття внутрішнього попиту на електроенергію.

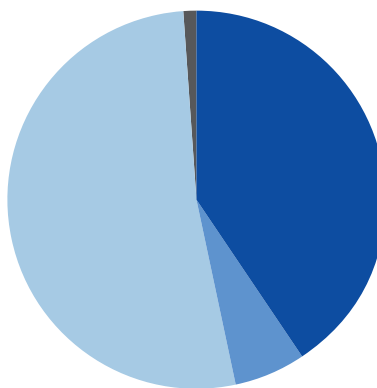
Структура генеруючих потужностей та виробництва електроенергії в 2016 році наведена на діаграмах⁴:

СТРУКТУРА ГЕНЕРУЮЧИХ ПОТУЖНОСТЕЙ ОЕС УКРАЇНИ станом на 31.12.2016 р.

ТЕС	27 703 МВт	50,1%
ТЕЦ та блок-станції	6 477 МВт	11,7%
ГЕС	4 726 МВт	8,5%
ГАЕС	1 509 МВт	2,7%
АЕС	13 835 МВт	25,0%
ВДЕ	1 092 МВт	2,0%

ВИРОБНИЦТВО ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ в 2016 р.

ТЕС та ТЕЦ	56,61 млрд кВт·г	40,8%
ГЕС та ГАЕС	9,12 млрд кВт·г	5,9%
АЕС	80,95 млрд кВт·г	52,3%
ВДЕ	1,56 млрд кВт·г	1%

Одночасно, спричинений конфліктом з Російською Федерацією, дефіцит вугілля антрацитової групи та здорожчання природного газу призвели до виникнення дефіциту електроенергії та впровадження у 2014-2015 та 2016-2017 роках **тимчасових надзвичайних заходів**, які на роздрібному ринку полягали у:

- ... обмеженні споживання електроенергії та потужності;
- ... зміні алгоритмів та нормативів перерахування коштів на поточні рахунки постачальників.

¹ Власні дані BRDO, значення за лютий 2012 року

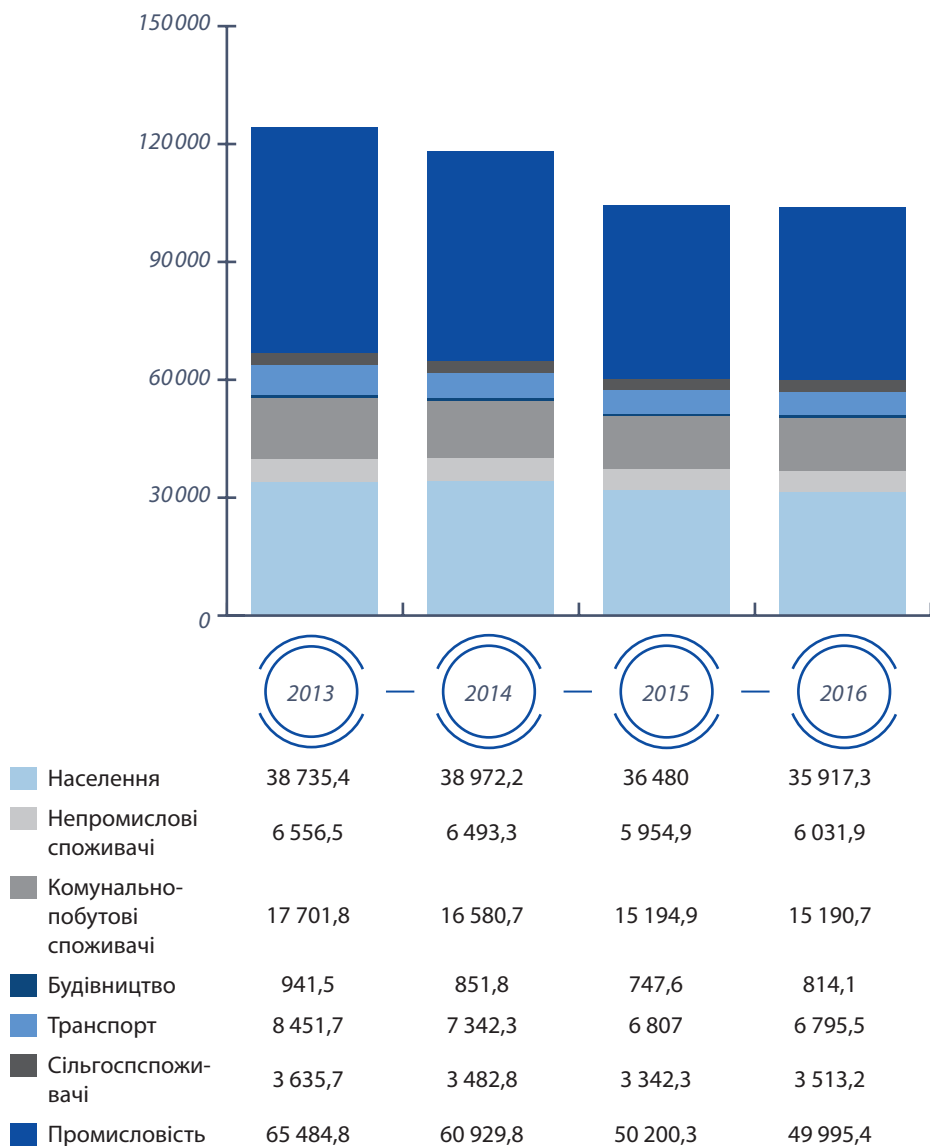
² Проект Плану розвитку ОЕС України на 2017-2026 року, <https://drive.google.com/file/d/0BwZR8kgLwyBtUXcxMXY0RFM1VE0/view>

³ Звіт Антимонопольного комітету України про результати комплексного дослідження ринків електричної енергії та енергетичного вугілля, схвалений 01.06.2016 року, протокол № 40 – <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=125980&schema=main>

⁴ Проект Плану розвитку ОЕС України на 2017-2026 року, <https://drive.google.com/file/d/0BwZR8kgLwyBtUXcxMXY0RFM1VE0/view>

У 2015 році в ОЕС України спожито **118,7** млрд кВт·г¹ електроенергії, що на **15,9** млрд кВт·г або на **11,8%** менше, ніж у 2014 році та на **21,5%** менше рівня 2012 року. Скорочення споживання мало місце у кожному місяці 2015 року по всіх групах споживачів – переважно внаслідок падіння споживання в Донецькій та Луганській областях, без урахування яких споживання електроенергії по Україні в 2015 році зменшилось на **3,5** млрд кВт·г або на **3,2%** порівняно з 2014 роком.

СТРУКТУРА І ОБСЯГИ СПОЖИВАННЯ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ В ОЕС УКРАЇНИ, млн кВт·г

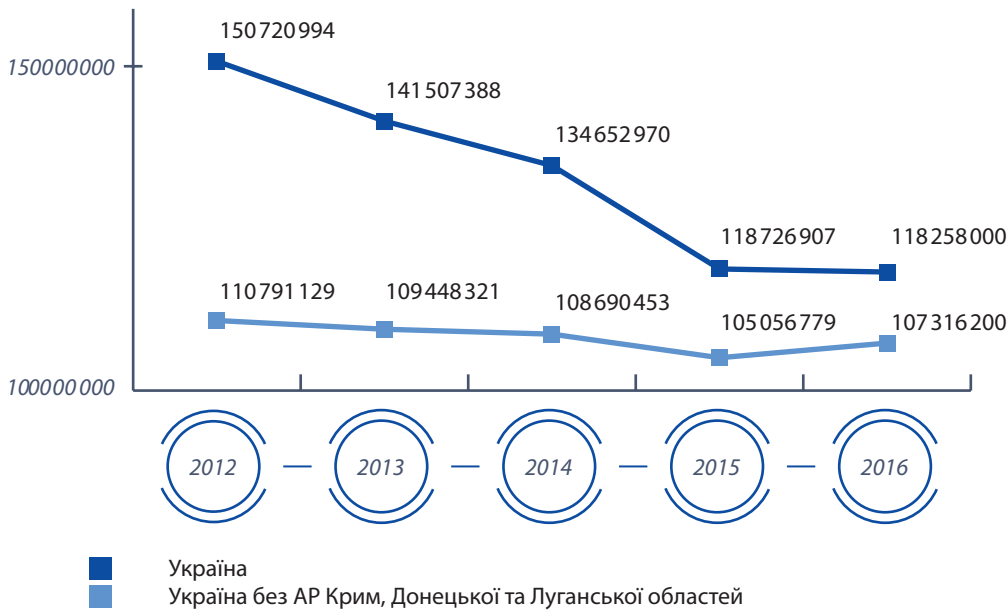
В 2016 році обсяг споживання становив **118,3²** млрд кВт·г (зниження порівняно з 2015 роком на **0,4%**). Найбільше зниження порівняно з 2015 роком зафіксоване за групами споживачів: «**Промисловість**» – на **204,9** млн кВт·г або на **0,4%** та «**Населення**» – на **562,7** млн кВт·г або на **1,5%**. Найбільше зростання відбулось за групами «**Сільгоспспоживачі**» – на **171,0** млн кВт·г або на **5,1%**. При цьому без урахування Донецької та Луганської областей, споживання електроенергії споживачами решти території України зросло на **2,2%**, при цьому зростання спостерігалось по всім групам споживачів.

Структура споживання електроенергії за 2016 року порівняно з 2015 року не зазнала суттєвих змін. У зазначений період відбулось незначне зменшення питомої ваги у групі «**Населення**» – з **30,7%** до **30,4%** та зростання за групами «**Сільгоспспоживачі**» – з **2,8%** до **3,0%**, «**Будівництво**» – з **0,6%** до **0,7%** та «**Інші непромислові споживачі**» – з **5,0%** до **5,1%**.

¹ Аналіз споживання електричної енергії в Україні за 2016 рік (без урахування АР Крим, м. Севастополя та територій Донецької і Луганської областей, невідконтрольних українській владі) – сайт Держенергонагляду (<https://den.energy.gov.ua>)

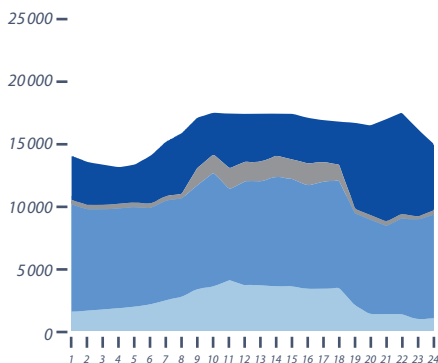
² Аналіз споживання електричної енергії в Україні за 2016 рік (без урахування АР Крим, м. Севастополя та територій Донецької і Луганської областей, невідконтрольних українській владі) – сайт Держенергонагляду (<https://den.energy.gov.ua>)

СПОЖИВАННЯ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ В ОЕС УКРАЇНИ, кВт·г

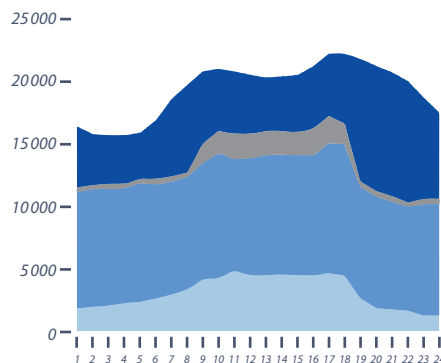
За власними розрахунками, зробленими на базі даних вимірювань енергії та потужності, **ДОБОВІ ГРАФІКИ НАВАНТАЖЕННЯ** днів режимних вимірів потужності в 2015 році мають наступний вигляд:

**ГРАФІК НАВАНТАЖЕННЯ
ПО ГРУПАХ СПОЖИВАЧІВ
за 17.06.2015 р.**

■ Населення
■ Великий бізнес
■ Державні інститути
■ Малий та середній бізнес

**ГРАФІК НАВАНТАЖЕННЯ
ПО ГРУПАХ СПОЖИВАЧІВ
за 16.12.2015 р.**

Показником, що характеризує графік навантаження та впливає на економічність роботи ОЕС України, є **коефіцієнт нерівномірності** – співвідношення мінімального та максимального значень потужності. Для характерного дня 2016 року цей коефіцієнт становив **0,745**.

З метою вирівнювання графіку навантаження держава заохочує споживання у години мінімальних навантажень та стримує його у години максимуму, зокрема шляхом застосування дво- та тризонних тарифів¹ на електроенергію для юридичних осіб і для населення² та прорівняних категорій споживачів.

¹ Постанова НКРЕКП від 22.01.2015 № 37 «Про внесення зміни до постанови НКРЕ від 20.12.2001 N 1241»

² Постанова НКРЕКП від 26.02.2015 № 221 «Про внесення зміни до Порядку застосування тарифів на електроенергію»

Період часу	Нічний	Денний	Напівпіковий	Піковий
Двобонні тарифи, диференційовані за періодами часу				
Тарифні коефіцієнти для юридичних осіб	0,35	1,8	-	-
Тарифні коефіцієнти для населення	0,5	1		
Тривалість періоду, год	8	16	-	-
Тризонні тарифи, диференційовані за періодами часу				
Тарифні коефіцієнти	0,25	-	1,02	1,8
Тривалість періоду, год	7	-	11	6

1.2

АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ НАДАННЯ ПОСЛУГ «РОЗПОДІЛ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ» ТА «КОМПЕНСАЦІЯ РЕАКТИВНОЇ ЕНЕРГІЇ»

До споживача електроенергія потрапляє у знеособленому вигляді через мережі ОЕС України і за своїми споживчими властивостями не відрізняється, не залежно від способу її вироблення. При цьому, роздрібний постачальник повинен¹ повідомляти споживача про частки кожного джерела енергії у загальній структурі обсягу купленої електроенергії за обсягом виробництва та вартості.

Системоутворюючі мережі напругою **220-750** кВ включають магістральні і міждержавні електричні мережі. Вони забезпечують видачу електроенергії від потужних електростанцій і подальшу її передачу до розподільних мереж, а також експорт та імпорт електроенергії з енергосистем сусідніх країн. Розподільні електричні мережі у 2016 році² нараховували близько **1** млн км повітряних і кабельних ліній електропередачі напругою **0,4-150** кВ і близько **200** тис. трансформаторних підстанцій напругою **6-150** кВ. В Україні ліцензію на розподіл електроенергії мають **40** суб'єктів природної монополії.

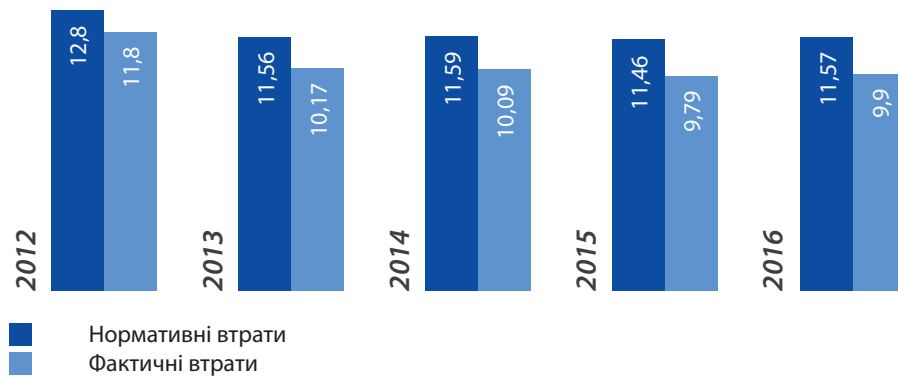
Частина електричної потужності втрачається при проходженні електричного струму через лінії електропередачі (ЛЕП) та електрообладнання системи електропостачання споживачів. Втрати електроенергії в розподільних мережах є одним з показників технічного стану мереж, що визначає якість їх обслуговування та диспетчеризації режимів роботи мереж як окремих розподільних компаній, так і ОЕС України загалом. Втрати в електроенергії у 2016 році, порівняно з 2012 роком, зменшились на **1,92** відсоткових пункти та становили **9,9%**³, що позитивно впливає на якість постачання електроенергії споживачам та обумовлює зменшення вартості електроенергії. Значення нормативних (визначаються НКРЕКП як цільові показники) та фактичних втрат в мережах розподільних компанії наведено на діаграмі:

¹ Постанова НКРЕ від 30.05.2013 № 642 «Про підвищення якості обслуговування споживачів електричної енергії»

² Проект Плану розвитку ОЕС України на 2017-2026 роки, <https://drive.google.com/file/d/0BwZR8kgLwyBtUXcxMXY0RFM1VE0/view>

³ Звіт про результати діяльності НКРЕКП у 2016 році, затверджений постановою НКРЕКП від 30.03.2017 № 460

НОРМАТИВНІ ТА ФАКТИЧНІ ВТРАТИ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ В РОЗПОДІЛЬНИХ МЕРЕЖАХ, %

В 2016 році **30** розподільних компаній дотримались нормативу втрат електроенергії.

Сім компаній¹ перевищили граничні показники, при цьому, **п'ять** з них знаходяться на території, де органи державної влади тимчасово не здійснюють свої повноваження (ПАТ «ДТЕК Донецькобленерго», ДП «Регіональні електричні мережі», ВАТ ПЕМ «Енерговугілля», ДП «Донецька залізниця», ДП «Придніпровська залізниця»).

Для порівняння, втрати електроенергії в 2013 році в середньому в світі становили **8,16%**², зокрема, в Німеччині – **3,9%**, Чехії – **4,76%**, Польщі – **6,25%**, Великій Британії та Італії – близько **7,5%**, США – **5,96%**, Китаї – **5,8%** тощо.

На рівень втрат в електричних мережах також впливає обсяг реактивної електроенергії³, що виникає як наслідок електромагнітної незбалансованості електроустановок та є технологічно шкідливою циркуляцією електроенергії між джерелами електропостачання та приймачами змінного струму.

Найефективніше компенсувати реактивну потужність «на стороні» споживача, наприклад, шляхом встановлення пристроїв компенсації. Держава стимулює споживачів вживати заходи з компенсації. Наразі, законодавством⁴ передбачено стягнення з непобутових споживачів плати за перетікання реактивної електроенергії (адресний економічний стимул до дій, спрямованих на зменшення названих суспільних збитків).

1.3

АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ НАДАННЯ ПОСЛУГИ «ПРИЄДНАННЯ ДО РОЗПОДІЛЬНИХ ЕЛЕКТРИЧНИХ МЕРЕЖ»

Щоб споживати електроенергію електроустановки споживача мають бути приєднані до джерела живлення, тобто до розподільної електричної мережі.

Оскільки сфера розподілу електроенергії перебуває у стані природної монополії, єдиним суб'єктом, який може приєднати споживача, є розподільна компанія, що обслуговує електричні мережі.

¹ Звіт про результати діяльності НКРЕКП у 2016 році, затверджений постановою НКРЕКП від 30.03.2017 № 460

² Electric power transmission and distribution losses – <http://data.worldbank.org/indicator/EG.ELC.LOSS.ZS?end=2013&start=1960&view=c&chart>

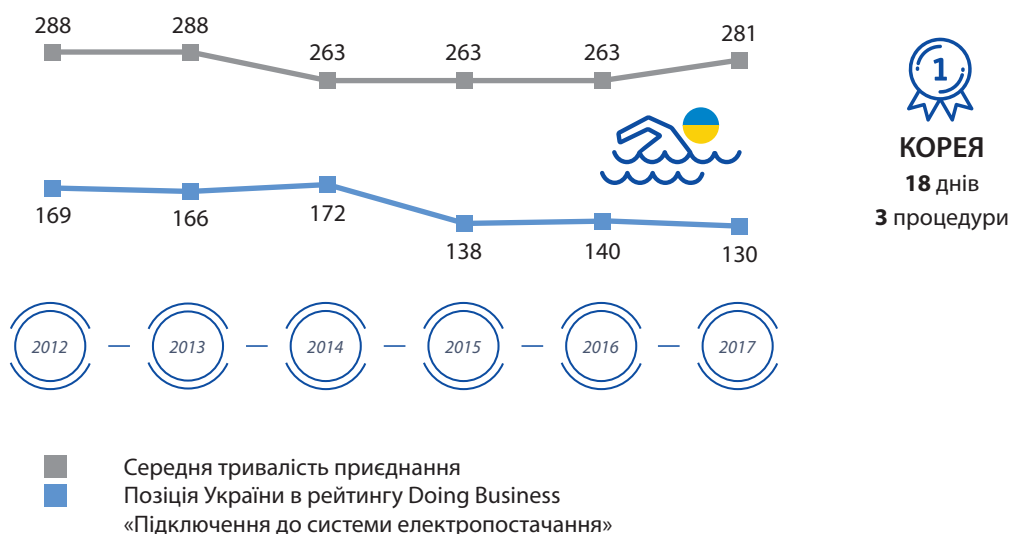
³ Правила користування електричною енергією, затверджені постановою НКРЕ від 31.07.96 № 28 (у редакції постанови НКРЕ від 17.10.2005 № 910)

⁴ Правила користування електричною енергією, затверджені постановою НКРЕ від 31.07.96 № 28 (у редакції постанови НКРЕ від 17.10.2005 № 910)

Приєднання замовника здійснюється до найближчої точки в електричних мережах розподільної компанії відповідного класу напруги.

В загальному випадку, у замовника відсутнє право вибору надавача послуг з приєднання, а отже конкуренція на ринку приєднання відсутня. Разом з тим, якщо поблизу об'єкту замовника здійснюють свою діяльність дві (або більше) розподільчі компанії, замовник може обрати надавача послуг з приєднання.

Простота та прозорість приєднання є передумовою розвитку бізнесу та зростання інвестиційної привабливості країни. У 2017 році за показником «Підключення до системи електропостачання» у міжнародному рейтингу сприятливості умов ведення бізнесу «Doing Business» Україна займала **130** місце¹ з **188** (середньостатистичне приєднання включає **5** процедур та триває **281** календарний день).

КОРЕЯ

18 днів

3 процедури

Процедуру приєднання врегульовано у 2012-2013 роках – ВРУ прийнято Закон №5021-VI «Про внесення змін до деяких законів України щодо плати за приєднання до мереж суб'єктів природних монополій», а Регулятором затверджено підзаконні акти, що регулюють питання приєднання до електричних мереж.

Сьогодні існує дві основні групи приєднань: **СТАНДАРТНЕ** приєднання та **НЕСТАНДАРТНЕ** приєднання.

¹ Благоприятность условий ведения бизнеса в Украине – <http://russian.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/ukraine>

СТАНДАРТНЕ ПРИЄДНАННЯ¹ – приєднання електроустановки (крім електроустановок, призначених для виробництва електроенергії) замовника до діючих мереж розподільної компанії на відстань, що не перевищує **300** метрів по прямій лінії від місця забезпечення потужності до місця приєднання, яке диференціюється за ступенями потужності (до **16** кВт, від **16** до **50** кВт, від **50** до **160** кВт). Середня вартість приєднання **1** кВт (однофазне приєднання до лінії **0,4** кВ) за стандартною (спрощеною) схемою зросла з **0,82** тис грн² у 2013 році до **1,57** тис. грн³ у 2017 році. **При цьому, ставки плати за стандартне приєднання потужності понад 16 кВт у 2017 році станом на 01.04.2017 Регулятором не затверджено.**

Стандартне приєднання виконується розподільною компанією «під ключ», а при нестандартному замовник самостійно розробляє проектно-кошторисну документацію (у т. ч. забезпечує її попереднє узгодження із зацікавленими суб'єктами), яку погоджує з розподільною компанією.

У листопаді 2016 року відбулись зміни⁴ в методиці розрахунку плати за **НЕСТАНДАРТНЕ ПРИЄДНАННЯ** (понад **300** метрів до місця забезпечення потужності та/або понад **160** кВт) – було виокремлено приєднання електроустановок потужністю до **5** МВт («типове нестандартне приєднання») та встановлено, що плата за нього розраховується з урахуванням встановлені НКРЕКП «величин питомої вартості нестандартного приєднання» (плати за створення **1** кВт потужності) та вартості будівництва ЛЕП для потреб замовника (визначається на підставі проекту). **У січні 2017 року Регулятор затвердив відповідні величини⁵, разом з тим вказана постанова станом на 01.04.2017 не набула чинності.**

Вартість приєднання електроустановок потужністю більше **5** МВт визначається виключно проектно-кошторисною документацією.

1.4

АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ НАДАННЯ ПОСЛУГИ «ПОСТАЧАННЯ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ»

Постачання електроенергії кінцевим (роздрібним) споживачам здійснюють **РОЗДРІБНІ ПОСТАЧАЛЬНИКИ**, які поділяються на:

1) Постачальників з нерегульованим тарифом (ПНТ):

- ... діють на території всієї України;
- ... не мають у володінні/користуванні електричні мережі;
- ... можуть працювати тільки з побутовими споживачами;
- ... ціну продажу електроенергії визначають за домовленістю зі споживачем.

2) Постачальників з регульованим тарифом (ПРТ):

- ... тарифи на їх послуги встановлюються Регулятором;
- ... можуть працювати з побутовими та побутовими споживачами (побутові споживачі не можуть обирати постачальника);
- ... діють виключно на закріпленій території, яка визначається виходячи з розташування мереж, що обслуговуються компанією;
- ... мають ліцензію на розподіл (є суб'єктами природної монополії та мають частку **100%** на ринку розподілу), та надають ПНТ інформаційні та адміністративні послуги (передача даних, погодження документів, тощо).

¹ Правила приєднання електроустановок до електричних мереж, затверджені постановою НКРЕ від 17.01.2013 № 32

² Постанова НКРЕ від 25.12.2012 № 1695 «Про затвердження ставок плати за стандартне приєднання електроустановок для Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя на 2013 рік»

³ Постанова НКРЕКП від 26.01.2017 № 81 «Про затвердження ставок плати за стандартне приєднання електроустановок для Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя на 2017 рік»

⁴ Постанова НКРЕКП від 07.11.2016 № 1946 «Про затвердження Змін до Методики розрахунку плати за приєднання електроустановок до електричних мереж»

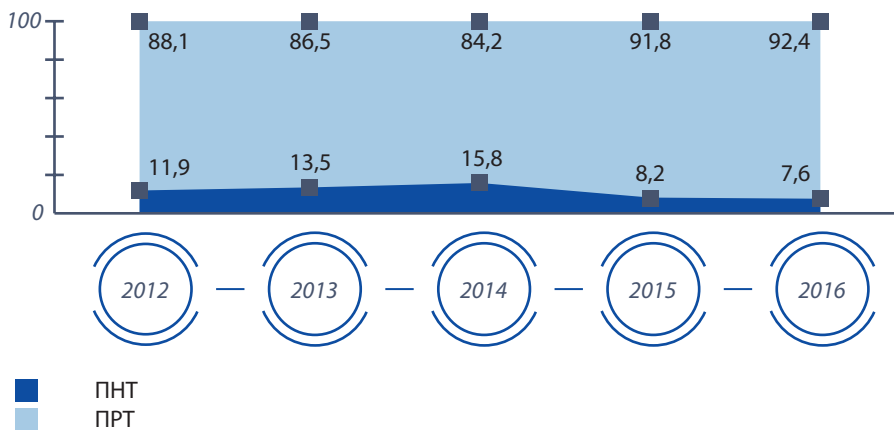
⁵ Постанова НКРЕКП від 31.01.2017 № 148 «Про встановлення величин питомої вартості нестандартного приєднання електроустановок до електричних мереж на 2017 рік»

НЕДОСКОНАЛА КОНКУРЕНЦІЯ

Роздрібні постачальники купують близько **99%** електроенергії в ОРЕ, куди її продають виробники та імпортери. Крім того, постачальники можуть продавати споживачам вироблену самостійно або третіми особами електроенергію на генеруючих установках встановленою потужністю до **20** МВт.

СТРУКТУРА КУПІВЛІ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ В ОПТОВОМУ РИНКУ, %

Понад **80%** роздрібної ціни електроенергії – це ціна, що сформувалась на ОРЕ (ОРЦ) виходячи з:

- ◆ середньозваженої ціни електроенергії, проданої виробниками в ОРЕ;
- ◆ вартості послуг з передачі магістральними мережами (ДП «НЕК Укренерго») та з оптового постачання (ДП «Енергоринок»);
- ◆ суми наданих ПРТ дотаційних сертифікатів для компенсації втрат від постачання електроенергії пільговим категоріям споживачів (у 2016 році у структурі ОРЦ близько **70%** – собівартість і **30%** – дотації).

Наприклад, у 2016 році ОРЦ в тарифі ПРТ складала **84%**¹ (що на **2,4** відсоткових пункти² вище ніж у 2012 році).

Оскільки при купівлі електроенергії з ОРЕ ПРТ мають право на зниження вартості електроенергії на суму затверджених НКРЕКП дотацій, середня ціна купівлі електроенергії з ОРЕ для ПРТ та ПНТ суттєво відрізняється. Наприклад, у 2016 році³ становила:

- ◆ для ПРТ **95,65** коп/кВт·г, що на **27,19%** вище ніж у 2015 році;
- ◆ для ПНТ **122,23** коп/кВт·г, що на **58,25** коп⁴ більше ніж у 2012 році та на **16,78%** вище ніж у 2015 році.

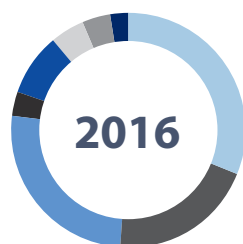
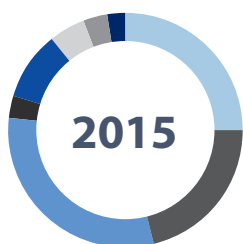
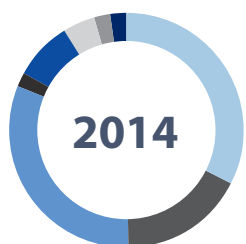
¹ Звіт про результати діяльності НКРЕКП у 2016 році, затверджений постановою НКРЕКП від 30.03.2017 № 460

² Звіт про результати діяльності НКРЕ у 2012 році, затверджений постановою НКРЕ від 22.03.2013 № 282

³ Звіт ДП «Енергоринок» про основну діяльність у 2016 році

⁴ Звіт про результати діяльності НКРЕ у 2012 році, затверджений постановою НКРЕ від 22.03.2013 № 282

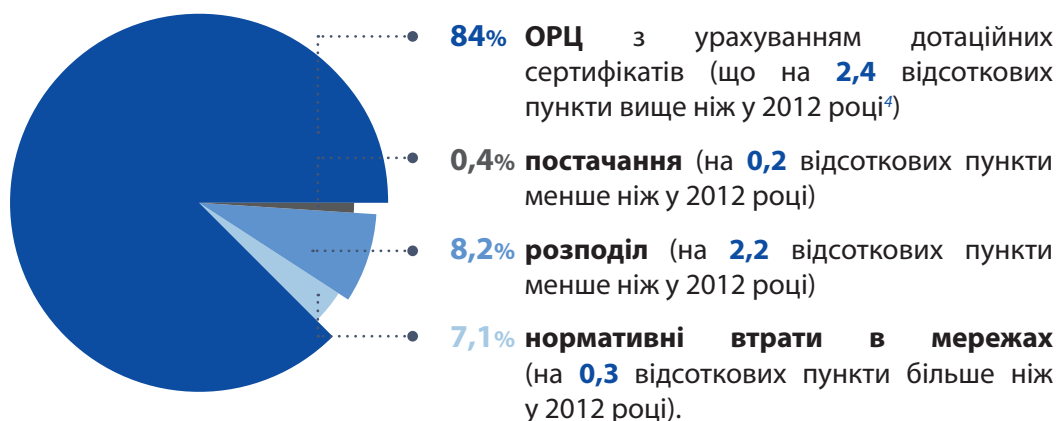
СТРУКТУРА ОРЦ, %

ГК ТЕС	32,71	ГК ТЕС	25,09	ГК ТЕС	31,18
НАЕК «Енергоатом»	17,27	НАЕК «Енергоатом»	21,03	НАЕК «Енергоатом»	20,09
Дотаційні сертифікати	31,18	Дотаційні сертифікати	30,75	Дотаційні сертифікати	25,87
Укргідроенерго	1,93	Укргідроенерго	2,87	Укргідроенерго	3,35
ТЕЦ	8,28	ТЕЦ	9,69	ТЕЦ	8,47
ВДЕ	4,3	ВДЕ	4,92	ВДЕ	4,75
НЕК «Укренерго»	2,3	НЕК «Укренерго»	3,42	НЕК «Укренерго»	3,94
Цільова надбавка	2,03	Цільова надбавка	2,23	Цільова надбавка	2,34

(За даними річних звітів НКРЕКП за 2015 та 2016 роки)

Роздрібні тарифи на електроенергію для споживачів ПРТ (крім населення) протягом досліджуваного періоду становили у 2016 році¹ для 1 класу **157,28** коп/кВт·г, для 2 класу **196,99** коп/кВт·г, що в середньому на **110%** більше ніж у 2012 році². При цьому, у 2016 році³ структура вказаних тарифів мала наступний вигляд:

Тарифи для населення в 2016 році становили (при споживанні до **100** кВт·г⁵) **71,4** коп/кВт·г, що в **2,3** рази вище ніж в 2012 році (**30,84** коп/кВт·г⁶). З 01.03.2017 тариф для населення складає **90** коп/кВт·г⁷ (в **2,9** рази вище ніж у 2012 році).

Як вже показано вище, одним з негативних аспектів тарифоутворення в Україні є **ПЕРЕХРЕСНЕ СУБСИДИЮВАННЯ**. На сьогодні існує значний дисбаланс між регульованими тарифами для пільгових категорій споживачів (населення, міський електротранспорт, тощо) та цінами на інших етапах купівлі-продажу електроенергії (зокрема ціни проданого в ОРЕ генеруючими компаніями міксу). Існування пільгових тарифів призводить до виникнення у ПРТ втрат від постачання електроенергії за регульованим тарифом пільговикам.

1 Постанова НКРЕКП від 27.09.2016 № 1649 «Про встановлення на жовтень 2016 року єдиних роздрібних тарифів на електричну енергію, що відпускається для кожного класу споживачів, крім населення, населених пунктів та зовнішнього освітлення, на території України»

2 Постанова НКРЕ від 25.05.2012 № 671 «Щодо встановлення на червень 2012 року роздрібних тарифів на електроенергію з урахуванням граничних рівнів тарифів при поступовому переході до формування єдиних роздрібних тарифів для споживачів на території України»

3 Звіт про результати діяльності НКРЕКП у 2016 році, затверджений постановою НКРЕКП від 30.03.2017 № 460

4 Звіт про результати діяльності НКРЕ у 2012 році, затверджений постановою НКРЕ від 22.03.2013 № 282

5 Тарифи на електроенергію з 01.09.2016 по 28.02.2017 – <http://www.nerc.gov.ua/?id=15012>

6 Постанова НКРЕ від 23.04.2012 № 497 «Про встановлення тарифів на електроенергію, що відпускається населенню»

7 Тарифи на електроенергію з 01.03.2017 – <http://www.nerc.gov.ua/?id=15013>

Компенсація таких втрат відбувається шляхом затвердження НКРЕКП дотаційних сертифікатів, які включаються до складу ОРЦ, а отже і до роздрібної ціни електроенергії для споживачів, які не мають пільг (непобутові). Наявність дотацій призводить до зростання ОРЦ, на обсяг перехресного субсидіювання пільгових категорій споживачів, та створення додаткового фінансового навантаження на бізнес, в першу чергу, малий та середній. Частка дотаційних сертифікатів у структурі ОРЦ електроенергії зростає із **25%** у 2009 році до **30,75%** у 2015 році зі зниженням у 2016 році до **25,87%**.

Також, варто зазначити що тривале застосування єдиних тарифів на електроенергію (до 01.01.2017) призвело до появи перехресного субсидіювання між різними регіонами України. У 2016 році НКРЕКП прийнято постанову від 13.06.2016 №1129, яка створює передумови для поступового відходу від такої практики. Разом з тим, вказаною постановою не вирішується питання скасування перехресного субсидіювання між різними категоріями споживачів, а його впровадження за певних умов може посилити розрив між соціально-економічним розвитком регіонів України.

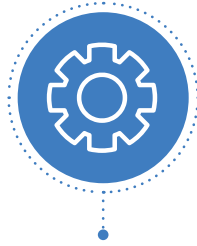
Подальше збереження практики перехресного субсидіювання в енергетиці породжує негативний синергійний ефект: чим більший розмір дотаційних сертифікатів, тим вищою буде ОРЦ, тим вищими будуть ціни для промислових споживачів, тим меншим буде їх рівень конкурентоспроможності та рентабельності. Відміна ж дотаційних сертифікатів дасть змогу вивільнити понад **45** млрд грн, які стануть вагомим джерелом інвестицій в економіку України.

ВАДИ ЧИННОЇ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ЦІН ТА ТАРИФІВ

Для споживачів електричної енергії

- Дотування заможних споживачів
- Відсутність стимулів для енергоощадного споживання обмеженого ресурсу
- Зростання витрат на інші товари і послуги

Для суб'єктів підприємницької діяльності (у тому числі підприємств, що діють у сфері електроенергетики)

- Вимивання коштів, які могли б бути використані для виробничої модернізації
- Перешкода для створення ефективного ринку електричної енергії
- Відсутність стимулів в енергетичних компаніях до зменшення своїх витрат
- Зниження якості послуг, що надаються
- Відсутність стимулів і можливостей для впровадження інновацій
- Стримується притік інвестицій
- З'являються стимули до мінімізації отриманих доходів, збільшення корупційного потенціалу
- Поява можливостей для цінових зловживань
- Зростання кризи неплатежів у галузі, кредиторської заборгованості енергетичних компаній тощо
- Відсутність можливості конкурувати за рахунок цінового фактору тощо

Для економіки в цілому

- Посилення інфляційних процесів унаслідок зростання витрат підприємств
- Породження прихованого паразитизму й опортунізму в поведінці субсидійованих споживачів
- Збільшення імпульсів для дестабілізації економіки.
- Підвищення ризику екологічних катастроф тощо

Для зниження перехресного субсидіювання та приведення тарифів для побутових споживачів до економічно обґрунтованого рівня НКРЕКП постановою від 26.02.2015 №220¹ затвердило їх поступове підвищення у 2015-2017 роках.

Категорії споживачів	Тарифи на електроенергію, в копійках, за 1 кВт·г, з ПДВ				
	з 01.04.2015	з 01.09.2015	з 01.03.2016	з 01.09.2016	з 01.03.2017
Електроенергія, що відпускається:					
1. Населенню (у тому числі яке проживає в житлових будинках, обладнаних кухонними електроплитами):					
за обсяг, спожитий до 100 кВт·г електроенергії на місяць (включно)	36,6	45,6	57	71,4	90
за обсяг, спожитий понад 100 кВт·г до 600 кВт·г електроенергії на місяць (включно)	63	78,9	99	129	168
за обсяг, спожитий понад 600 кВт·г електроенергії на місяць	140,7	147,9	156	163,8	168

¹ Постанова НКРЕКП від 26.02.2015 № 220 «Про встановлення тарифів на електроенергію, що відпускається населенню»

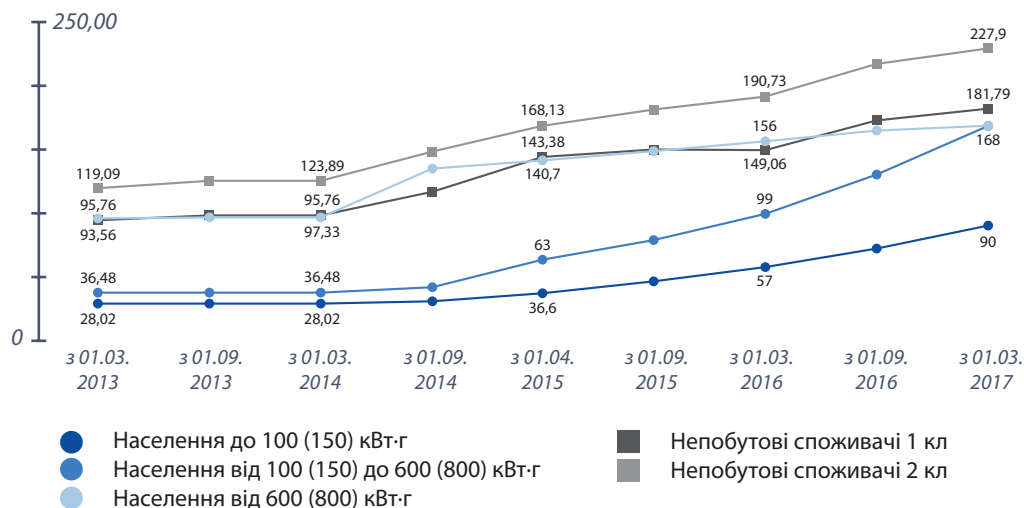
Категорії споживачів	Тарифи на електроенергію, в копійках, за 1 кВт-г, з ПДВ				
	з 01.04.2015	з 01.09.2015	з 01.03.2016	з 01.09.2016	з 01.03.2017
Електроенергія, що відпускається:					
2. Населенню, яке проживає в сільській місцевості (у тому числі яке проживає в житлових будинках, обладнаних кухонними електроплитами):					
за обсяг, спожитий до 150 кВт-г електроенергії на місяць (включно)*	36,6	45,6	57	71,4	90
за обсяг, спожитий понад 150 кВт-г до 600 кВт-г електроенергії на місяць (включно)	63	78,9	99	129	168
за обсяг, спожитий понад 600 кВт-г електроенергії на місяць	140,7	147,9	156	163,8	168
3. Населенню, яке проживає в житлових будинках (у тому числі в житлових будинках готельного типу, квартирах та гуртожитках), обладнаних у встановленому порядку електроопалювальними установками (у тому числі в сільській місцевості):					
3.1 У період з 01 жовтня по 30 квітня:					
за обсяг, спожитий до 3600 кВт-г електроенергії на місяць (включно)**	36,6	45,6	57	71,4	90
за обсяг, спожитий понад 3600 кВт-г електроенергії на місяць**	140,7	147,9	156	163,8	168
3.2 У період з 01 травня по 31 серпня (включно) відповідно до підпунктів 1.1 та 1.2					
4. Населенню, яке проживає в багатоквартирних будинках, не газифікованих природним газом і в яких відсутні або не функціонують системи централізованого тепlopостачання (у тому числі в сільській місцевості):					
4.1 У період з 01 жовтня по 30 квітня:					
за обсяг, спожитий до 3600 кВт-г електроенергії на місяць (включно)**	36,6	45,6	57	71,4	90
за обсяг, спожитий понад 3600 кВт-г електроенергії на місяць**	140,7	147,9	156	163,8	168
4.2 У період з 01 травня по 30 вересня відповідно до підпунктів 1.1 та 1.2					
5. Для багатодітних, прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу незалежно від обсягів споживання електроенергії	36,6	45,6	57	71,4	90
6. Населенню, яке розраховується з енергопостачальною організацією за загальним розрахунковим засобом обліку та об'єднане шляхом створення юридичної особи, житлово-експлуатаційним організаціям, крім гуртожитків	63	78,9	99	129	168
7. Гуртожиткам (які підпадають під визначення «населення, яке розраховується з енергопостачальною організацією за загальним розрахунковим засобом обліку»)	36,6	45,6	57	71,4	90

* з 1.03.2017 – 100 кВт-г

** з 1.03.2017 – 3000 кВт-г

Держава стимулює енергоощадність побутових споживачів, зокрема, шляхом застосування «блочних» тарифів. Так, вартість «соціальної норми» споживання (до 100 кВт-г/місяць) в середньому в 1,8 рази нижче вартості наступного блоку (100-600 кВт-г/місяць). Різниця між першим та третім блоком (понад 600 кВт-г/місяць) у 2015 році була ще більшою – в 3,8 рази, але в кінці регуляторного періоду вартість другого та третього блоку зрівнялась. Таким чином, частину стимулюючого ефекту було нівельовано.

ПОРІВНЯННЯ ТАРИФІВ НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЮ ДЛЯ НАСЕЛЕННЯ І НЕПОБУТОВИХ СПОЖИВАЧІВ, коп/кВт-г

Найбільшими постачальниками за обсягами продажу електроенергії споживачам є ПРТ (сукупно більше 90%). Найбільшими¹ ПРТ України є ПАТ «Дніпрообленерго», ПАТ «Київенерго» та ВАТ «Запоріжжяобленерго», що пояснюється значною кількістю потужних промислових споживачів у відповідних регіонах.

Частка ПНТ в сукупному обсязі купівлі електроенергії на ОРЕ була незначною та становила у 2016 році 7,6%², що вдвічі менше ніж у 2014 році (рік максимальної активності ПНТ).

Найбільшу зацікавленість в послугах ПНТ мають споживачі, які можуть регулювати рівень власного споживання протягом доби, – споживати вночі дешево електроенергію та зменшувати споживання в періоди пікового та напівпікового навантаження.

Так, зокрема, у 2016 році³ електроенергію за нерегульованим тарифом отримували 1272 споживачів, що на 15% більше ніж у 2012 році, але на 163 споживачі менше, ніж в 2015 році.

Для можливості продажу електроенергії споживачу, ПНТ має отримати **ДОСТУП**⁴ до розподільних мереж, який передбачає щомісячне погодження з розподільною компанією (ПРТ) обсягів купівлі ПНТ електроенергії на ОРЕ. При цьому, у разі неможливості ПНТ забезпечити споживача електроенергією з будь-яких причин (у т.ч. через непогодження розподільною компанією необхідної ПНТ документації), постачання споживачу здійснює ПРТ.

Через суміщення енергокомпаніями діяльності з постачання та розподілу електроенергії виникає **конфлікт** інтересів та призводить до застосування ПРТ несумлінних⁵ практик, наслідком яких є збитки ПНТ та споживачів.

¹ Звіт про результати діяльності НКРЕКП у 2016 році, затверджений постановою НКРЕКП від 30.03.2017 № 460

² Звіт ДП «Енергоринок» про основну діяльність у 2016 році

³ Звіт про результати діяльності НКРЕКП у 2016 році, затверджений постановою НКРЕКП від 30.03.2017 № 460

⁴ Порядок доступу постачальників електричної енергії за нерегульованим тарифом до місцевих (локальних) електричних мереж, затверджений постановою НКРЕ від 29.10.2010 № 1421

⁵ Рішення адміністративної колегії Харківського обласного територіального відділення АМКУ від 06.06.2016 № 64 -р/к – <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=86890&schema=kha>

Роздрібний ринок електроенергії, зокрема ринок постачання, характеризується значним рівнем **ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ (ДЕРЖАВНОЇ ДОПОМОГИ)**. Так, зокрема сукупний обсяг дотаційних сертифікатів, що надавались ПРТ протягом 2012-2016 років, складає **202521** млн грн.

За інформацією АМКУ¹, на роздрібному ринку електроенергії, окрім зазначених вище дотацій, існують (існували у 2012-2017 роках) наступні схеми державної підтримки:

- 1** **Державна цільова економічна програма енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010-2016 роки** (КПКВК 2754060), яка передбачає, зокрема, вибіркове фінансування приєднання окремих виробників електроенергії до електричних мереж за рахунок коштів Державного бюджету. Сукупний обсяг підтримки, відповідно до вказаної бюджетної програми, протягом 2012-2016 років мав скласти **835** млн грн.
- 2** **Бюджетна програма «Державна підтримка заходів з енергозбереження через механізм здешевлення кредитів»** (КПКВК 1206040), яка застосовується, у тому числі, для підтримки² розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива. Сукупний обсяг протягом 2012-2016 років мав скласти **18** млн грн.
- 3** **Спеціальні (індивідуальні) заходи підтримки електрометалургійних підприємств у 2014 році**, які полягали у наданні ПрАТ «Запорізький завод феросплавів», ПрАТ «Стаханівський завод феросплавів», ПрАТ «Нікопольський феросплавний завод», ТОВ «Побузький феронікелевий завод» права³ купувати електроенергію для технологічних потреб на ОРЕ за оптовою ціною без урахування дотаційних сертифікатів з 1 січня по 31 грудня 2014 року (програму завершено, інформація про обсяг підтримки відсутня).
- 4** **Спеціальні (індивідуальні) заходи підтримки 29 обраних вугледобувних компаній⁴**, яким було надано право купувати електроенергію за тарифом для споживачів 1 класу напруги. За даними звіту Міненерговугілля у 2014 році, вартість такого заходу становила понад **166,4** млн гривень. Програму завершено⁵.

Крім того, ознаки державної підтримки (державної допомоги) мають такі заходи:

- Фінансування броні електропостачання**, оскільки при несплаті або неповній оплаті електроенергії споживачем, що має броню – погашення заборгованості може здійснюватися з державного або місцевих бюджетів;
- «Зелений» тариф** для домогосподарств потужністю до **30** кВт⁶.

Протягом 2012-2016 років⁷ спостерігалось зменшення кількості скарг споживачів на якість електропостачання. Так, кількість звернень в call-центри енергопостачальних компаній з питань надійності та якості електропостачання зменшилась з **14,4** тис. од. та **22,2** тис. од. в 2012 та 2013 роках відповідно до **8,7** тис. в 2015 та **12,4** тис. у 2016 роках. Тренди показників SAIDI та SAIFI у

¹ Звіт АМКУ про результати Пілотного проекту з контролю державної допомоги суб'єктам господарювання в енергетичній сфері України, схвалений 28.12.2016, протокол № 102

² Наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України 06.10.2011 № 105 «Про затвердження Порядку конкурсного відбору енергоефективних проектів для їх державної підтримки за рахунок коштів, передбачених у державному бюджеті на виконання Державної цільової економічної програми енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010-2015 роки»

³ Постанова КМУ від 18.12.2013 № 925 «Деякі питання забезпечення стабілізації роботи електрометалургійних підприємств у 2014 році»

⁴ Розпорядження КМУ від 23.05.2007 р. N 342-р «Про роздрібний тариф на електричну енергію для вугледобувних підприємств»

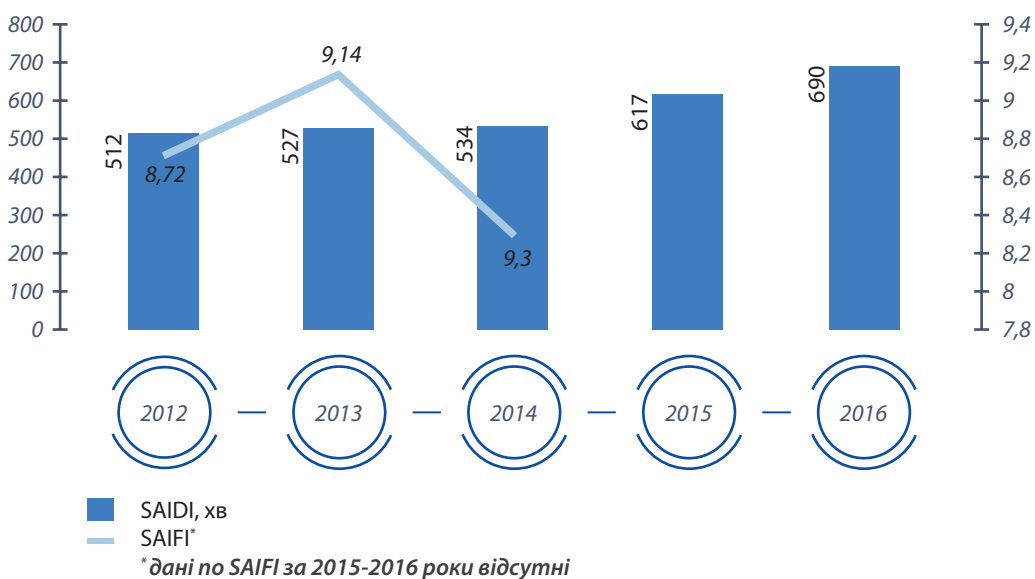
⁵ Розпорядження КМУ від 29.12.2014 № 1280-р «Про визнання такими, що втратили чинність, деяких розпоряджень Кабінету Міністрів України»

⁶ Закон України «Про електроенергетику»

⁷ Звіт про результати діяльності НКРЕКП у 2016 році, затверджений постановою НКРЕКП від 30.03.2017 № 460

звітному періоді мають протилежний напрямок: SAIDI за період з 2012-2016 роках зріс з **512** до **690** хв. (що, згідно звітів НКРЕКП, пояснюється більш достовірними звітними даними, що надавались в 2015-2016 роках порівняно з попереднім періодом), SAIFI незначно знизився (з **8,72** в 2012 році до **8,3** в 2014 році).

ПОКАЗНИКИ ЯКОСТІ ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ (SAIDI, SAIFI)

Крім того, Регулятору в 2016 році постановою від 18.10.2016 №1841¹ встановив перелік загальних та гарантованих стандартів якості надання послуг з електропостачання та передбачив можливість виплати енергопостачальником споживачу компенсації за їх недотримання від **50** до **200** грн, в залежності від порушення.

Також значним кроком з боку розподільних компаній в напрямку споживача стало впровадження call-центрів, особистих електронних кабінетів та можливості проведення розрахунків за електроенергію в режимі онлайн. Разом з тим, електронний документообіг в енергокомпаніях майже не застосовується, центри обслуговування клієнтів розподільних компаній та їх гарячі лінії, як правило, перевантажені, що погіршує якість сервісу та посилює негативне сприйняття діяльності розподільних компаній споживачами.

1.5

АНАЛІЗ ПОКАЗНИКІВ НАДАННЯ ПОСЛУГ «УЛАШТУВАННЯ ВУЗЛІВ ОБЛІКУ» ТА «КОМЕРЦІЙНИЙ ОБЛІК ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ»

В точках обліку електроенергії у споживачів, із середньомісячним споживанням більше **50** тис кВт·год, мають² бути встановлені прилади диференційного (погодинного) обліку споживання електроенергії, об'єднані у автоматизовану систему комерційного обліку електроенергії (АСКОЕ) або локальне устаткування збору і обробки даних (ЛУЗОД), дані з яких повинні передаватись у АСКОЕ розподільної компанії.

Враховуючи зазначене, до роздрібного ринку електроенергії включаються послуги з «улаштування вузлів обліку» та «комерційного обліку електроенергії», які, як правило, надаються розподільною компанією. Станом на 31.12.2016 АСКОЕ впроваджено в промислову експлуатацію у **32** ПРТ. Інша офіційна інформація щодо обсягів та якості надання відповідних послуг відсутня.

¹ Постанова станом на березень 2017 року є чинною, разом з тим має ознаки незаконної

² Правила користування електричною енергією, затверджені постановою НКРЕ від 31.07.96 № 28 (у редакції постанови НКРЕ від 17.10.2005 № 910)

ВИСНОВОК ЗА РОЗДІЛОМ 1:

Роздрібний ринок електричної енергії у 2012-2016 роках характеризувався:

- ... Періодичним виникненням дефіциту електроенергії та відключеннями споживачів;
- ... Сукупним падінням обсягів споживання та зростанням нерівномірності його графіку;
- ... Значним рівнем зносу електричних мереж та втрат у них;
- ... Складністю та непрозорістю процедури приєднання до електричних мереж;
- ... Монополізацією ПРТ ринку постачання електроенергії;
- ... Значним рівнем перехресного субсидіювання між різними категоріями споживачів та регіонами.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ ЗА РОЗДІЛОМ 1:

- ❓ Чи може Україна самостійно забезпечувати себе електричною енергією? Які невід'ємні умови енергонезалежності України характерні для роздрібного ринку електричної енергії?
- ❓ Які заходи з вирівнювання графіку споживання будуть найбільш цікавими малому та середньому підприємству?
- ❓ Що призвело до екстремально високого рівня зносу розподільних мереж? Як забезпечити їх максимальне оновлення за мінімальних витрат? Чи є доцільним введення плати за аборвану потужність (з одночасним зменшенням роздрібного тарифу)?
- ❓ Плата за приєднання 1 кВт має бути встановленою Регулятором величиною або має визначатись в кожному випадку окремо?
- ❓ Яка головна перешкода відокремлення діяльності з розподілу від діяльності з постачання?
- ❓ Як забезпечити справедливую ціну на електричну енергію для населення та бізнесу? Чи повинно населення мати право обирати постачальника електроенергії? Як це право може бути реалізовано в теперішніх умовах?
- ❓ Які показники відображають стан ринків «послуг з компенсації реактивної енергії», «улаштування вузлів обліку», «послуг з комерційного обліку»? Ким ведеться збір та здійснюється аналіз таких даних?

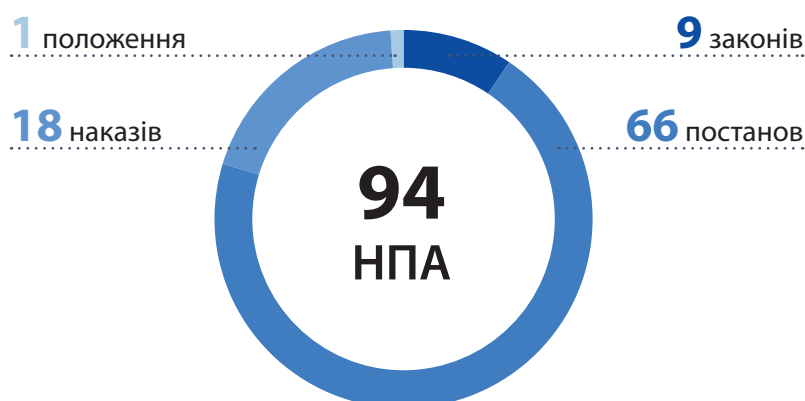
2 | АНАЛІЗ РЕГУЛЯТОРНИХ АКТІВ РИНКУ

Під час проведення системного перегляду даного ринку, одним з перших завдань було формування вичерпного переліку регуляторних актів, які безпосередньо регулюють цивільно-правові відносини, що виникають між всіма учасниками роздрібного ринку електричної енергії. Критерії для оцінки актів на предмет належності їх до регуляторних визначені абзацом 2 статті 1 Закону України «Про засади державної регуляторної політики». Аналізу підлягали виключно такі регуляторні акти, які мають первинний характер (основні акти). На відміну від первинних регуляторних актів, регуляторні акти про внесення змін до інших актів не є самостійними регуляторними актами, вони безпосередньо не здійснюють правове регулювання, тому не були включені до переліку.

2.1

ВИЗНАЧЕННЯ ПЕРЕЛІКУ РЕГУЛЯТОРНИХ АКТІВ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ РОЗДРІБНИЙ РИНОК ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ

На момент підготовки даного звіту було визначено **94 ЧИННИХ РЕГУЛЯТОРНИХ АКТІ**, що безпосередньо складають регуляторне поле Роздрібного ринку електричної енергії.

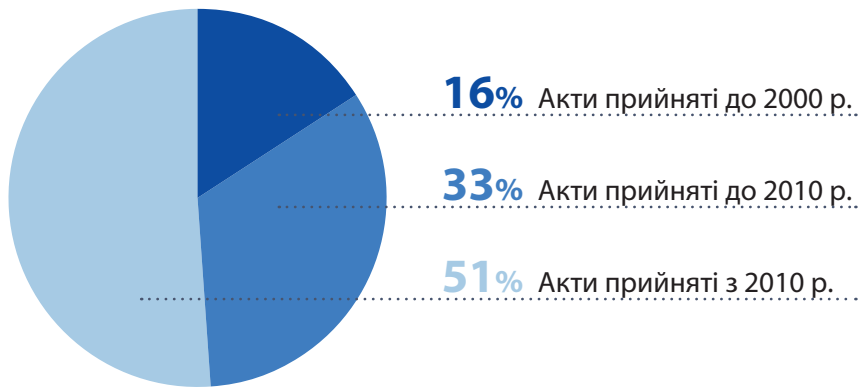

**НА ВИКОНАННЯ ПОЛОЖЕНЬ ЗАКОНУ «ПРО ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКУ»
БУЛО ПРИЙНЯТО:**

Детальні результати аналізу регуляторних актів, що регулюють ринок, відображається у додатку №3

ВІК ЗАКОНОДАВСТВА

Закон «**Про електроенергію**», який було прийнято Верховною Радою у 1997 році, є основним законом, що регулює ринок

Станом на 01.04.2017 до тексту Закону були внесені зміни шляхом прийняття **51** Законів України.

Найбільше змін Закон зазнав у 2005 р. (**9** разів) та 2012 р. (**10** разів).

Нестабільність законодавства негативно впливає на умови ведення бізнесу, тому що кожного року відбуваються зміни в регуляторному полі і бізнес не може прорахувати свої ризики від ведення господарської діяльності.

ВИДАВНИКИ

* Національна комісія, що здійснює регулювання в сферах енергетики та комунальних послуг, Національна комісія, що здійснює регулювання в сфері енергетики, Національна комісія з питань енергетики, Національна комісія регулювання енергетики

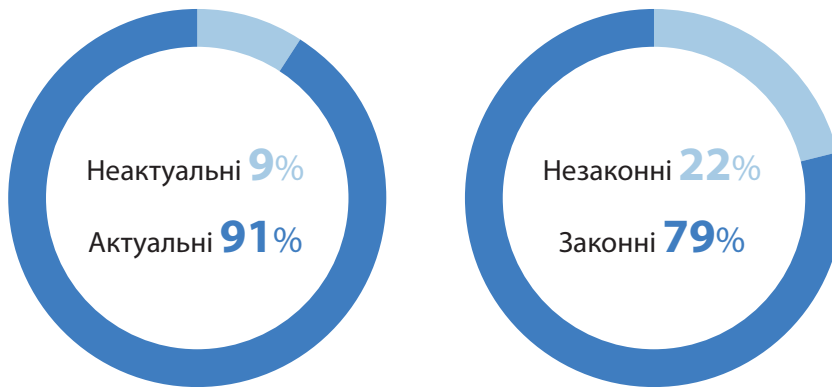
** Міністерство палива та енергетики, Міністерство енергетики та вугільної промисловості, Міністерство енергетики та електрифікації

*** Спільний наказ з Міністерством палива та енергетики

Основним видавником регуляторних актів для роздрібного ринку електричної енергії є **Національна комісія**, що здійснює державне регулювання в сферах енергетики та комунальних послуг. НКРЕКП видала **45** регуляторних актів. Отже, саме цей державний орган має величезний вплив на ринок і саме від рішень НКРЕКП будуть залежати умови ведення бізнесу в цій сфері.

ОЦІНКА АКТУАЛЬНОСТІ ТА ЗАКОННОСТІ РЕГУЛЯТОРНИХ АКТІВ

За результатами проведеної оцінки, відповідно до методики Rolling Review, був отриманий результат, який свідчить про наявність **21** регуляторного акту, що мають ознаки незаконності, **8** неактуальних регуляторних актів.

НЕЗАКОННІ РЕГУЛЯТОРНІ АКТИ ЗА ОЗНАКОЮ ВІДСУТНОСТІ ОБОВ'ЯЗКОВОЇ РЕЄСТРАЦІЇ:

- ◆ Положення Міністерства енергетики та електрифікації України від 22.09.1993 «Про порядок прийомки (передачі) на баланс підприємств Міненерго України ліній електропередачі та трансформаторних підстанцій»
- ◆ Наказ Міністерства палива та енергетики України від 05.01.2006 №1 «Про затвердження Методики визначення економічно доцільних обсягів компенсації реактивної енергії, яка перетікає між електричними мережами електропередавальної організації та споживача (основного споживача та субспоживача)»
- ◆ Постанова Національної комісії регулювання електроенергетики України від 16.11.2006 №1487 «Про затвердження Положення про порядок надання ліцензіатам з постачання електричної енергії за регульованим тарифом компенсації втрат від здійснення постачання електроенергії споживачам за тарифами, диференційованими за періодами часу»
- ◆ Постанова Національної комісії регулювання електроенергетики України від 18.01.2007 № 27 «Про затвердження Порядку надання ліцензіатам з постачання електричної енергії за регульованим тарифом компенсації втрат при здійсненні постачання електроенергії побутовим споживачам, які розраховуються за тарифами, диференційованими за періодами часу»
- ◆ Постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 26.10.2015 №2645 «Про затвердження Порядку визначення витрат на оплату праці, які враховуються у тарифах на розподіл електричної енергії (передачу електричної енергії місцевими (локальними) електромережами), постачання електричної енергії за регульованим тарифом, передачу електричної енергії магістральними та міждержавними електричними мережами, виробництво теплової та виробництво електричної енергії»
- ◆ Постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 18.10.2016 № 1841 «Про затвердження Порядку забезпечення стандартів якості надання послуг з електропостачання»

НЕЗАКОННІ РЕГУЛЯТОРНІ АКТИ ЗА ОЗНАКОЮ ВІДСУТНОСТІ ПІДСТАВИ ДЛЯ ПРИЙНЯТТЯ:

- ◆ Положення Міністерства енергетики та електрифікації України від 22.09.1993 «Про порядок прийомки (передачі) на баланс підприємств Міненерго України ліній електропередачі та трансформаторних підстанцій»
- ◆ Постанова Кабінету Міністрів України від 07.08.1996 № 929 «Про посилення контролю за режимами споживання електричної і теплової енергії»
- ◆ Постанова Кабінету Міністрів України від 04.03.1997 № 209 «Про затвердження Правил охорони електричних мереж»

- ◆ Постанова Кабінету Міністрів України від 04.03.1997 № 441 «Про невідкладні заходи щодо стабілізації фінансового становища підприємств електроенергетичної галузі»
- ◆ Постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.1999 №189 «Про затвердження Порядку здійснення державного нагляду в електроенергетиці»
- ◆ Наказ Міністерства палива та енергетики України від 17.01.2002 №19 «Про затвердження Методики обчислення плати за перетікання реактивної електроенергії»
- ◆ Наказ Міністерства палива та енергетики України від 19.01.2004 № 26 «Про затвердження Інструкції про порядок складання акта екологічної, аварійної та технологічної броні електропостачання споживача»
- ◆ Наказ Міністерства палива та енергетики України від 09.06.2005 № 255 «Про затвердження Інструкції про розслідування і облік технологічних порушень на об'єктах електроенергетики і в об'єднаній енергетичній системі України»
- ◆ Наказ Міністерства палива та енергетики України від 05.01.2006 №1 «Про затвердження Методики визначення економічно доцільних обсягів компенсації реактивної енергії, яка перетікає між електричними мережами електропередавальної організації та споживача (основного споживача та субспоживача)»
- ◆ Постанова Національної комісії регулювання електроенергетики України від 16.11.2006 №1487 «Про затвердження Положення про порядок надання ліцензіатам з постачання електричної енергії за регульованим тарифом компенсації втрат від здійснення постачання електроенергії споживачам за тарифами, диференційованими за періодами часу»
- ◆ Постанова Національної комісії регулювання електроенергетики України від 18.01.2007 № 27 «Про затвердження Порядку надання ліцензіатам з постачання електричної енергії за регульованим тарифом компенсації втрат при здійсненні постачання електроенергії побутовим споживачам, які розраховуються за тарифами, диференційованими за періодами часу»
- ◆ Наказ Міністерства палива та енергетики України від 15.01.2008 №7 «Про затвердження Порядку організації проведення вимірів електричного навантаження в режимний день»
- ◆ Постанова Національної комісії регулювання електроенергетики України від 12.06.2008 № 691 «Про затвердження Методики обрахування плати за спільне використання технологічних електричних мереж»
- ◆ Постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики від 30.05.2013 № 642 «Про підвищення якості обслуговування споживачів електричної енергії»
- ◆ Постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики від 26.07.2013 № 1030 «Про затвердження Процедури встановлення тарифів для ліцензіатів з постачання електричної енергії за регульованим тарифом та/або з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами у разі застосування стимулюючого регулювання»
- ◆ Постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики від 26.07.2013 № 1031 «Про затвердження Порядку розподілу активів, витрат та доходів між видами діяльності ліцензіатів з постачання електричної енергії за регульованим тарифом та/або з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електромережами»
- ◆ Постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики від 08.08.2013 № 1070 «Щодо забезпечення функціонування call-центрів суб'єктами господарювання, які здійснюють господарську діяльність з постачання електричної енергії за регульованим тарифом»
- ◆ Постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики від 15.08.2013 №1110 «Про затвердження Положення про порядок подання, визначення та затвердження економічних коефіцієнтів нормативних технологічних витрат електроенергії»
- ◆ Постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 26.10.2015 № 2645 «Про затвердження Порядку визначення витрат на оплату праці, які враховуються у тарифах на розподіл електричної енергії (передачу електричної енергії місцевими (локальними) електромережами), постачання електричної енергії за регульованим тарифом, передачу електричної енергії магістральними та міждержавними електричними мережами, виробництво теплової та виробництво електричної енергії»

НЕАКТУАЛЬНІ РЕГУЛЯТОРНІ АКТИ ЗА ОЗНАКОЮ НЕВІДПОВІДНОСТІ ЗАКОНОДАВСТВУ:

- ◆ Положення Міністерства енергетики та електрифікації України від 22.09.1993 «Про порядок прийомки (передачі) на баланс підприємств Міненерго України ліній електропередачі та трансформаторних підстанцій»
- ◆ Постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.1999 №189 «Про затвердження Порядку здійснення державного нагляду в електроенергетиці»
- ◆ Постанова Національної комісії регулювання електроенергетики України від 29.07.1999 №983 «Про затвердження нормативів достатності власних активів суб'єктів підприємницької діяльності»
- ◆ Постанова Національної комісії регулювання електроенергетики України від 11.09.2006 №1182 «Про затвердження Порядку встановлення вимог до ліцензіатів з розподілу природного і нафтового газу, з транспортування природного і нафтового газу магістральними трубопроводами, з транспортування нафти та нафтопродуктів магістральними трубопроводами з передачі електричної енергії магістральними та міждержавними електричними мережами, з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами щодо провадження інших, крім ліцензованих, видів діяльності»
- ◆ Постанова Кабінету Міністрів України від 22.02.2008 №75 «Про затвердження критеріїв розподілу суб'єктів господарювання за ступенями ризику їх діяльності в галузі електроенергетики та сфері тепlopостачання і визначення періодичності здійснення заходів державного нагляду (контролю)»
- ◆ Постанова Національної комісії регулювання електроенергетики України від 29.10.2010 №1421 «Про затвердження Порядку доступу постачальників електричної енергії за нерегульованим тарифом до місцевих (локальних) електричних мереж»
- ◆ Постанова Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики від 17.01.2013 №32 «Про затвердження Правил приєднання електроустановок до електричних мереж»
- ◆ Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2015 №565 «Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності, яка підлягає ліцензуванню Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю)»

ВИСНОВОК ЗА РОЗДІЛОМ 2:

Ступінь державного регулювання бізнес-процесів та діяльності учасників Роздрібного ринку електричної енергії є надзвичайно високою.

Масштабне наповнення регуляторного поля ринку (понад **50%** від кількості актів) почалося після 2010 р. Приєднавшись до Енергетичного Співтовариства, Україна зобов'язалася поступово адаптувати своє законодавство до вимог Третього енергопакету. Кінцевою метою імплементації вимог є створення Спільного енергетичного ринку з уніфікованими правилами роботи для розвитку конкуренції, збільшення інвестицій та захист прав споживачів. До 01.04.2016 року Україна мала б адаптувати своє законодавство у сфері енергетики до вимог Директиви 2009/72/ЄС щодо загальних правил функціонування внутрішнього ринку електроенергії через перехід до нової моделі організації ринку (від моделі «пул» до повністю конкурентного ринку), проте, – станом на березень 2017 року Україна імплементувала лише частину вимог.

Наявність **26%** нормативних актів ринку, які за результатами системного перегляду були визначені як незаконні та/чи неактуальні, свідчить про суттєві недоліки регуляторного поля. Вказане призводить до неможливості забезпечення ефективного регулювання та розвитку ринку.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ ЗА РОЗДІЛОМ 2:

- ❓ Чи вважаєте Ви, що перелік регуляторних актів, які регулюють Роздрібний ринок електричної енергії є вичерпним?
- ❓ Чи вірним є прагнення держави забезпечити найдрібнішу деталізацію всіх аспектів відносин між учасниками ринку (враховуючи що вказане призводить до постійного зростання кількості регуляторних актів)?
- ❓ Динамічність регуляторного поля є перешкодою для ведення бізнесу чи фактором, який сприяє його розвитку?
- ❓ Які акти необхідно скасувати/відмінити для покращення ведення бізнесу на ринку? Чому?

3 | АНАЛІЗ ЦІЛЕЙ ТА ІНСТРУМЕНТІВ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗДРІБНОГО РИНКУ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ

РЕГУЛЮВАННЯ РОЗДРІБНОГО РИНКУ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ ҐРУНТУЄТЬСЯ НА НЕОБХІДНОСТІ ДОСЯГНЕННЯ ЧОТИРЬОХ ОСНОВНИХ ЦІЛЕЙ:

Забезпечення захисту прав споживачів та підвищення якості товарів і послуг

Забезпечення єдиної технічної політики, розвитку та безпеки електроенергетики

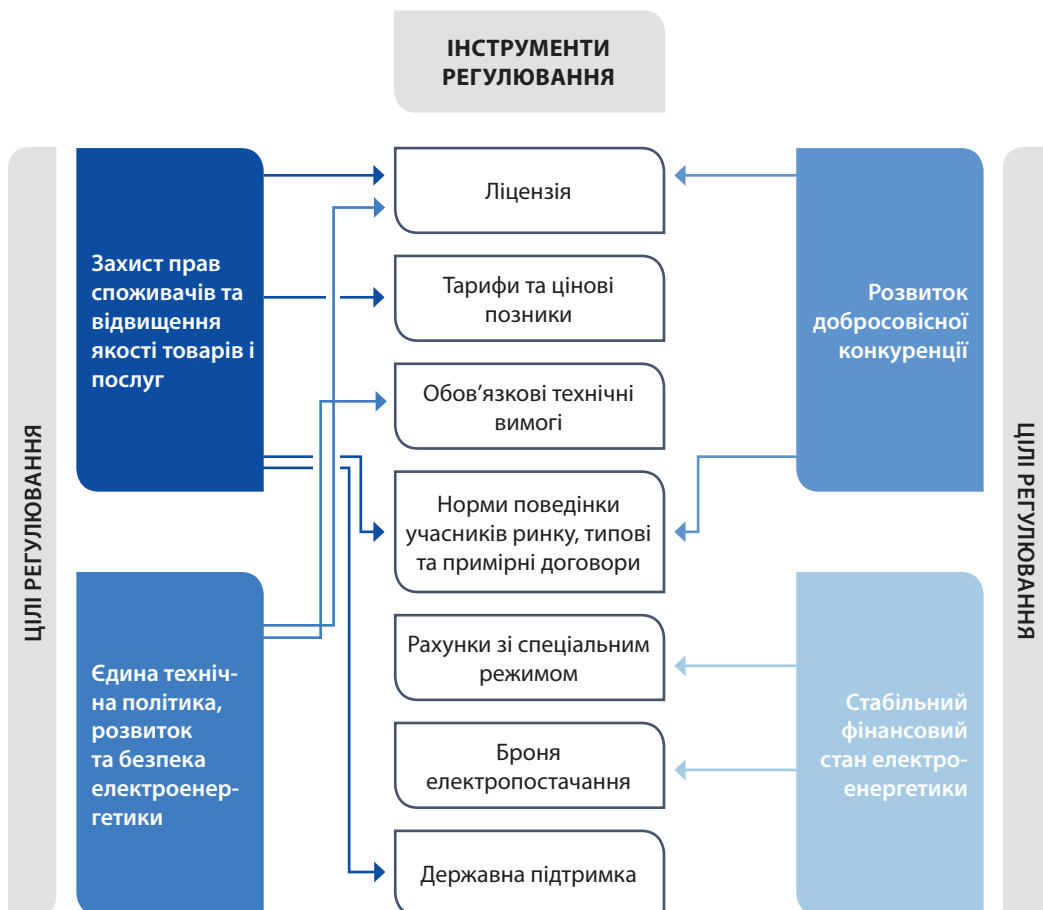

Розвиток конкуренції та підвищення ефективності функціонування суб'єктів природних монополій

Забезпечення стабільного фінансового стану електроенергетики

СХЕМА УЗАГАЛЬНЕНИХ ЦІЛЕЙ ТА ІНСТРУМЕНТІВ РЕГУЛЮВАННЯ

ДОСЯГНЕННЯ ВКАЗАНИХ ЦІЛЕЙ ЗАБЕЗПЕЧУЄТЬСЯ ШЛЯХОМ:

- 1 **Регулювання доступу суб'єктів господарювання** на ринок шляхом ліцензування їх діяльності – є способом обмеження доступу учасників на ринок. Ліцензія зобов'язує ліцензіатів дотримуватись вимог відповідних регуляторних актів у сфері електроенергетики. За видачу ліцензії справляється разова плата¹ в розмірі однієї мінімальної заробітної плати. Крім того, ліцензіати щоквартально сплачують внески на регулювання (до **0,1%**² від чистого доходу платника). Вчинення порушення має наслідком притягнення порушника до відповідальності та застосування санкцій – накладення штрафу, призначення тимчасового керуючого (адміністрації), зупинення або анулювання дії ліцензії тощо.
- 2 **Контролю цін та тарифів** на продукцію суб'єктів природної монополії та суб'єктів, що діють на суміжних ринках, – адміністративне регулювання ціноутворення на послуги природної монополії є загальноприйнятою світовою практикою. Регулятор повинен діяти як квазіконкурентний орган (у т.ч. встановлювати ціни, які б існували за умови значної конкуренції на ринку). Вказаний інструмент є знаряддям контролю прибутків енергокомпаній, що забезпечується або шляхом безпосереднього встановлення Регулятором цін та тарифів (наприклад тариф на постачання, тариф на передачу, роздрібний тариф на електроенергію, ставки плати за приєднання, тощо), або шляхом їх опосередкованого контролю (затвердження порядків та методик формування цін та тарифів, встановлення коефіцієнтів та інших показників, що впливають на ціну, зокрема дотаційних сертифікатів).
- 3 Встановлення **обов'язкових технічних вимог** до стану та роботи електроустановок та технічних/технологічних систем, контроль за дотриманням яких здійснюється, зокрема Держенергонаглядом.
- 4 Встановлення **норм надання послуг вимог** до якості товарів та послуг роздрібною ринку, порядків та процедур взаємодії його учасників, форм типових та примірних договорів, у тому числі, з метою уникнення випадків зловживань та корупційних порушень.
- 5 Застосування для розрахунків за електроенергію **рахунків зі спеціальним режимом використання**, які дозволяють Регулятору у разі системних неплатежів примусово забезпечувати розрахунки у ланцюзі споживання – виробництво електроенергії.
- 6 Особливим інструментом, притаманним роздрібному ринку електроенергії, є **броя електропостачання споживача** (екологічна, аварійна та технологічна), яка, з одного боку встановлює механізм забезпечення мінімального рівня споживання електроенергії побутовим споживачем з метою упередження надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, а з іншого боку є механізмом державної підтримки таких споживачів, оскільки у разі виникнення заборгованості у споживача, що має екологічну броя електропостачання, її частина може бути погашена з державного та місцевого бюджетів.
- 7 **Державна підтримка** на роздрібному ринку полягає у диференціації тарифів та цін на електроенергію (у т.ч., продаж електроенергії за цінами нижче ринкової), наданні енергокомпаніям дотаційних сертифікатів для компенсації втрат від постачання електроенергії за пільговими тарифами, стимулювання енергоефективності та енергозбереження.

¹ Плата за надання адмінпослуг – <http://www.nerc.gov.ua/?id=20037>

² Закон України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг»

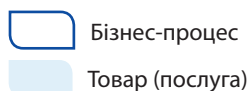
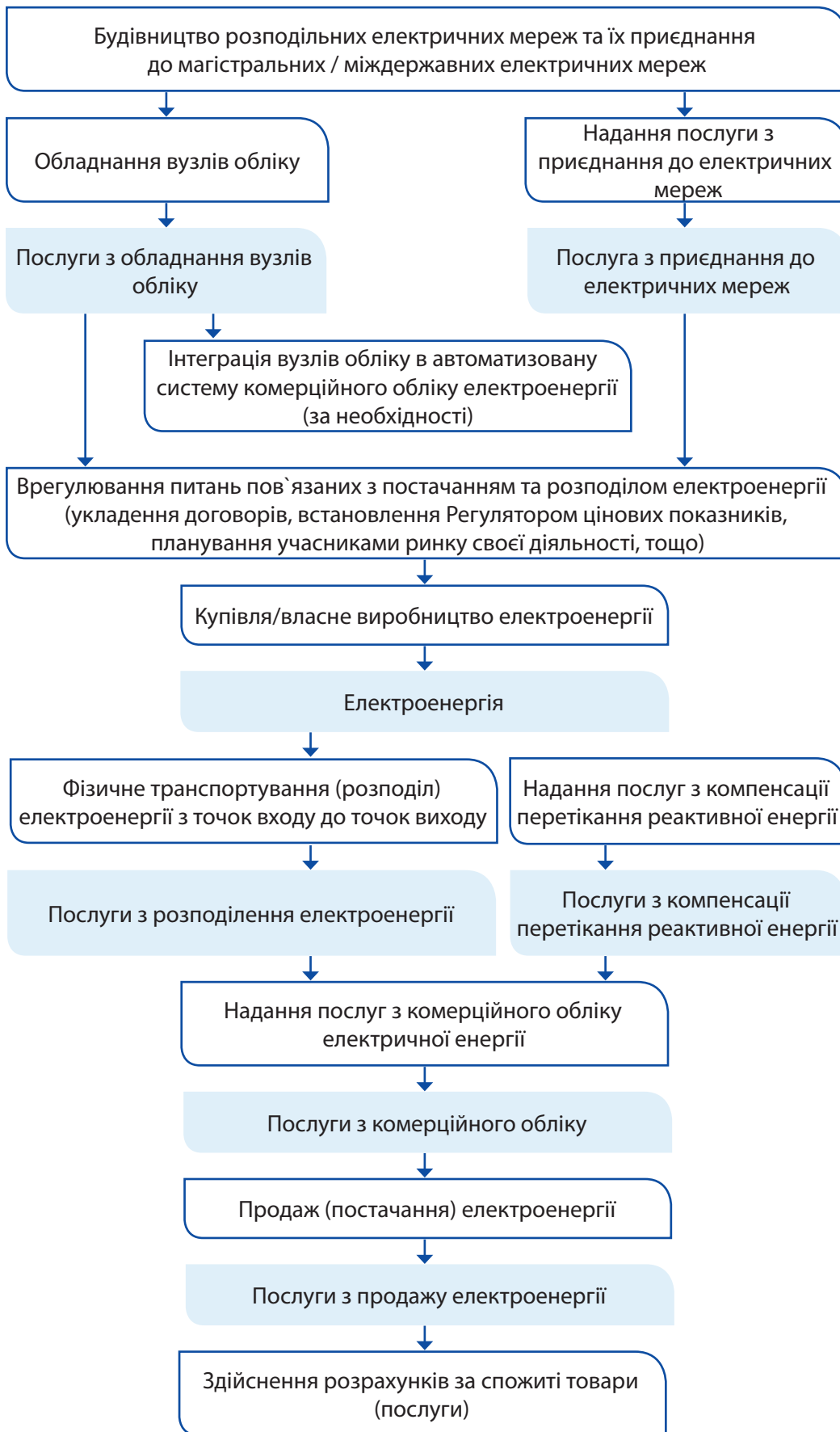
ВИСНОВОК ЗА РОЗДІЛОМ 3:

Офісом виокремлено чотири основні цілі державного регулювання роздрібного ринку електроенергії та 7 категорій інструментів їх досягнення. При регулюванні кожного бізнес-процесу ціль виражається у більш конкретних підцілях (завданнях), які досягаються шляхом застосування характерного інструменту.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ ЗА РОЗДІЛОМ 3:

- ❓ Чи всі цілі державного регулювання роздрібного ринку електричної енергії наведено?
- ❓ Чи застосовуються для регулювання роздрібного ринку інші інструменти (їх групи) окрім зазначених?
- ❓ Чи повинна держава переглянути (оновити) перелік цілей державного регулювання? Які цілі є застарілими? Які цілі не охоплені державною регуляторною політикою?
- ❓ Чи повинна держава переглянути (оновити) інструменти державного регулювання? Які інструменти є не дієвими? Які інструменти створюють надмірне навантаження на бізнес? Які інструменти необхідно впровадити?

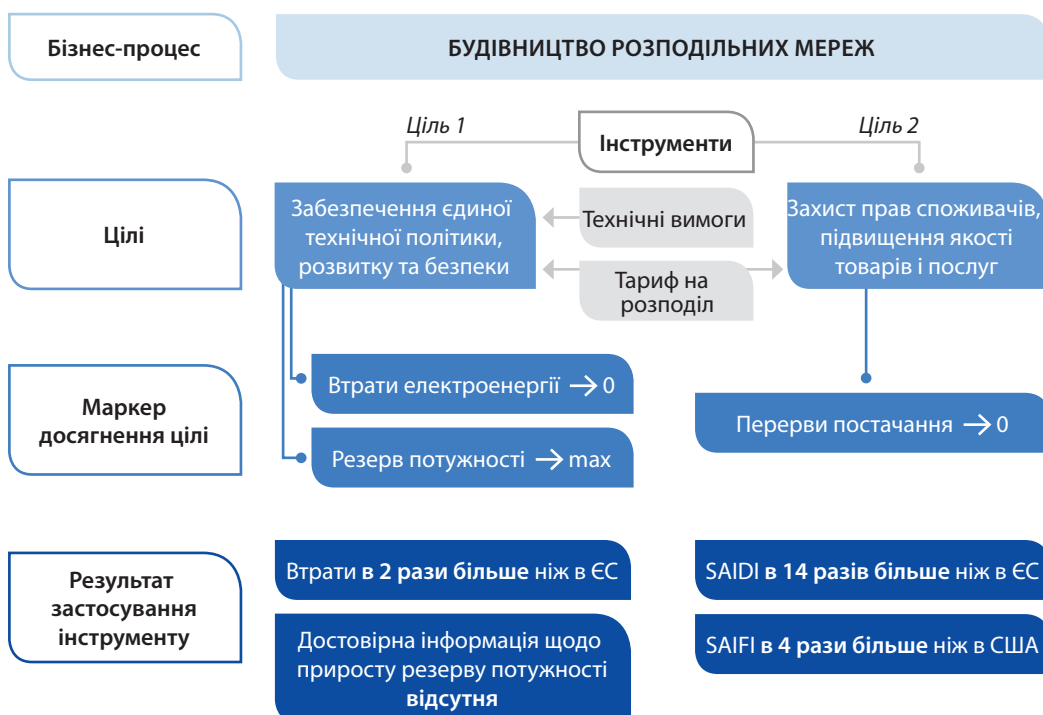
СХЕМА БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ

4 | АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗДРІБНОГО РИНКУ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ

4.1

БІЗНЕС-ПРОЦЕС: БУДІВНИЦТВО РОЗПОДІЛЬНИХ ЕЛЕКТРИЧНИХ МЕРЕЖ ТА ЇХ ПРИЄДНАННЯ ДО МАГІСТРАЛЬНИХ / МІЖДЕРЖАВНИХ ЕЛЕКТРИЧНИХ МЕРЕЖ

КЕЙС № 4.1.1

#ЗНОШЕНІСТЬ_МЕРЕЖ

ЦІЛЬ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Забезпечення єдиної технічної політики, розвитку та безпеки електроенергетики» – індикаторами досягнення цілі виступає максимальна ефективність мереж (мінімізація втрат), їх надійність.

ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Обов'язкові технічні вимоги у сфері електроенергетики».

ПОКАЗНИК, ЩО ВИМІРЮЄ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛІ:

Втрата електроенергії; вільна пропускна потужність; обсяг недофінансування розвитку розподільних мереж згідно з інвестиційними програмами ліцензіатів з розподілу електроенергії; обсяг виконання ліцензіатами з розподілу електричної енергії, заходів передбачених інвестиційними програмами.

ПРОБЛЕМА: ФІЗИЧНА ЗНОШЕНІСТЬ ЕЛЕКТРИЧНИХ МЕРЕЖ ТА ЇХ НЕДОСТАТНЯ РОЗГАЛУЖЕНІСТЬ

Загальна протяжність розподільних електромереж – близько **1** млн км, поточний рівень зношеності – **70-80%**.

Збільшення фінансування будівництва/реконструкції мереж, кошти на яке передбачається інвестиційними програмами, призведе до суттєвого зростання роздрібних тарифів на електроенергію, які останнім часом і так демонструють зростаючу тенденцію. Відсутність належного рівня інвестицій в галузь зумовлена, у тому числі, недосконалою та застарілою нормативно-правовою базою та методами регулювання, які не створюють необхідних стимулів для інвестування. Водночас, кошти, що закладаються у тариф компаній на розвиток електричних мереж (інвестиційні програми) не використовуються в повній мірі. Так, в 2016 році середній рівень виконання інвестпрограм розподільних компаній склав **73,7%**¹. Як наслідок низького технічного рівня мереж – значна кількість технологічних порушень, в тому числі і таких, що призводять до недовідпуску електроенергії споживачам.

ПРИЧИНА ПРОБЛЕМИ ЗГІДНО КЛАСИФІКАТОРА:

Регулювання не досягає мети (проблема не вирішується), не правильно обрані інструменти (засоби) регулювання для досягнення мети – обраних інструментів не достатньо для досягнення мети (РА-1-R-2-4).

КЕЙС № 4.1.2

#SMART_GRIDS #РОЗПОДІЛЕНА_ГЕНЕРАЦІЯ #ЕЛЕКТРОЗАПРАВКИ

ЦІЛЬ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Забезпечення єдиної технічної політики, розвитку та безпеки» – індикаторами досягнення цілі виступає максимальна ефективність мереж (мінімізація втрат), їх надійність.

ПОКАЗНИК, ЩО ВИМІРЮЄ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛІ:

Інвестиції у впровадження технології «розумні мережі» (дані по цьому показнику відсутні у вільному доступі).

ПРОБЛЕМА: ІГНОРУВАННЯ СВІТОВИХ ТРЕНДІВ РОЗВИТКУ ГАЛУЗІ – РОЗПОДІЛЕНОЇ ГЕНЕРАЦІЇ ТА «РОЗУМНИХ МЕРЕЖ», РИНКУ ЕЛЕКТРОМОБІЛІВ ТОЩО

Розвиток розподіленої генерації в Україні (будівництво джерел енергії та розподільних мереж, що об'єднують споживачів, які виробляють теплову і електроенергію для власних потреб, а також спрямовують надлишки в загальну мережу), перебуває на початковому етапі та потребує значних інвестицій для нарощування їх частки в енергетичному балансі, але має значний потенціал (малий, середній бізнес та домогосподарства). У 2015 році між ПРТ та побутовими споживачами укладено **204** договори про купівлю-продаж електроенергії, виробленої з енергії сонячного випромінювання – майже у **8** разів більше за показник 2014 року, а в 2016 році – вже **1109** договорів².

¹ Звіт про результати діяльності НКРЕКП у 2016 році, затверджений постановою НКРЕКП від 30.03.2017 № 460

² Стан та перспективи розвитку системи моніторингу та регулювання якості послуг в електроенергетиці – http://www.nerc.gov.ua/data/filearch/catalog1/Grom-sluhannia_monitoring-iaosti_elektro-05.09.2016.pdf

Енергетичний кооператив – важливий учасник енергетичних ринків розвинених країн. Це яскраво ілюструє приклад Данії та Німеччини, які рухаються від викопної та атомної енергетики до ширшого використання відновлюваних джерел енергії (у Німеччині працюють понад **700** енергетичних кооперативів¹). У США, Австралії, Індії та Азійсько-Тихоокеанському регіоні системи зберігання електроенергії і сонячні електростанції поступово розвиваються та утворюють «мікромережі»².

Розподілена генерація та технологія «smart grids» несе в собі наступні вигоди:

- ... зменшення втрат електроенергії – чим більша відстань від місця виробництва електроенергії до споживача, тим більші втрати на розподіл та передачу;
- ... забезпечення додаткових послуг (балансування, мінімізація перетоків реактивної енергії) – за умови встановлення обладнання, що дозволяє керувати виробництвом дистанційно;
- ... менший час будівництва порівняно з традиційною генерацією, при цьому дрібні виробники сукупно можуть вирішити проблему дефіциту генеруючих потужностей у значно коротші терміни;
- ... підвищення безпеки енергопостачання – зменшення залежності від імпорту викопного та ядерного палива та від виробників електроенергії з значними ринковими частками;
- ... створення додаткових робочих місць.

При цьому, використання розподіленої генерації потенційно може не тільки поліпшити рівень енергетичної безпеки, але і зменшити антропогенний вплив на довкілля. Тому, разом з підвищенням енергоефективності, розвиток розподіленої генерації, відповідно до планів Уряду, має³ стати одним із напрямів енергетичної політики України.

Ще одним аспектом оптимізації роботи роздрібного ринку електроенергії є розповсюдження електромобілів в Україні. Їх масове використання сприятиме вирівнюванню графіку навантаження енергосистеми та її напруги, оскільки заряд акумуляторних батарей відбуватиметься переважно у нічні години. Наразі кількість таких авто в Україні незначна, але галузь має високий потенціал – всього станом на листопад 2016 року в Україні було **1630** електромобілів та **2749** гібридних авто⁴), при цьому, у США в 2015 році⁵ їх налічувалось **210,33** тис. шт, в Нідерландах **9,37** тис. шт, в Японії **70,93** тис. шт. Одночасно, за оцінками InsideEVs.com Україна за результатами 2016 року зайняла **п'яте** місце в міжнародному рейтингу «Top EV Countries»⁶ за темпами розвитку електромобілів, випередивши такі країни, як США, Нідерланди та Японія.

Варто відзначити, що зважаючи на значний позитивний ефект розвитку ринку електромобілів на ринок електроенергії та екологію, у багатьох країнах світу державна підтримка⁷ попиту та купівельної спроможності споживачів при купівлі електромобілів (гранти, податкові пільги та кредити, тощо) є звичайною практикою.

В Україні наразі така підтримка полягає у відсутності з кінця 2015 року мита на ввіз електромобілів в країну. Разом з тим, дієва програма підтримки розвитку електротранспорту в Україні фактично відсутня. Це стосується як безпосереднього стимулювання купівлі електромобілів так і розвитку відповідної інфраструктури (в березні 2016 року в Україні діють тільки **600** зарядних⁸ станцій).

1 ВДЕ і диспетчеризація – https://gazeta.ua/articles/science/_vde-i-dispetcherizaciya/759334

2 Системи хранения электроэнергии и солнечные электростанции являются движущей силой для развития микросетей – http://sunnik.com.ua/sistemy-hraneniya-elektroenergii-i-solnechnye-elektrostantsii-yavlyayutsya-dvizhushhej-siloj-dlya-razvitiya-mikrosetej/?_utl_t=fb

3 Проект Нової енергетичної стратегії України: безпека, енергоефективність, конкуренція – <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id=245032412>

4 В Україні зареєстровано 1 630 електрокарів – <http://www.epravda.com.ua/rus/news/2016/11/4/610117/>

5 7 типичных для Украины мифов об электромобилях – <http://www.epravda.com.ua/rus/publications/2017/03/10/622502/>

6 Top 10 Countries in the Global EV Revolution: 2016 Edition – <http://insideevs.com/top-10-countries-in-the-global-ev-revolution-2016-edition/>

7 «Тесла» для депутатів. Як Україна опинилася серед аутсайдерів світової галузі електрокарів – <http://www.epravda.com.ua/publications/2016/10/25/608808/>

8 <https://www.plugshare.com/>

Основними причинами¹ повільного розвитку інноваційних проєктів в Україні є:

- ... відсутність у енергокомпаній зацікавленості в скороченні втрат електроенергії;
- ... відсутність у персоналу енергокомпанії стимулу виявляти комерційні втрати (розкрадання) електроенергії;
- ... застаріла корпоративна культура енергокомпаній (на першому місці бізнес, а не споживач);
- ... відсутність необхідності змагатись (конкурувати) з іншими учасниками ринку.

ПРИЧИНА ПРОБЛЕМИ ЗГІДНО КЛАСИФІКАТОРА:

Регулювання не застосовано попри наявну потребу у застосуванні, що призводить до неможливості досягнути мети (РА-1-R-2-5).

КЕЙС № 4.1.3

ЦІЛЬ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Захист прав споживачів, підвищення якості товарів і послуг» – індикатором досягнення цілі є отримання споживачем товару найвищої якості за найменшою ціною.

ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Тариф на розподіл електричної енергії».

ПОКАЗНИК, ЩО ВИМІРЮЄ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛІ:

Показники SAIDI, показники SAIFI, кількість технологічних порушень в розподільних мережах.

ПРОБЛЕМА: НИЗЬКА ЯКІСТЬ ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ

Основними показниками, що використовуються для оцінки якості постачання електроенергії є SAIDI та SAIFI, а також якість обслуговування споживачів call-центрами енергокомпаній. Протягом 2012-2016 років² спостерігалось зменшення кількості скарг споживачів на якість електропостачання.

Так, кількість звернень в call-центри енергопостачальних компаній з питань надійності та якості електропостачання зменшилась з **14,4** тис. од. та **22,2** тис. од. в 2012 та 2013 роках відповідно до **12,4** тис. в 2016 році. При цьому тренди показників SAIDI та SAIFI у звітному періоді мають протилежний напрямок: SAIDI за період з 2012-2016 роках зріс з **512** до **690** хв (що, згідно звітів НКРЕКП, пояснюється збільшенням достовірності звітних даних), SAIFI незначно знизився (з **8,72** в 2012 році до **8,3** в 2014 році). При цьому, для порівняння, середній показник SAIDI для європейських країн в 2014 році становить менше **50** хвилин³, а в США⁴ SAIFI в залежності від штату складає від **1** до **2**⁵.

¹ Колодюк А. «Звідки прилетять »чорні лебеді« в енергетиці і чистих технологіях» – https://www.slideshare.net/Kolodyuk/e-45851744?gid=7f5d75c0-6e33-499e-9939-255d27dd0ce7&v&b&from_search=2

² Звіт про результати діяльності НКРЕКП у 2016 році, затверджений постановою НКРЕКП від 30.03.2017 № 460

³ Стан та перспективи розвитку системи моніторингу та регулювання якості послуг в електроенергетиці – http://www.nerc.gov.ua/data/filearch/catalog1/Grom-sluhannta_monitoryng-iaкости_elekτρο-05.09.2016.pdf

⁴ System-Wide Reliability Standards – https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=8&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwiOntqdo43TAhUpDcAKHRQ4C7gQFghQMAc&url=http%3A%2F%2Fwebapp.psc.state.md.us%2Ffintranet%2FCasen%2FNewIndex3_VOpenFile.cfm%3Ffilepath%3DC%3A%255CAdminDocket%255CRuleMaking%255CRM43%255C100%255C%255CRM43-DraftRegulationsRedline-071015.pdf&usq=AFQjCNHxvKy0w7i-nNvVxS3Mis0z2wvRA&sig2=OtvhM35aA7pxZ08FKl6_cQ&bvm=bv.151426398,d.ZGg

⁵ Tracking the Reliability of the U.S. Electric Power System: An Assessment of Publicly Available Information Reported to State Public Utility Commissions, Joseph H. Eto and Kristina Hamachi LaCommare, October 2008 – <https://emp.lbl.gov/sites/all/files/lbnl-1092e.pdf>

ПРИЧИНА ПРОБЛЕМИ ЗГІДНО КЛАСИФІКАТОРА:

Регулювання не досягає мети (проблема не вирішується), оскільки:

- 1) Регулювання було не правильно імплементоване:
 - ... не було виділено необхідне фінансування (РА-1-R-1-2);
 - ... не було здійснено необхідних організаційних заходів (не вжито запланованих заходів, не проведено необхідне інформаційне, організаційне або методологічне забезпечення) (РА-1-R-1-4).
- 2) Інструмент обрано правильно, проте процедура його застосування містить істотні недоліки, що призводять до неможливості досягнути мети (вирішити проблему) – обраних інструментів не достатньо для досягнення мети (РА-1-R-2-4).

4.2

БІЗНЕС-ПРОЦЕС: ПРИЄДНАННЯ ДО ЕЛЕКТРИЧНИХ МЕРЕЖ

* Порівняння ставок плати за стандартне приєднання 1 кВт (однофазне приєднання до лінії 0,4 кВ) з 2013 по 2017 рік

** Середня фактична тривалість приєднання згідно з даними рейтингу «Doing Business» у 2016 році, номінальна тривалість приєднання згідно з законодавством від 15-45 днів

КЕЙС № 4.2.1

#ТАРИФ_ПРИЄДНАННЯ

ЦІЛЬ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Захист прав споживачів та підвищення якості товарів і послуг» – індикатором досягнення цілі є максимально швидке отримання споживачем послуги з приєднання до мереж за мінімальною ціною.

ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Тариф на приєднання електроустановок».

ПОКАЗНИК, ЩО ВИМІРЮЄ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛІ:

Динаміка вартості приєднання, динаміка кількості приєднань.

ПРОБЛЕМА 1: ВІДСУТНІСТЬ РИНКОВИХ СИГНАЛІВ ПРИ ФОРМУВАННІ СТАВОК ПЛАТИ ЗА СТАНДАРТНЕ ПРИЄДНАННЯ

Послуга з стандартного приєднання надається виключно розподільною компанією «під ключ» за регульованою ціною і споживач не може впливати на її вартість.

Кількість стандартних приєднань зростає, у т. ч. через введення з 01.01.2015 стандартного приєднання II ступеню та з 01.01.2017 стандартного приєднання III ступеню.

ДИНАМІКА КІЛЬКОСТІ СТАНДАРТНИХ ПРИЄДНАНЬ

Ставка плати за стандартне приєднання 1 кВт (однофазне приєднання до лінії 0,4 кВ) з 2013 по 2017 рік зросла на **91,5%** (з **0,82** тис.грн¹ до **1,57** тис.грн²), при цьому індекс споживчих цін свідчить про подорожчання товарів в цей період на **77%**³. Одночасно, в доларовому еквіваленті розмір ставки плати за стандартне приєднання зменшився майже в **2** рази з **102 USD** до **57 USD** за курсом НБУ.

Формування ставок за стандартне приєднання відбувається наступним чином⁴:

- 1) Закупівля робіт, товарів та послуг, необхідних для надання послуг з приєднання, здійснюється розподільною компанією на конкурентних засадах;
- 2) Щороку розподільні компанії надають НКРЕКП інформацію щодо фактичних витрат на приєднання та розрахункові значення плати за стандартне приєднання;
- 3) НКРЕКП розглядає надані розрахункові значення плати та затверджує ставки плати.

Врахування інших показників вартості товарів (робіт та послуг), необхідних при наданні послуги з приєднання, окрім витрат енергокомпаній, процедурою не передбачено.

Відсутність альтернативного варіанту формування плати за стандартне приєднання та зосередження в енергокомпанії відповідальності за виконання проектних та будівельно-монтажних робіт при стандартному приєднанні за певних умов може призводити до:

- ... поступового здорожчання послуги стандартного приєднання у зв'язку з відсутністю ринкових індикаторів вартості виконання відповідних проектних та будівельно-монтажних робіт;
- ... зменшення кола надавачів послуг з проектування та будівництва мереж (розподільна компанія або виконуватиме такі роботи самостійно, або залучатиме на умовах довгострокових договорів обрані підрядні організації, а не проводитиме окремий тендер для виконання кожного приєднання);
- ... зменшення якості надання послуг, оскільки замовник не має можливості обрати іншого надавача послуг (або окремої складової).

1 Постанова НКРЕ від 25.12.2012 № 1695 «Про затвердження ставок плати за стандартне приєднання електроустановок для Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя на 2013 рік»

2 Постанова НКРЕКП від 26.01.2017 № 81 «Про затвердження ставок плати за стандартне приєднання електроустановок для Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя на 2017 рік»

3 Основні показники соціально-економічного розвитку України – https://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2016/mp/op_u/arh_op2016.html

4 Методика розрахунку плати за приєднання електроустановок до електричних мереж, затверджена постановою НКРЕ від 12.02.2013 № 115

ПРИЧИНА ПРОБЛЕМИ ЗГІДНО КЛАСИФІКАТОРА:

Регулювання не досягає мети (проблема не вирішується) оскільки інструмент обрано правильно, проте процедура його застосування містить істотні недоліки, що призводять до неможливості досягнути мети (вирішити проблему) – процедура містить надмірну дискрецію, що призводить до несправедливого застосування інструменту по відношенню до окремої групи зацікавлених осіб (РА-1-R-4-1).

ПРОБЛЕМА 2: КОРЕКТНІСТЬ ВСТАНОВЛЕНИХ ВЕЛИЧИН ПИТОМОЇ ВАРТОСТІ НЕСТАНДАРТНОГО ПРИЄДНАННЯ

Інформація щодо динаміки кількості нестандартних приєднань та їх вартості – відсутня. У 2014 році було підписано **7 197** договорів про надання послуг з нестандартного приєднання.

Плата за «типове» нестандартне приєднання потужністю до **5** МВт розраховується з урахуванням визначеної Регулятором величини питомої вартості нестандартного приєднання.

Встановлені у 2017 році величини¹ питомої вартості нестандартного приєднання **1** кВт знаходяться в діапазоні від **3,094** тис. грн до **9,428** тис. грн, а вартість **1** кВт при стандартному приєднанні – **1,57** тис. грн².

Величина питомої вартості визначається³ як відношення «вартості заміщення (відтворення) активів електропередавальної організації з урахуванням фізичного зносу та коефіцієнта оптимізації» до сумарної номінальної потужності трансформаторів, безпосередньо підключених до електричних мереж високої напруги, без урахування резервних трансформаторів та трансформаторів, що задіяні в повторній трансформації, трансформаторних підстанцій розподільної компанії напругою **110(150)/(20)10(6)** кВ та **110(150)/35(20)/(20)10(6)** кВ, **тобто відношення вартості всіх основних фондів до потужності частини основних фондів**. Використання у відповідній формулі показника загальної інформації щодо загальної потужності всіх трансформаторних підстанцій розподільної компанії або включення у «вартість заміщення» вартості лише трансформаторів напругою **110(150)/(20)10(6)** кВ та **110(150)/35(20)/(20)10(6)** кВ, дасть більш коректний результат та забезпечить зменшення вартості послуги з нестандартного приєднання до прийнятної для споживачів рівня.

Встановлені Фондом державного майна України показники⁴ вартості активів енергокомпаній (застосовуються виключно з метою визначення регуляторної бази таких активів під час переходу до стимулюючого регулювання). При цьому коректність визначених аудитором⁵, на їх основі сум⁶ вартості та правомірність використання Регулятором при встановленні питомої вартості нестандартного приєднання результатів оцінки потребує перевірки.

¹ Постанова НКРЕКП від 31.01.2017 № 148 «Про встановлення величин питомої вартості нестандартного приєднання електроустановок до електричних мереж на 2017 рік»

² Постанова НКРЕКП від 26.01.2017 № 81 «Про затвердження ставок плати за стандартне приєднання електроустановок для Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя на 2017 рік»

³ Методика розрахунку плати за приєднання електроустановок до електричних мереж, затверджена постановою НКРЕ від 12.02.2013 № 115

⁴ Методика оцінки активів суб'єктів природних монополій, суб'єктів господарювання на суміжних ринках у сфері комбінованого виробництва електричної та теплової енергії, затверджена наказом Фонду державного майна України 12.03.2013 № 293

⁵ Рекомендації АМКУ від 24.01.2017 № 2-рк «Про припинення дій, які містять ознаки порушення законодавства про захист економічної конкуренції, усунення причин виникнення цих порушень і умов, що їм сприяють – <http://www.amku.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=132945&schema=main>

⁶ Обґрунтування до відкритого засідання НКРЕКП з питання щодо прийняття постанови НКРЕКП «Про затвердження величин питомої вартості нестандартного приєднання електроустановок до електричних мереж на 2017 рік» – http://www.nerc.gov.ua/data/filearch/Materialy_zasidan/2017/31.01.2017/p14_31-01-2017.pdf

Встановлення для компаній, що не надали інформацію про вартість активів ставок питомої вартості приєднання на середньому рівні ставок для компаній, що такі дані надали, ставить під сумнів коректність визначених регулятором показників та застосованих Регулятором підходів (реальні величини для компаній, яким встановлено середні величини, можуть бути вищими або нижчими за встановлені).

При визначенні питомої вартості не враховуються режими роботи мереж. Так для розподільних компаній, електричні мережі яких мають високий рівень завантаження, витрати на забезпечення додатковими резервами потужності априорі значно вищі, ніж для компаній, мережі яких вже зараз мають значні резерви для приєднання, тобто, в деяких випадках, не потребують капіталовкладень для приєднання споживача взагалі (таким чином більша частина питомої вартості приєднання буде привласнюватись компаніями без виконання будь-яких робіт).

Оскільки ставки приєднання об'єктів потужністю до **5** МВт для електророзподільних компаній (що провели оцінку активів), є різними та знаходяться в діапазоні від **3,094** тис. грн (ПАТ «Київенерго») до **9,428** тис. грн (ПАТ «Полтаваобленерго»), інвестиційна привабливість регіонів в середині країни з більш високою вартістю приєднання падає (зокрема Полтавської, Вінницької, Сумської, Чернігівської областей), що викривляє та робить нерівномірним інвестиційний клімат в Україні. Одночасно, застосування диференційованого підходу створило б додаткові стимули утворення нових підприємств в «депресивних» регіонах України та зменшення додаткового навантаження (інфраструктурного, енергетичного, екологічного) на промислові регіони. Така ж ситуація може мати місце і в межах однієї енергокомпанії.

ПРИЧИНА ПРОБЛЕМИ ЗГІДНО КЛАСИФІКАТОРА:

Регулювання не досягає мети (проблема не вирішується) оскільки:

- 1) регулювання було не правильно імплементоване – були допущені помилки при нормопроєктуванні (РА-1-R-1-1);
- 2) інструмент обрано правильно, проте процедура його застосування містить істотні недоліки, що призводять до неможливості досягнути мети (вирішити проблему) – процедура містить надмірну дискрецію, що призводить до несправедливого застосування інструменту по відношенню до окремої групи зацікавлених осіб (РА-1-R-4-1).

ПРОБЛЕМА 3: НЕМОЖЛИВІСТЬ ОТРИМАННЯ ПОСЛУГ З ПРИЄДНАННЯ ДЛЯ ОБ'ЄКТІВ ВІД 16 КВТ ДО 5 МВТ

- До 01.01.2017 Регулятор повинен був затвердити ставки плати за стандартне приєднання II та III ступенів, але станом на 01.04.2017 року зазначені ставки затверджені Регулятором не були, що робить неможливим надання послуг з стандартного приєднання для об'єктів потужністю більше **16** кВт.

У січні 2017 року Регулятор затвердив величини¹ питомої вартості нестандартного приєднання до **5000** кВт, разом з тим, станом на кінець березня 2017 року вони не набули чинності.

¹ Постанова НКРЕКП від 31.01.2017 № 148 «Про встановлення величин питомої вартості нестандартного приєднання електроустановок до електричних мереж на 2017 рік»

Відсутність встановлених Регулятором ставок плати за стандартне приєднання та величин питомої вартості нестандартного приєднання унеможлиблює надання відповідних послуг.

ПРИЧИНА ПРОБЛЕМИ ЗГІДНО КЛАСИФІКАТОРА:

Регулювання не досягає мети (проблема не вирішується) оскільки регулювання було не правильно імплементоване – не було здійснено необхідних організаційних заходів (не вжито запланованих заходів, не проведено необхідне інформаційне, організаційне або методологічне забезпечення) (РА-1-R-1-4).

КЕЙС № 4.2.2

#ТРИВАЛІСТЬ_ПРИЄДНАННЯ #ДОЗВОЛИ #ТУ #КОМУНІКАЦІЯ
#КОМПЛЕКСНА_ЗАБУДОВА #ЗЛОВЖИВАННЯ

ЦІЛЬ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Захист прав споживачів та підвищення якості товарів і послуг» – індикатором досягнення цілі є максимально швидке отримання споживачем послуги з приєднання до мереж за мінімальною ціною.

ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Норми надання послуги з приєднання» – держава здійснює нормативне покрокове регулювання процедури приєднання та її строків.

ПОКАЗНИК, ЩО ВИМІРЮЄ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛІ:

Середня тривалість надання послуг з приєднання, кількість випадків нав'язування природною монополією споживачу іншого типу приєднання або неправомірних вимог (точні дані у вільному доступі відсутні).

ПРОБЛЕМА 1: НЕВІДПОВІДНІСТЬ РЕАЛЬНИХ ТА ЗАДЕКЛАРОВАНИХ ДЕРЖАВОЮ СТРОКІВ СТАНДАРТНОГО ПРИЄДНАННЯ

Нормативний строк надання послуги з стандартного приєднання для електроустановок першого ступеня потужності становить **15** робочих днів від дня оплати замовником вартості приєднання¹, для електроустановок другого та третього ступенів потужності цей строк становить відповідно **30** та **45** робочих днів.

Одночасно, законодавством² передбачається можливість недотримання цього терміну:

- у договорі про приєднання може бути визначено інший строк (з посиланням на вимоги нормативних документів, що визначають строки проектування та будівництва)
- тривалість надання послуги зі стандартного приєднання продовжується на строк, необхідний для погодження та оформлення права користування земельними ділянками під електроустановки зовнішнього електрозабезпечення.

Для виділення земельної ділянки під будівництво ЛЕП можна оформити сервітут³ (обмежена можливість користування чужою земельною ділянкою, умови оплати вказаного права визначаються сторонами). Разом з тим, укладення договору сервітуту можливе або при досягненні сторонами згоди щодо всіх його умов (у т.ч. розміру плати за користування земельною ділянкою, єдині правила визначення якої законодавством

¹ Правила приєднання електроустановок до електричних мереж, затверджені постановою НКРЕ від 17.01.2013 № 32

² Правила приєднання електроустановок до електричних мереж, затверджені постановою НКРЕ від 17.01.2013 № 32

³ Закон України «Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів»

не встановлені) або за рішенням суду. Питання регулювання земельних відносин (у т. ч. укладення договору сервітуту) вирішуються виключно¹ на пленарних засіданнях сільської, селищної, міської ради. Враховуючи зазначене, прокладення ЛЕП та оформлення відповідних земельних ділянок потребує отримання рішень (дозволів) органів місцевого самоврядування. У випадку будівництва ЛЕП на території приватної ділянки необхідно отримати згоду власника цієї ділянки.

При цьому, наразі загальним та спеціальним законодавством (зокрема законодавством у сфері містобудування, місцевого самоврядування, тощо) не передбачено норм, які чітко та прозоро врегульовували б процедуру розгляду звернень з питань приєднання до мереж органами місцевого самоврядування та іншими зацікавленими особами, а також передбачали строки розгляду таких звернень, які б узгоджувались з законодавством у сфері електроенергетики.

За рахунок часу необхідного на виконання землевідведення під електромережі, термін приєднання може перевищувати встановлені державою **15-45** днів. Для порівняння, середня тривалість приєднання згідно з даними рейтингу «Doing Business» у 2016 році складала **281**² день (на момент складення рейтингу об'єкт, що аналізувався відповідав критеріям, встановленим для нестандартного приєднання). З 01.01.2017³ це стандартне приєднання III ступеню.

СТАНДАРТНЕ ПРИЄДНАННЯ: ЧИ ВСЕ ТАК ПРОСТО?

ПРИЧИНА ПРОБЛЕМИ ЗГІДНО КЛАСИФІКАТОРА:

Регулювання не досягає мети (проблема не вирішується) оскільки:

- 1) Регулювання було не правильно імплементоване – не було здійснено необхідних організаційних заходів (не вжито запланованих заходів, не проведено необхідне інформаційне, організаційне або методологічне забезпечення) (РА-1-R-1-4).

¹ Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»

² Благоприятность условий ведения бизнеса Украина – <http://russian.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/ukraine#getting-electricity>

³ Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо плати за приєднання до мереж суб'єктів природних монополій» – <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5021-17>

Інструмент обрано правильно, проте процедура його застосування містить істотні недоліки, що призводять до неможливості досягнути мети (вирішити проблему), а саме:

- ... процедура передбачає необхідність отримання проміжних рішень/ висновків/експертиз третіх осіб (РА-1-R-4-4);
- ... процедура не передбачає чітких строків/термінів (РА-1-R-4-5).

ПРОБЛЕМА 2: МАНІПУЛЮВАННЯ КРИТЕРІЯМИ СТАНДАРТНОГО ПРИЄДНАННЯ

Наразі існує проблема маніпулювання¹ з боку розподільних компаній критеріями стандартного приєднання, в першу чергу це стосується визначення відстані, яка для стандартного приєднання не повинна перевищувати **300 м** по прямій лінії від місця забезпечення потужності до місця приєднання.

Враховуючи, що приєднання споживачів, що розташовані на відстанях близьких до **300 м** вкрай збиткове для компаній за тарифами стандартного приєднання, розподільні компанії намагаються примусити таких споживачів приєднуватись за процедурою нестандартного приєднання.

ПРИЧИНА ПРОБЛЕМИ ЗГІДНО КЛАСИФІКАТОРА:

Регулювання не досягає мети (проблема не вирішується) оскільки інструмент обрано правильно, проте процедура його застосування містить істотні недоліки, що призводять до неможливості досягнути мети (вирішити проблему) – процедура містить надмірну дискрецію, що призводить до виникнення корупції (РА-1-R-4-2).

ПРОБЛЕМА 3: ЗАСТАРІЛІ СПОСОБИ КОМУНІКАЦІЇ

Для отримання інформації щодо стану надання послуги приєднання та орієнтованої дати її завершення та з інших питань щодо приєднання, споживач має обов'язково особисто звернутись в енергокомпанію.

При цьому, сучасні засоби зв'язку (наприклад, електронне листування з застосуванням електронного цифрового підпису, особистий електронний кабінет замовника) під час надання послуги з приєднання майже не передбачається. Вказане ускладнює подання відповідної кореспонденції та створює додаткове навантаження на споживача.

ПРИЧИНА ПРОБЛЕМИ ЗГІДНО КЛАСИФІКАТОРА:

Регулювання не досягає мети (проблема не вирішується) оскільки були допущені помилки при нормопроєктуванні (РА-1-R-1-2).

¹ Рекомендації Чернігівського обласного територіального відділення АМКУ від 25.06.2015 № 100-рк/к, від 02.07.2015 № 101-рк/к та рішення від 06.05.2016 №37-рк

ПРОБЛЕМА 4: НЕМОЖЛИВІСТЬ ОТРИМАННЯ ЗАМОВНИКОМ ПОСЛУГИ З ПРИЄДНАННЯ ДО ЕЛЕКТРИФІКАЦІЇ ТЕРИТОРІЇ, ЩО ПІДЛЯГАЄ КОМПЛЕКСНІЙ ЗАБУДОВІ

Комплексна забудова¹ території здійснюється з метою забезпечення реалізації громадських інтересів і спрямовується на попереднє проведення інженерної підготовки, спорудження зовнішніх інженерно-транспортних мереж, об'єктів соціальної сфери, житлових будинків, інших об'єктів будівництва, а також на благоустрій території. Рішення про розроблення детального плану певної території одночасно є рішенням про комплексну забудову цієї території.

Разом з тим, електрифікація такої території може не відбуватись протягом тривалого часу, що фактично унеможлиблює² отримання послуги з приєднання. При цьому, розподільна компанія має право відмовляти замовникам у наданні послуг з приєднання, до електрифікації відповідної території (тобто протягом невизначеного часу замовники навіть знаходячись в безпосередній близькості до електромережі не мають можливості до неї приєднатись).

ПРИЧИНА ПРОБЛЕМИ ЗГІДНО КЛАСИФІКАТОРА:

Регулювання не досягає мети (проблема не вирішується) оскільки інструмент обрано правильно, проте процедура його застосування містить істотні недоліки, що призводять до неможливості досягнути мети (вирішити проблему), а саме процедура містить надмірну дискрецію, що призводить до несправедливого застосування інструменту по відношенню до окремої групи зацікавлених осіб (РА-1-R-4-1).

ПРОБЛЕМА 5: НЕПРОЗОРИСТЬ УЧАСТІ ТРЕТІХ ОСІБ У ПРИЄДНАННІ ДО МЕРЕЖ

→○ Проектна документація на приєднання (в окремих випадках і ТУ) за необхідності погоджується з зацікавленими особами (суб'єктами, що мають електромережі, але не є розподільними компаніями, а також іншими інфраструктурними організаціями: водоканалами, газорозподільними компаніями, ПАТ «Укрзалізниця», ПАТ «Укртелеком», Укравтодор, тощо). За необхідності здійснюється землевідведення під повітряні лінії (отримання дозволів на порушення благоустрою на прокладання кабельних ліній), зокрема, шляхом прийняття органами місцевого самоврядування відповідних рішень, укладення договорів сервітуту з власниками земельних ділянок. Одночасно, законодавством не визначено процедуру та строки розгляду звернень з питань приєднання до мереж **3**-ми особами та не врегульовано питання оплати.

При стандартному приєднанні взаємодіяти з **3**-ми особами повинна розподільна компанія. При нестандартному приєднанні замовник розробляє проект приєднання, погоджує його з **3**-ми особами, вирішує

¹ Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності»

² Акт від 22.02.2016 № 21 планової перевірки НКРЕКП дотримання ПАТ «Полтаваобленерго» Умов та Правил здійснення підприємницької діяльності з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електромережами і Умов та Правил здійснення підприємницької діяльності з постачання електричної енергії за регульованим тарифом – http://www.nerc.gov.ua/data/filearch/Catalog8/akty_elektro/Akt-Poltavaoblenergo_22.02.2016-21-1.pdf

питання землевідведення під об'єкти мереж «від імені» розподільної компанії або ж забезпечує відведення земельних ділянок на ім'я замовника, які після введення в експлуатацію, через тиск розподільної компанії та відмови в обслуговуванні новостворених мереж (відповідно й подачі напруги) вимушено передаються на баланс енергокомпанії за мінімальною (нульовою) вартістю, тощо. Недостатня прозорість проходження вказаних процедур спричиняє виникнення додаткового фінансового навантаження на замовника та корупційних ризиків.

ПРИЧИНА ПРОБЛЕМИ ЗГІДНО КЛАСИФІКАТОРА:

Регулювання не досягає мети (проблема не вирішується) оскільки:

- 1) Регулювання було не правильно імплементоване – не було здійснено необхідних організаційних заходів (не вжито запланованих заходів, не проведено необхідне інформаційне, організаційне або методологічне забезпечення) (РА-1-R-1-4).
- 2) Інструмент обрано правильно, проте процедура його застосування містить істотні недоліки, що призводять до неможливості досягнути мети (вирішити проблему), а саме:
 - ... процедура передбачає необхідність отримання проміжних рішень/ висновків/експертиз третіх осіб (РА-1-R-4-4);
 - ... процедура не передбачає чітких строків/термінів (РА-1-R-4-5).

ПРОБЛЕМА 6: НАВ'ЯЗУВАННЯ ЗАМОВНИКУ НЕПОТРІБНИХ ТЕХНІЧНИХ ВИМОГ

Ряд розподільних компаній не виконують вимоги стосовно розміщення інформації щодо трансформаторних підстанцій, що не дозволяє потенційному споживачу зробити висновки про можливі ускладнення при приєднанні його електроустановок. Серед таких компаній ПАТ «ДТЕКДніпрообленерго», ПАТ «ДТЕКДонецькобленерго», ПАТ «Київенерго», ПАТ «Львівобленерго», ПАТ «Полтаваобленерго», ТОВ «ДТЕК Високовольтні мережі», ПАТ «Укрзалізниця».

Відсутність у замовника достовірної інформації щодо фактичного стану мереж розподільної компанії (вільної потужності) може призводити до внесення до технічних умов нестандартного приєднання необґрунтованих вимог щодо заходів, які фактично не є необхідними для приєднання замовника. В такий спосіб енергокомпанії¹ намагаються оновлювати свої основні фонди за рахунок бізнесу (в першу чергу, малого та середнього), не вкладаючи відповідних інвестицій. При цьому, розроблений замовником на виконання таких технічних умов проект повинен обов'язково бути погодженим з розподільною компанією, а у разі неналежного врахування замовником зауважень компанії до такого проекту, вона має право одноосібно розірвати договір про приєднання до мереж (не компенсуючи втрат замовника на розробку проекту).

Вказане спричиняє наявність передумов для застосування розподільною компанією «неформальних» підходів до виконання договорів про приєднання. Одночасно, у разі наявності сумнівів щодо правомірності вимог розподільної компанії, наведених у технічних умовах, або зауважень до проектної документації, замовник має право звернутись до Держенергонагляду. Разом з тим, останні кілька років з метою зменшення тиску на бізнес, повноваження Держенергонагляду щодо проведення

перевірок були суттєво обмежені, а надання відповідних висновків щодо правомірності дій розподільних компаній часто є неможливим без безпосереднього обстеження стану мереж.

Інформація щодо кількості розглянутих Держенергонаглядом звернень щодо перевірки обґрунтованості технічних умов та вимог розподільних компаній до проектів приєднання, кількості виявлених Держенергонаглядом випадків нав'язування необґрунтованих технічних вимог до приєднання в загальному доступі відсутня.

Одночасно, за даними АМКУ¹ переважна більшість зловживань енергокомпаніями монопольним становищем на ринку відбувається, зокрема, при включенні до технічних умов необґрунтованих вимог, які не є необхідними для цього приєднання.

ПРИЧИНА ПРОБЛЕМИ ЗГІДНО КЛАСИФІКАТОРА:

Регулювання не досягає мети (проблема не вирішується), оскільки не правильно обрані інструменти (засоби) регулювання для досягнення мети – обрано надмірно м'який інструмент (РА-1-R-2-2).

КЕЙС № 4.2.3

#ДЕФІЦИТ_РЕЗЕРВІВ #ЧЕРГА

ЦІЛЬ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Забезпечення єдиної технічної політики, розвитку та безпеки» – індикатором досягнення цілей є зростання резервів вільної потужності.

ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Обов'язкові технічні вимоги у сфері електроенергетики».

ПОКАЗНИК, ЩО ВИМІРЮЄ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛІ:

Різниця між абонованою потужністю за договорами про постачання електроенергії та реальними потребами споживачів (дані по цьому показнику відсутні у вільному доступі).

ПРОБЛЕМА 1: «ФІКТИВНИЙ» ДЕФІЦИТ РЕЗЕРВІВ ПОТУЖНОСТІ

Розподільні компанії на своїх веб-сайтах повинні² розміщувати інформацію щодо трансформаторних підстанцій, зокрема резерв дозволеної потужності підстанцій, що визначається за результатами вимірів навантаження в режимний день (відповідно до методики розрахунку плати за приєднання електроустановок до електричних мереж). Однією з складових розрахунку цього показника є приєднана потужність згідно з чинними договорами.

Разом з тим, значна кількість споживачів з часу укладення договорів про постачання електроенергії з різних причин (скорочення або припинення виробництва, впровадження енергоощадних технологій, тощо) фактично знизила споживану потужність.

Визначення наявного резерву потужності на основі номінальних/договірних, а не реальних значень її споживання призводить до наявності номінального дефіциту потужності та створює перешкоди в

¹ Звіт Антимонопольного комітету України за 2014 рік, затверджений розпорядженням АМКУ від 12.03.2015 № 6-рп

² Закон України «Про електроенергетику», Правила приєднання електроустановок до електричних мереж, затверджені постановою НКРЕ від 17.01.2013 № 32

приєднанні нових абонентів. Таким чином, підстанції розподільних компаній недовантажені, але приєднання нових споживачів до цих підстанцій не здійснюється. Вказане призводить до «торгівлі» деякими споживачами власною потужністю (тобто неофіційне надання послуг з приєднання).

При цьому, законодавством у сфері енергетики не передбачено стягнення з споживачів плати за абиновану потужність або можливості викупу «зайвих потужностей» споживача енергокомпанією або 3-ю особою за ціною, співставною з вартістю приєднання.

ПРИЧИНА ПРОБЛЕМИ ЗГІДНО КЛАСИФІКАТОРА:

Регулювання не досягає мети (проблема не вирішується), оскільки були допущені помилки при нормопроектванні (РА-1-R-1-1).

ПРОБЛЕМА 2: ВІДСУТНІСТЬ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ «ЧЕРГОЮ НА ПРИЄДНАННЯ» ДО ОДНОГО ДЖЕРЕЛА ЖИВЛЕННЯ

Соціально-економічний розвиток територій (у т.ч. в окремих районах населених пунктів) відбувається нерівномірно, тому окремі точки приєднання, в залежності від об'єктивних обставин (зручність транспортної інфраструктури, доступність ресурсів, густина заселення тощо), є більш економічно вигідними («привабливими») для потенційних інвесторів. При динамічному розвитку економіки «привабливі» точки приєднання до електричних мереж мають великий попит на ринку.

Наразі для приєднання до «привабливих» точок в Україні часто є характерною наступна ситуація:

- 1** Особа, що не має дійсного наміру приєднуватись («фіктивний замовник»), оформлює земельну ділянку та отримує технічні умови приєднання до «привабливої» точки забезпечення потужності.
- 2** Потужність, зарезервована «фіктивним замовником» до приєднання, в подальшому враховується енергокомпанією при розрахунку резервів потужності підстанцій (вони зменшуються), та, як наслідок, при видачі технічних умов іншим замовникам (у разі відсутності необхідного резерву обсяг необхідних заходів з будівництва/реконструкції електричних мереж, а отже і вартість приєднання, суттєво зростає).
- 3** Таким чином, особи, дійсно зацікавлені в отриманні послуги з приєднання («реальні замовники»), змушені:
 - ... або переплачувати за приєднання у зв'язку з необхідністю виконувати вказані в технічних умовах заходи, які фактично не є необхідними у зв'язку з відсутністю фактичного дефіциту потужності;
 - ... або домовлятися з «фіктивним замовником» та шукати шляхи набуття права на зарезервовану ним потужність.

Оскільки термін дії договорів про приєднання може бути тривалим (до кількох років, в залежності від складності приєднання) вказана проблема може не вирішуватись роками.

Аналогічна ситуація з абинованою потужністю складається і для «реальних замовників», які з будь-яких причин зволікають з завершенням приєднання.

Як правило, договором про приєднання передбачається графік виконання робіт (у т. ч. почерговий) з зазначенням погоджених сторонами строків.

Разом із тим, наразі законодавством не передбачено норму, яка встановлювала б відповідальність замовника за несвоєчасне виконання таких робіт згідно з графіку, та передбачала б, що недодержання строків його виконання може призводити до втрати права на замовлену до приєднання потужність.

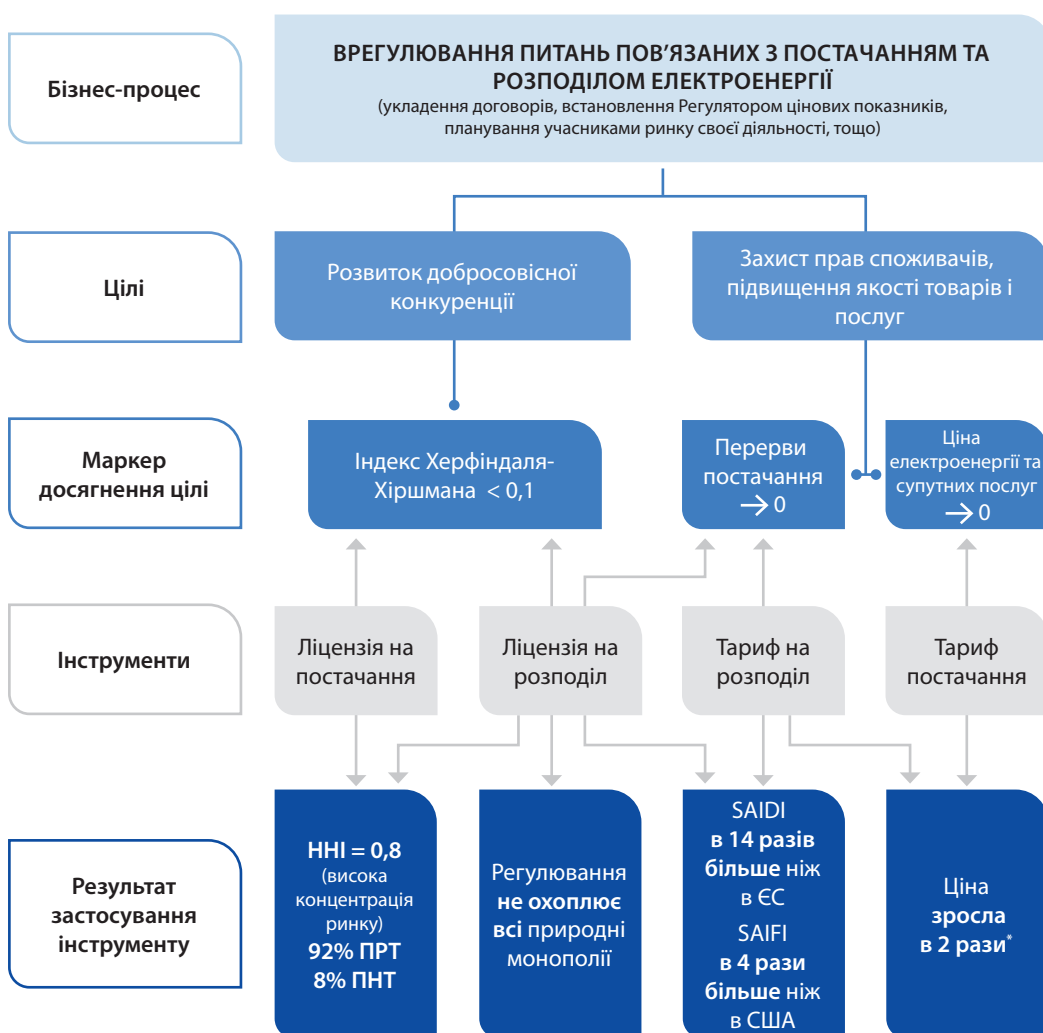
Регулювання послідовності (черги) приєднання є важливим елементом забезпечення прозорості та недискримінаційності питання приєднання, а також оптимізації використання ресурсу «привабливих» точок приєднання для розвитку економіки.

ПРИЧИНА ПРОБЛЕМИ ЗГІДНО КЛАСИФІКАТОРА:

Регулювання не досягає мети (проблема не вирішується), оскільки були допущені помилки при нормопроектванні (РА-1-R-1-1).

4.3

БІЗНЕС-ПРОЦЕС: ВРЕГУЛЮВАННЯ ПИТАНЬ ПОВ'ЯЗАНИХ З ПОСТАЧАННЯМ ТА РОЗПОДІЛОМ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ (укладення договорів, встановлення Регулятором цінкових показників, планування учасниками ринку своєї діяльності, тощо)

* порівняння тарифу на електроенергію для споживачів 2 класу напруги з 2012 по 2017 рр.

КЕЙС № 4.3.1

#ПНТ #БЕЗЛІЦЕНЗІЇ

ЦІЛЬ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Розвиток добросовісної конкуренції» – індикатором досягнення цілі є досконала конкуренція у сфері постачання.

ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Ліцензія на постачання електричної енергії».

ПОКАЗНИК, ЩО ВИМІРЮЄ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛІ:

Індекс Херфіндаля-Хіршмана у сфері постачання, доля ПНТ на ринку, кількість ПНТ.

ПРОБЛЕМА: ЛІЦЕНЗУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НЕЗАЛЕЖНИХ ПОСТАЧАЛЬНИКІВ – ПОСТАЧАЛЬНИКІВ ЗА НЕРЕГУЛЬОВАНИМ ТАРИФОМ (ПНТ)

У 2012 році – I кварталі 2015 року діяльність незалежних постачальників підлягала ліцензуванню.

З прийняттям Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності» з 02.03.2015 було відмінено необхідність отримання ліцензії на здійснення діяльності з постачання електричної енергії за нерегульованим тарифом (постачання незалежним електропостачальником). Оскільки, купівля-продаж товарів (послуг) між ПНТ, розподільною компанією та ДП «Енергоринок» здійснюється за умови попередньої оплати товару, відміна ліцензування вказаної діяльності, як елемента контролю доступу на ринок, не призвело до негативних наслідків для учасників ринку.

З 22.09.2016¹ ВРУ повернула необхідність отримання ПНТ відповідної ліцензії. Разом з тим, економічна доцільність прийняття такого рішення в теперішніх умовах є незрозумілою. При цьому, підприємства, що бажають здійснювати діяльність з постачання несуть додатковий фінансовий тягар у вигляді оплати² послуг з видачі ліцензії в розмірі однієї мінімальної заробітної плати та щоквартальних внесків на регулювання у розмірі до **0,1%**³ від чистого доходу платника.

ПРИЧИНА ПРОБЛЕМИ ЗГІДНО КЛАСИФІКАТОРА:

Регулювання не досягає мети (проблема не вирішується) оскільки не правильно обрані інструменти (засоби) регулювання для досягнення мети – обрано інструмент, що не призначений для досягнення мети (РА-1-R-2-3).

КЕЙС № 4.3.2

#PRTvsПНТ #КОНКУРЕНЦІЯ #UNBUNDLING

ЦІЛЬ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Розвиток добросовісної конкуренції» – індикатором досягнення цілі є досконала конкуренція у сфері постачання.

ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Ліцензія на розподіл електричної енергії».

ПОКАЗНИК, ЩО ВИМІРЮЄ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛІ:

Індекс Херфіндала-Хіршмана у сфері постачання, кількість ПНТ, доля ПНТ на ринку.

¹ Закон України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» – <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1540-19/paran590#n590>

² Плата за надання адмінпослуг – <http://www.nerc.gov.ua/?id=20037>

³ Закон України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг»

ПРОБЛЕМА: НЕПРОЗОРІСТЬ ПОРЯДКУ ОТРИМАННЯ ПНТ ДОСТУПУ ДО РОЗПОДІЛЬНИХ МЕРЕЖ

Регіональні енергокомпанії (обленерго) суміщають діяльність з постачання та розподілу електроенергії. При цьому, ПНТ (їх конкуренти в частині постачання електроенергії) не можуть здійснювати свою діяльність без укладення з такою енергокомпанією договору щодо купівлі послуг з розподілу та не погодивши (кожний місяць) власні обсяги товарообігу. Договори між ПНТ та енергокомпанією про передачу (розподіл) електроенергії мережами та надання інформаційних послуг укладаються на основі примірної форми, яка є рекомендаційною, але не обов'язковою для точного дотримання. Вказане надає можливість енергокомпанії нав'язувати ПНТ дискримінаційні¹ умови роботи на ринку та створювати перешкоди² у доступі до мереж (наприклад, розширювати перелік підстав непогодження документів, що необхідні ПНТ для купівлі електроенергії в ОРЕ).

При цьому, споживач, для того щоб змінити постачальника (зокрема, перейти від ПРТ до ПНТ) повинен врегулювати відповідні відносини з ПРТ (укласти додаткові угоди, остаточно розрахуватись за спожиту електроенергію з попереднім постачальником, тощо). Таким чином, енергокомпанія (будучи одночасно ПРТ і розподільною компанією) має здатність створювати перешкоди споживачу у зміні енергопостачальника (зокрема, ухилятися від підписання необхідних споживачу документів, відключати³ електропостачання, тощо).

Енергокомпанія зобов'язана забезпечити доступ ПНТ до свого структурного підрозділу, що здійснює реєстрацію вхідної кореспонденції (канцелярія), для подачі та реєстрації повідомлень та довідок (повідомлень на заявлений обсяг купівлі електроенергії ПНТ на ОРЕ та додатків до нього, повідомлень на заявлений обсяг власного виробництва електроенергії, довідок про стан обліку електроенергії у споживачів). Будь-які письмові документи, що були передані електронною поштою, телетайпограмою або факсограмою, повинні бути обов'язково підтверджені поштовим відправленням у вигляді цінного листа або вручені кур'єром під розписку. Разом з тим, як правило канцелярія енергокомпанії знаходиться на території, на яку сторонні особи (у т.ч. представники ПНТ) не мають вільного доступу, а обов'язок застосування більш сучасних засобів зв'язку (наприклад виключно електронного листування з застосуванням електронного цифрового підпису) регуляторними актами не передбачається. Вказане ускладнює подання ПНТ відповідної кореспонденції та надає можливість енергокомпанії ухилятися⁴ від її отримання або надсилання відповідей на звернення ПНТ⁵, що в окремих випадках може призводити до усунення ПНТ з ринку.

Значна кількість випадків створення енергокомпаніями перешкод для ПНТ у доступі до мереж та споживачам у виборі іншого постачальника в сукупності з низхідним трендом динаміки частки ПНТ на ОРЕ свідчить про нерезультативність регуляторних актів, які направлені на забезпечення рівного та прозорого доступу ПНТ до мереж.

¹ Рішення Тимчасової адміністративної колегії АМКУ від 08.02.2017 № 1-р/мк-мв – <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=133346&schema=main>

² Рішення адміністративної колегії Харківського обласного територіального відділення АМКУ від 06.06.2016 № 64 -р/к

³ Рішення адміністративної колегії Чернігівського обласного територіального відділення АМКУ від 10.03.2016 № 02-р/к <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=81792&schema=chg>

⁴ Чернігівським обласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України накладено штраф на ПАТ «Чернігівобленерго» – <http://www.amc.gov.ua/amku/control/chg/uk/publish/article/81575;jsessionid=47AEF3F4E4932CE1F06AA817FA789040.app1>

⁵ Рішення адміністративної колегії Чернігівського обласного територіального відділення АМКУ від 27.05.2016 № 05-р/к

Потужним поштовхом розвитку конкуренції у сфері постачання електроенергії могло б стати її відмежування від природної монополії (розподілу), як це передбачено Законом України №663-VII «Про засади функціонування ринку електричної енергії України», або альтернативними законопроектами, розробленими відповідно до *aquis communitare* (зокрема, законопроект №4493 «Про ринок електричної енергії України»). Разом з тим, наразі ліцензійні умови з постачання електроенергії та ліцензійні умови з розподілу не забороняють вказане суміщення.

ПРИЧИНА ПРОБЛЕМИ ЗГІДНО КЛАСИФІКАТОРА:

Регулювання не досягає мети (проблема не вирішується) оскільки не правильно обрані інструменти (засоби) регулювання для досягнення мети:

- ... були допущені помилки при нормопроєктуванні (РА-1-R-1-2),
- ... не було здійснено необхідних організаційних заходів (не вжито запланованих заходів, не проведено необхідне інформаційне, організаційне або методологічне забезпечення) (РА-1-R-1-4).

КЕЙС № 4.3.3

#ПРТ #БЕЗЛІЦЕНЗІЇ

ЦІЛЬ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Захист прав споживачів та підвищення якості товарів і послуг» – індикатором досягнення цілі є отримання споживачем товару найвищої якості за найменшою ціною.

ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Ліцензія на розподіл електричної енергії».

ПОКАЗНИК, ЩО ВИМІРЮЄ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛІ:

Кількість ліцензіатів з розподілу.

ПРОБЛЕМА 1: НЕДІЄВІСТЬ ІНСТРУМЕНТУ «ЛІЦЕНЗІЯ НА РОЗПОДІЛ»

 Ліцензія, за своєю сутністю є елементом контролю доступу до ринку. У разі, якщо ліцензіат вчиняє дії, які суперечать встановленим правилам, держава має право відібрати ліцензію у недобросовісного суб'єкта і заборонити йому провадити відповідну діяльність.

За період з 2012 по 2016 роки Регулятором прийнято більше **250** постанов про порушення суб'єктами, що мають ліцензію на розподіл електроенергії, ліцензійних умов. За вчинені порушення на розподільні компанії накладався штраф (максимальний штраф, що міг накласти Регулятор у 2012 році – **п'ять** тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а з вересня 2016 року від **п'ятисот** до **п'ятдесяти** тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян).

Разом з тим, випадків зупинення дії та анулювання ліцензії Офісом не було виявлено. Тобто, за систематичне порушення ліцензійних умов ведення господарської діяльності держава жодного разу не позбавила порушника можливості працювати на ринку.

Таким чином, ліцензія, яка є дієвим елементу захисту прав споживачів та контролю якості товарів на конкурентних ринках (наприклад ринок торгівлі алкогольними напоями), на ринку, що перебуває у стані природної монополії, втрачає сенс, оскільки не виконує функцію з гарантування добросовісності ліцензіатів.

Одночасно, така ситуація з застосуванням санкцій може створювати враження легітимації порушень шляхом внесення енергокомпаніями до державного бюджету визначених Регулятором сум.

ПРИЧИНА ПРОБЛЕМИ ЗГІДНО КЛАСИФІКАТОРА:

Регулювання не досягає мети (проблема не вирішується) оскільки не правильно обрані інструменти (засоби) регулювання для досягнення мети – обрано інструмент, що не призначений для досягнення мети (РА-1-R-2-3).

ПРОБЛЕМА 2: НАЯВНІСТЬ НЕРЕГУЛЬОВАНИХ ЛОКАЛЬНИХ МОНОПОЛІЙ

Станом на 01.03.2017 в Україні ліцензію на розподіл електроенергії мають **40** суб'єктів господарювання, з них **4** суб'єкти отримали ліцензію у 2012-2016 роках. Такі ліцензіати є суб'єктами природної монополії, що обумовлює жорстке державне регулювання майже всіх аспектів їх діяльності.

В цілому, інструмент «ліцензія на здійснення діяльності з розподілу електроенергії», як елемент контролю доступу на ринок нових розподільних компаній є недостатньо ефективним, про що свідчить низька динаміка зміни кількості ліцензіатів.

Одночасно, на роздрібному ринку електроенергії діють суб'єкти (фізичні, юридичні особи), які мають у власності (користуванні) електричні мережі, до яких приєднані роздрібні споживачі, – тобто фактично є локальними монополіями. Такі суб'єкти не мають ліцензії на розподіл електроенергії, а отже не підлягають відповідному регулюванню (до них можна віднести, зокрема, ОСББ, кооперативи, промислові підприємства, тощо – дані щодо кількості відсутні).

Законодавством не обмежується право таких суб'єктів на отримання ліцензії на здійснення діяльності з розподілу електроенергії. Відсутність ліцензії дозволяє таким особам уникати жорсткого державного регулювання, при цьому фактично вони можуть надавати приєднаним до їх мереж суб'єктам послуги, характерні для природної монополії, неналежної якості та за неринковою ціною.

ПРИЧИНА ПРОБЛЕМИ ЗГІДНО КЛАСИФІКАТОРА:

Регулювання не застосовано попри наявну потребу у застосуванні, що призводить до неможливості досягнути мети (РА-1-R-2-5).

КЕЙС 4.3.4

#ТАРИФ_НА_ПОСТАЧАННЯ

ЦІЛЬ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Захист прав споживачів та підвищення якості товарів і послуг» – індикатором досягнення цілі є отримання споживачем товару найвищої якості за найменшою ціною.

ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Тариф на постачання електричної енергії».

ПОКАЗНИК, ЩО ВИМІРЮЄ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛІ:

Величина тарифу на постачання.

ПРОБЛЕМА: ЙМОВІРНІСТЬ ВКЛЮЧЕННЯ ДО ТАРИФУ НЕОБГРУНТОВАНИХ ВИТРАТ

При відсутності контролю за показниками, на підставі яких розраховується тариф на постачання електричної енергії, постачальники за регульованим тарифом можуть включати у цей розрахунок витрати, що не мають відношення до надання послуги з постачання електричної енергії, крім того, витрати на надання послуги з постачання можуть завищуватись.

Зазначене призводитиме до збільшення роздрібного тарифу для кінцевого споживача. Зазначена проблема існуватиме до відділення діяльності з постачання від діяльності з розподілу електроенергії.

ПРИЧИНА ПРОБЛЕМИ ЗГІДНО КЛАСИФІКАТОРА:

Регулювання не досягає мети (проблема не вирішується) оскільки інструмент обрано правильно, проте процедура його застосування містить істотні недоліки, що призводять до неможливості досягнути мети (вирішити проблему) – процедура містить надмірну дискрецію, що призводить до виникнення корупції (РА-1-R-4-2).

КЕЙС № 4.3.5

#ТАРИФ_НА_РОЗПОДІЛ #ВИТРАТИ #РАВ-РЕГУЛЮВАННЯ

ЦІЛЬ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Захист прав споживачів та підвищення якості товарів і послуг» – індикатором досягнення цілі є отримання споживачем товару найвищої якості за найменшою ціною.

ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Тариф на розподіл електричної енергії».

ПОКАЗНИК, ЩО ВИМІРЮЄ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛІ:

Величина тарифу на розподіл, рівень зносу мереж (ретроспективні дані відсутні).

ПРОБЛЕМА: НЕДОСКОНАЛІСТЬ ПІДХОДІВ ДО ТАРИФНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

ПРТ продають електроенергію споживачам по встановленим НКРЕКП тарифам, формування яких здійснюється за методом «**витрати плюс**» (умовна формула: **Собівартість + Прибуток (відсоток від собівартості) = Ціна послуги**). Цей метод має низку переваг, але одночасно характеризується значними недоліками, зокрема:

- ... Не надає достатніх стимулів для економії ресурсів, оскільки держава, в особі НКРЕКП, декларує здійснення контролю за кожною статтею витрат, а зекономлені на певній статті кошти можуть бути вилучені Регулятором.
- ... Відсутність достатніх стимулів для впровадження у виробництво новітніх удосконалених технологій, внаслідок чого підвищується ймовірність надання дорогих і неякісних послуг.

Високий рівень зношеності мереж (**70-80%**) є, у тому числі, наслідком застосування при тарифоутоборенні методу «витрати плюс».

Досвід розвитку роздрібного ринку свідчить, що застосування методу «витрати плюс» не здатне забезпечити ефективність галузі в макроекономічному масштабі та вирішення багатьох проблем – формування

конкурентного середовища на ринку електроенергії, залучення інвестицій в галузь, сталий розвиток електроенергетики.

Таким чином, застосування для розрахунку тарифів методу «витрати плюс» через хронічне недофінансування призвело до низької якості послуг з електропостачання та незадовільного¹ технічного стану основного обладнання. Однією з причин вказаних проблем також є політичне сприйняття електроенергії як соціально важливого товару (послуги), ціна на який для побутових споживачів має знаходитись на мінімальному рівні. Враховуючи зазначене, задовільний фінансовий та технічний стан електроенергетики не забезпечується чинною ціною та тарифною політикою, а відповідні регуляторні акти у сфері тарифоутворення² є нерезультативними.

Альтернативою, відповідно до Закону «Про природні монополії» (зміни 2012 року), є **стимулююче регулювання** (RAB-регулювання, умовна формула якого: **Ціна – Прибуток (вимоги до рівня дохідності капіталу) = Собівартість**).

Якщо, відповідно до методики «витрати плюс», НКРЕКП включає в тариф операційні витрати, амортизаційні відрахування та встановлений рівень рентабельності, то стимулююче регулювання застосовує замість встановленого рівня рентабельності рівень доходу на капітал. Цей дохід визначається двома складовими: регуляторною базою активів ліцензіата та регуляторною нормою прибутковості, при цьому:

- ... для встановлення регуляторної бази активів наразі енергокомпаніями проводиться оцінка майна (наприклад для ПАТ «Київобленерго» вартість заміщення (відтворення) активів за проведеною ТОВ «Делойт і Туш» оцінкою склала **12948** млн грн³, а для ПАТ «ДТЕК Дніпрообленерго» – **13363** млн грн);
- ... встановлена Регулятором норма дохідності на сьогодні складає для старої бази активів – **0,01-0,5** відносних одиниць, для нових активів – **0,1479**⁴ відносних одиниць.

Тариф при застосуванні стимулюючого регулювання встановлюється на регуляторний період – період часу між двома послідовними переглядами необхідного доходу та параметрів регулювання, що мають довгостроковий строк дії, який становить **5** років, за винятком першого регуляторного періоду (перехідний період), який триватиме **3** роки.

При застосуванні RAB-регулювання:

- ... втручання Регулятора в операційну діяльність компанії зменшується;
- ... компанія отримує в розпорядження вигоду (досягнута протягом регуляторного періоду економію) внаслідок підвищення ефективності діяльності;
- ... забезпечується необхідний обсяг фінансування інвестиційних програм шляхом залучення акціонерного та позикового капіталу;
- ... споживачі отримують більш якісні послуги.

Таким чином, впровадження стимулюючого регулювання могло б забезпечити будівництво нової та оновлення застарілої інфраструктури, зменшення кількості аварійних ситуацій та, в цілому, покращити якість послуг з електропостачання.

¹ Дмитро Вовк презентував перехід на стимулююче тарифоутворення в сфері електроенергетики – <http://www.nerc.gov.ua/?news=4799>

² Зокрема постановова НКРЕ від 11.07.2013 №900 «Про затвердження Порядку розрахунку роздрібних тарифів на електроенергію, тарифів на передачу електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами, тарифів на постачання електричної енергії за регульованим тарифом у разі застосування стимулюючого регулювання»

³ Обґрунтування до відкритого засідання НКРЕКП, з питання щодо прийняття постанови НКРЕКП «Про затвердження величин питомої вартості нестандартного приєднання електроустановок до електричних мереж на 2017 рік» – http://www.nerc.gov.ua/data/filesearch/Materialy_zasidan/2017/31.01.2017/p14_31-01-2017.pdf

⁴ Постанова НКРЕ від 23.07.2013 № 1009 «Про встановлення параметрів регулювання, що мають довгостроковий строк дії, для цілей стимулюючого регулювання»

Законом від 21.06.2012 №4998-VI внесені зміни до Закону України «Про природні монополії» та передбачено застосування до суб'єктів, що здійснюють діяльність з розподілу та постачання електроенергії за регульованим тарифом, стимулюючого регулювання. У 2013 році НКРЕ були прийняті відповідні підзаконні акти.

При цьому у 2015-2016 роках до ряду підзаконних актів у сфері стимулюючого регулювання були внесені зміни, якими було знижено вимоги до якості¹ послуг енергокомпаній (особливо на початковому етапі впровадження RAB-регулювання) та збільшено норму прибутку.

За надання послуг неналежної якості та порушення прав споживачів розподільні компанії несуть відповідальність, зокрема, у вигляді штрафних санкцій, виплати постраждалій стороні компенсації та позбавлення ліцензії. У 2016 році Регулятор постановою від 18.10.2016 №1841 встановив перелік загальних та гарантованих стандартів якості надання послуг з електропостачання та передбачив санкції для електропостачальника за їх недотримання.

Ефективність впровадження стимулюючого регулювання компаніями буде визначатись рядом показників, в т.ч. і показниками якості послуг, що надаються споживачам, а саме: цільовий показник якості послуг SAIDI для міської території – **150** хвилин, для сільської території – **300** хвилин. При цьому, рік з початку переходу на стимулююче регулювання, у якому має бути досягнуто встановлений цільовий показник якості послуг, – **8-й** рік.

Варто зазначити, що стимулююче регулювання застосовується у світі вже понад **20** років, наприклад, Велика Британія змогла досягти зниження витрат енергорозподільних компаній і тарифу на транспортування електроенергії у два рази протягом **15** років, а у Румунії зношеність активів знизилась з **75%** до **48%** протягом 2004-2011 років.

Разом з тим, незважаючи на витрачений державний ресурс та позитивний міжнародний досвід застосування стимулюючого регулювання, а також ряд заяв щодо впровадження на базі окремих енергокомпаній пілотних проектів, наразі стимулююче регулювання в електроенергетиці до жодної з компаній не застосовується. При цьому, зважаючи на значну вартість активів енергокомпаній, які вже провели оцінку (**11** компаній), та напружену соціально-економічну ситуацію перехід на стимулююче регулювання у 2017 році є сумнівним.

Основними ризиками впровадження RAB-регулювання в Україні є:

- 1** ➤ Норма рентабельності старої бази активів **5%**, разом з тим, фактичні показники, на яких базуватиметься RAB-тариф, можуть бути завищеними, оскільки вартість активів розподільних компаній (за результатами проведеної оцінки) не відповідає коштам, отриманим державою від приватизації відповідних компаній (наприклад, всі активи ПАТ «Київенерго» по результатам проведеної оцінки коштують близько **481,7** млн USD, а **25%** у 2011 році було продано ФДМУ групі ДТЕК в два рази дешевше за вказану ринкову вартість – за **56,4**² млн USD);
- 2** ➤ Норма прибутку залежить від вартості активів компанії, а не від обсягу реально інвестованих в компанію коштів. При цьому, більшість таких активів було створено в СРСР або збудовано за кошти споживачів через включення до тарифної інвестиційної програми компанії або у зв'язку з наданням послуг з приєднання до мереж;

¹ Постанова НКРЕКП від 08.10.2015 № 2561 «Про внесення змін до постанови Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, від 23 липня 2013 року № 1009 та визнання такою, що втратила чинність, постанови Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики, від 10 січня 2014 року № 7»

² Рінат Ахметов взяв «Київенерго» – <https://www.epravda.com.ua/publications/2011/12/9/309124/>

3 Після закінчення першого регуляторного періоду (3-роки) на «амортизаційний капітал» (закладений у тарифі), що реінвестується, буде нараховуватись **14,79%**, як на нову базу активів¹, тобто якщо компанія буде працювати тільки на тарифних коштах, без залучення зовнішніх інвестицій, тариф все одно буде зростати (для прикладу² в Франції норма доходності не залежить від дати створення активу та становить **7,3%**, в Німеччині – **9,05%**, у Польщі – **9%**, Словаччині – **6%**).

4 Недостатній контроль з боку Регулятора за зменшенням неефективних витрат (зокрема, спричинених здатністю ухилятися від закупівель через систему Prozorro, шляхом дроблення обсягів закупівлі) та підвищенням прозорості та клієнтоорієнтованості роботи енергокомпаній.

Таким чином, нормативно-правові акти у сфері стимулюючого регулювання наразі є нерезультативними. Вказане пояснюється існуванням можливості суттєвого зростання цін та тарифів на електроенергію у зв'язку з застосуванням стимулюючого регулювання на фоні економічно та соціально напруженої ситуації, що становить значний політичний та іміджевий ризик для влади.

ПРИЧИНА ПРОБЛЕМИ ЗГІДНО КЛАСИФІКАТОРА:

Регулювання не досягає мети (проблема не вирішується), оскільки регулювання було не правильно імплементоване:

- ... були допущені помилки при нормопроектванні (РА-1-R-1-1);
- ... не було здійснено необхідних організаційних заходів (не вжито запланованих заходів, не проведено необхідне інформаційне, організаційне або методологічне забезпечення) (РА-1-R-1-4).

¹ Порядок визначення необхідного доходу від здійснення діяльності з постачання електричної енергії за регульованим тарифом у разі застосування стимулюючого регулювання, затверджений постановою НКРЕ від 11.07.2013 № 898
² Презентація НКРЕКП «Стимулююче тарифоутворення» – <https://www.slideshare.net/NKREKP/ss-55281939>

4.4

БІЗНЕС-ПРОЦЕС: ОБЛАДНАННЯ ВУЗЛІВ ОБЛІКУ ТА ЇХ ІНТЕГРАЦІЯ В АВТОМАТИЗОВАНУ СИСТЕМУ КОМЕРЦІЙНОГО ОБЛІКУ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ

КЕЙС № 4.4.1

#КОНКУРЕНЦІЯ #ВСТАНОВЛЕННЯ_ЛІЧИЛЬНИКІВ

ЦІЛЬ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Розвиток добросовісної конкуренції» – індикатором досягнення цілі є досконала конкуренція у сфері надання послуг з облаштування вузлів обліку.

ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Норми надання послуг з обладнання вузлів обліку та їх інтеграції в АСКОЕ».

ПОКАЗНИК, ЩО ВИМІРЮЄ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛІ:

індекс Херфіндаля-Хіршмана у сфері надання послуг з облаштування вузлів обліку, кількість компаній, що можуть надавати такі послуги та їх ринкові частки (дані по цим показникам відсутні).

ПРОБЛЕМА: ВСТАНОВЛЕННЯ РОЗПОДІЛЬНИМИ КОМПАНІЯМИ НАДМІРНИХ ВИМОГ ДО ОБЛАДНАННЯ

Існують випадки нав'язування розподільними компаніями споживачам вимог щодо встановлення на їх об'єктах засобів обліку,

зокрема, встановлення системи АСКОЕ¹ замість більш дешевших засобів диференційованого обліку² (в т. ч., ЛУЗОД або інших видів диференційованих лічильників). При цьому, оскільки послуга з обладнання вузлів обліку наразі надається виключно розподільною компанією, замовник фактично не має можливості відмовитись³ від задоволення її необґрунтованих вимог.

ПРИЧИНА ПРОБЛЕМИ ЗГІДНО КЛАСИФІКАТОРА:

Регулювання не досягає мети (проблема не вирішується), оскільки регулювання було не правильно імплементоване, були допущені помилки при нормопроєктуванні (РА-1-R-1-1).

¹ Рішення Тимчасової адміністративної колегії АМКУ від 08.02.2017 № 1-р/мк-мв – <http://www.amc.gov.ua/amku/doccatalog/document?id=133346&schema=main>

² Звіт Антимонопольного комітету України за 2014 рік, затверджений розпорядженням АМКУ від 12.03.2015 № 6-рп

³ Рекомендації адміністративної колегії Харківського обласного територіального відділення АМКУ від 21.01.2016 № 9 – рк/к

4.5

БІЗНЕС-ПРОЦЕС: КУПІВЛЯ/ВЛАСНЕ ВИРОБНИЦТВО ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ

КЕЙС № 4.5.1

#ДОТАЦІЇ #ПІЛЬГИ #КРОС-СУБСИДІЮВАННЯ

ЦІЛЬ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Захист прав споживачів та підвищення якості товарів і послуг» – індикатором досягнення цілі є отримання споживачем товару найвищої якості за найменшою ціною.

ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Дотації та субсидії на ринку електроенергії».

ПОКАЗНИК, ЩО ВИМІРЮЄ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛІ:

Обсяг дотаційних сертифікатів із співвідношення між тарифами для побутових та побутових споживачів, скорочення субсидійованими домогосподарствами споживання електроенергії (дані по цьому показнику відсутні у вільному доступі).

ПРОБЛЕМА 1: НЕРЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ЗАХОДІВ З МІНІМІЗАЦІЇ (СКАСУВАННЯ) ДОТАЦІЙНИХ СЕРТИФІКАТІВ

Дотаційні сертифікати – інструмент компенсації збитків ПРТ від постачання електроенергії за регульованим тарифом окремим категоріям споживачів (переважно населенню). Ця компенсація здійснюється за рахунок підвищення вартості електроенергії для інших категорій споживачів.

Частка дотаційних сертифікатів у структурі ОРЦ збільшилася з **28,2%** у 2012 році до **30,5%** у 2014 році. Для зменшення тиску на тариф непобутових споживачів та скасування перехресного субсидювання, Постановою НКРЕКП від 26.02.2015 №220 було встановлено тарифи на електроенергію для населення з поступовим підвищенням їх щопівроку до 01.03.2017. За розрахунками Регулятора, таке підвищення повинно було призвести до зниження обсягу дотаційних сертифікатів (та, навіть, за деякими прогнозами, до повного їх скасування) та привести тарифи для населення до економічно обґрунтованого рівня (що мав відповідати тарифу для непобутових споживачів другого класу напруги). Однак враховуючи сплеск інфляції протягом 2014-2016 років, підвищення тарифів на електроенергію для непобутових споживачів в більше ніж два рази, аналогічне підвищення тарифів на електроенергію для населення не призвело до бажаного результату. Так, за результатами 2016 року, сума дотаційних сертифікатів зросла до **45,8** млрд грн¹, при цьому їх частка у структурі ОРЦ знизилась до **26%**.

Крім того, механізм дотування всіх побутових споживачів, не залежно від їх доходів, є соціально несправедливим та економічно необґрунтованим, оскільки зменшує конкурентоспроможність вітчизняного товаровиробника та стримує розвиток малого та середнього бізнесу.

ПРИЧИНА ПРОБЛЕМИ ЗГІДНО КЛАСИФІКАТОРА:

Регулювання не досягає мети (проблема не вирішується) оскільки з'явилися додаткові фактори, що істотно впливають на проблему та не усуваються застосованим інструментом регулювання (РА-1-R-3-3).

ПРОБЛЕМА 2: НЕЕФЕКТИВНА СИСТЕМА ДОПОМОГИ НАСЕЛЕННЮ ПРИ СПЛАТІ СПОЖИТОЇ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ

Механізм допомоги населенню при сплаті вартості спожитих комунальних послуг (в т.ч. і електроенергії) є необхідним в поточних умовах розвитку економіки (рівень доходів, вартість енергоресурсів), але потребує удосконалення.

Діючий на даний час механізм не створює достатніх стимулів для енергоощадного споживання ресурсів (в т.ч. пікової (дорогої) електроенергії), оскільки допомога здійснюється шляхом зменшення платежу до певного відсотка від доходів домогосподарства, не залежно від кількості отриманих послуг та спожитих ресурсів (більше споживаєш – більшу компенсацію отримуєш) або шляхом фіксації пільгового тарифу.

Витрати енергопостачальних компаній на купівлю пікової електроенергії включаються до цін для непобутових споживачів, у тому числі малого та середнього бізнесу, які окрім додаткового фінансового навантаження, у зв'язку із завищеною ціною на електроенергію, також несуть додаткове податкове навантаження – на всю суму тарифу нараховується податок на додану вартість, який у повному обсязі підлягає сплаті.

Вразі монетизації субсидій, у споживача виникає стимул до енергоощадності, для можливості використання частини отриманої допомоги на інші цільові потреби, зокрема, на енергоефективність власного господарства.

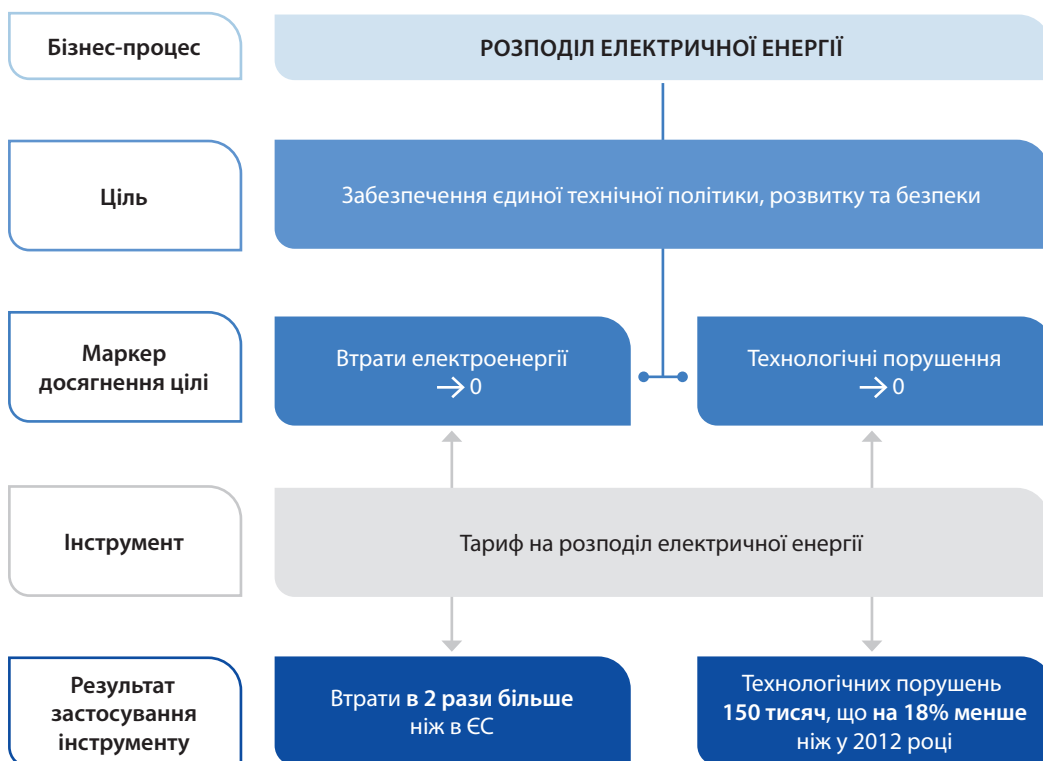
ПРИЧИНА ПРОБЛЕМИ ЗГІДНО КЛАСИФІКАТОРА:

Регулювання не досягає мети (проблема не вирішується), оскільки не правильно обрані інструменти (засоби) регулювання для досягнення мети – обраних інструментів не достатньо для досягнення мети (РА-1-R-2-4).

¹ Звіт про результати діяльності НКРЕКП у 2016 році, затверджений постановою НКРЕКП від 30.03.2017 № 460

4.6

БІЗНЕС-ПРОЦЕС: ФІЗИЧНЕ ТРАНСПОРТУВАННЯ (РОЗПОДІЛ) ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ

КЕЙС № 4.6.1

#ВТРАТИ_ЕНЕРГІЇ

ЦІЛЬ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Забезпечення єдиної технічної політики, розвитку та безпеки» – індикаторами досягнення цілі виступає максимальна ефективність мереж (мінімізація втрат), їх надійність.

ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Тариф на розподіл електричної енергії».

ПОКАЗНИК, ЩО ВИМІРЮЄ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛІ:

Кількість технологічних порушень в розподільних мережах, втрати електроенергії в мережах.

ПРОБЛЕМА: НЕЕКОНОМІЧНІСТЬ РОБОТИ РОЗПОДІЛЬНИХ МЕРЕЖ, НЕДОСТАТНЄ ПОШИРЕННЯ РОЗПОДІЛЕНОЇ ГЕНЕРАЦІЇ.

На даний час, робота розподільних мереж характеризується значною економічною неефективністю, високими втратами електроенергії та її низькою якістю.

Одним з механізмів покращення зазначених вище показників та вирівнювання графіку навантаження ОЕС України є стимулювання розвитку

технології «розумних мереж й розподіленої генерації» (в першу чергу електростанцій, технологія виробництва яких дозволяє накопичувати первинний ресурс та регулювати власне виробництво). Важливу роль тут відіграють малі та середні ГЕС, біогазові ТЕС/ТЕЦ, когенераційні установки. Разом з тим, наразі тарифи (надбавки до діючих тарифів) не стимулюють таких виробників до балансування та генерації саме в періоди максимальних навантажень енергосистеми.

Також позитивний вплив на роботу електричних мереж мають генеруючі установки на стороні споживання (в т.ч. і у побутових споживачів), в першу чергу через позитивний ефект на зниження втрат в мережах, стабілізацію рівня напруги, збільшення резервів трансформаторної потужності та, як наслідок, розширення можливостей приєднання нових споживачів з мінімальними фінансовими витратами.

ПРИЧИНА ПРОБЛЕМИ ЗГІДНО КЛАСИФІКАТОРА:

Регулювання не досягає мети (проблема не вирішується), оскільки не правильно обрані інструменти (засоби) регулювання для досягнення мети – обраних інструментів не достатньо для досягнення мети (РА-1-R-2-4).

4.7

БІЗНЕС-ПРОЦЕС: ПРОДАЖ (ПОСТАЧАННЯ) ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ

* порівняння заборгованості станом на 01.01.2013 та 01.01.2017 без урахування заборгованості побутових споживачів

** порівняння коефіцієнтів рівномірності за 2013 та 2016 роки

КЕЙС № 4.7.1

#РІВНИЙ_ЕНЕРГООПТ #ТАРИФ #РОЗПОДІЛЕНА_ГЕНЕРАЦІЯ

ЦІЛЬ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Забезпечення єдиної технічної політики, розвитку та безпеки» – індикаторами досягнення цілі виступає максимальна ефективність мереж (мінімізація втрат), їх надійність.

ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Роздрібний тариф на електричну енергію».

ПОКАЗНИК, ЩО ВИМІРЮЄ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛІ:

Коефіцієнт нерівномірності графіку навантаження ОЕС України.

ПРОБЛЕМА 1: НЕЕФЕКТИВНІСТЬ РЕЖИМУ РОБОТИ ОЕС УКРАЇНИ (ЗНАЧНА НЕРІВНОМІРНІСТЬ ГРАФІКУ НАВАНТАЖЕННЯ)

Незважаючи на запровадження з 2002 року¹ тарифів диференційованих за періодом часу, показник нерівномірності графіку навантаження ОЕС України не покращився. При цьому, відповідний коефіцієнт в деякі періоди знизився. Наслідком цього

¹ Постанова НКРЕ від 20 грудня 2001 року № 1241 «Про тарифи, диференційовані за періодами часу»

є ускладнення ведення режиму ОЕС України, збільшення зупинок блоків ТЕС на ніч, зменшення резерву системи на розвантаження в нічні години, та, як наслідок вищевказаного, здорожчання електроенергії для кінцевого споживача.

Враховуючи, що різкопіковий режим роботи ОЕС України обумовлений, в першу чергу, нерівномірністю споживання побутових споживачів, заходи оптимізації режиму споживання доцільно направляти саме на цю категорію. При цьому, позитивний результат може бути отримано також від подальшого впровадження заходів із стимулювання і промислових споживачів, в тому числі малого та середнього бізнесу, до поступового перенесення навантаження на нічні години (тобто формування зворотньоопікового графіку навантаження).

Вирівнювання графіку навантаження споживачів (управління попитом) у світі **має два напрямки: участь у ринку допоміжних послуг споживачів-регуляторів та встановлення стимулюючих тарифів.**

Перший підхід обмежує кількість учасників ринку, оскільки у ринку допоміжних послуг беруть участь виключно споживачі, що пройшли відповідну кваліфікацію у системного оператора, мають порівняно велику приєднану потужність, обладнані каналами зв'язку з системним оператором, мають відповідну автоматику. Це промислові, потужні електроустановки (цементні млини, електрозварювальне і електротермічне обладнання тощо). До другої групи входять споживачі-регулятори, які спеціально створюються для використання їх у нічні години, зокрема, холодильні установки, теплові установки із системою акумуляування низькотемпературного тепла, що можуть використовуватися для опалення й нагрівання технічної та побутової води. Реалізація цього підходу потребує певних капіталовкладень (канали зв'язку, автоматика розвантаження). При цьому встановлення для таких споживачів-регуляторів економічно обґрунтованих тарифів, призводить до достатньо швидкого та значного ефекту для енергосистеми. Такий підхід реалізовано у багатьох європейських країнах (наприклад¹, в Німеччині, Франції, Великій Британії).

Другий підхід – встановлення стимулюючих тарифів (тризонних, двоставочних або ще більш розширеного тарифного меню) дозволяє брати участь у регулюванні графіку навантаження всім споживачам, включно з побутовими. Побутові споживачі можуть залучатись до регулювання потужності, зокрема, використовуючи побутову техніку з функцією відкладеного старту або з використання елементів технології розумних мереж (насосні установки, які закачують воду в баки-акумулятори, артезіанські свердловини з резервуарами-накопичувачами, свердловини з водонапірними вежами, установки нагрівання води тощо).

На сьогодні можна констатувати, що діючі в Україні диференційовані за періодами часу тарифи на електроенергію майже не досягають мети (діють в недостатньому обсязі) та потребують удосконалення і подальшого розвитку. При цьому, при застосуванні відповідного регулювання фактично не здійснюється періодичний аналіз результатів використання диференційованих за періодами часу тарифів на електроенергію та їх коригування. Можливість вибору споживачем «тарифного меню» тобто дотримання певного режиму споживання (на вибір) за зниженими тарифами, або застосуванням двоставочних тарифів (на спожиту електроенергію та на потужність у години максимуму енергосистеми) є суттєво обмеженою.

¹ Системна ефективність функціонування енергетичної системи з керованими навантаженнями, В.І. Василенко – <http://energy.kpi.ua/article/view/60694>

ПРИЧИНА ПРОБЛЕМИ ЗГІДНО КЛАСИФІКАТОРА:

Регулювання не досягає мети (проблема не вирішується), оскільки не правильно обрані інструменти (засоби) регулювання для досягнення мети – обраних інструментів не достатньо для досягнення мети (РА-1-R-2-4).

ПРОБЛЕМА 2: ВІДСУТНІСТЬ СТИМУЛІВ БУДІВНИЦТВА РОЗПОДІЛЕНОЇ ГЕНЕРАЦІЇ (В Т. Ч. ВІДНОВЛЮВАЛЬНОЇ) ДЛЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

На сьогодні для побутових споживачів існує можливість встановлення генеруючих установок (потужністю до **30** кВт) для покриття власного споживання та продажу надлишків енергорозподільній компанії за «зеленим» тарифом. В той же час, для юридичних споживачів така можливість відсутня.

Для отримання можливості продавати електроенергію за «зеленим» тарифом непобутовий споживач має отримати ліцензію на її виробництво та тариф. Зазначене стримує розвиток розподіленої генерації на стороні споживання.

ПРИЧИНА ПРОБЛЕМИ ЗГІДНО КЛАСИФІКАТОРА:

Регулювання не застосовано попри наявну потребу у застосуванні, що призводить до неможливості досягти мети (РА-1-R-2-5).

КЕЙС № 4.7.2

#БОРГИ #БРОНЯ-ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ #СПЕЦРАХУНОК

ЦІЛЬ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Забезпечення стабільного фінансового стану електроенергетики» – індикатором досягнення цілі є мінімізація витрат (зменшення ціни) та відсутність заборгованості за електроенергію.

ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Броня електропостачання».

ПОКАЗНИК, ЩО ВИМІРЮЄ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛІ:

Рівень розрахунків споживачів, що мають броню електропостачання за куплену електроенергію (дані відсутні у вільному доступі).

ПРОБЛЕМА: НИЗЬКА ПЛАТІЖНА ДИСЦИПЛІНА СПОЖИВАЧІВ, ЩО МАЮТЬ БРОНЮ ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ

Негативний вплив на стан розрахунків на ринку електроенергії здійснює заборона відключення підприємств-неплатників за електроенергію, для яких встановлена екологічна броня електропостачання (це мінімальний рівень споживання електроенергії споживачем, який забезпечує передумови для запобігання виникненню надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру).

Споживач¹, який має погоджену у встановленому порядку² екологічну та/або аварійну броню електропостачання, здійснює протягом перших **трьох** днів поточного розрахункового періоду платіж за резервування обсягу електроенергії на покриття аварійної (екологічної) броні в наступному розрахунковому періоді за тарифами, які діють на день здійснення платежу. Обсяг електроенергії на покриття аварійної (екологічної) броні визначається відповідно до даних складеного акту екологічної, аварійної та технологічної броні електропостачання споживача.

ПРТ мають право³ за умови неповної оплати споживачем спожитої електроенергії обмежити його електроспоживання до рівня екологічної броні електропостачання.

Одночасно, фінансування екологічної броні електропостачання при несплаті або неповній оплаті за спожиту електроенергію споживачами, що мають таку броню, здійснюється з державного або місцевих бюджетів та відповідних джерел доходів цих споживачів. Кабінет Міністрів України затверджує порядок складання переліку споживачів та їх обладнання, для якого має бути встановлена екологічна броня електропостачання, а також затверджує порядок надання державою забезпечення виконання грошових зобов'язань окремих споживачів з оплати електричної енергії. На даний час порядок надання державою забезпечення виконання грошових зобов'язань окремих споживачів з оплати електроенергії не розроблено, та, відповідно, відшкодування витрат на електропостачання споживачів-неплатників, що мають екологічну броню, здійснюється не прозоро.

Таким чином, існуючий механізм застосування екологічної броні **призводить до накопичення обсягів заборгованості** за електроенергію на всіх етапах купівлі-продажу. Наприклад у 2016 році⁴ ПРТ розраховувались з ДП «Енергоринок» на **98,5%**, а споживачі розраховувались ПРТ на **96,12%**, у т. ч. рівень оплати підприємств ЖКГ у 2016 році склав **87,26%**⁵ (для порівняння: рівень оплати підприємств вугільної промисловості у 2015 році становив **58,6%**⁶).

Таким чином наразі **відсутня** нормативно-правова база, що регулює відшкодування витрат енергопостачання споживачів-неплатників, що мають екологічну броню, але не здійснюють господарську діяльність та не мають коштів на оплату електроенергії. Також не встановлено механізм стягнення заборгованості з підприємств, що господарську діяльність здійснюють, але систематично ухиляються від платежів

Прикладом конфлікту на підставі системних неплатежів підприємства, що має екологічну броню, є ситуація, що склалась у 2015-2016 роках між АК «Харківоблененерго» та КП «Харківводоканал» (станом на січень 2017 року борг складає близько **800** млн грн⁷). Правомірність вимог АК «Харківоблененерго» підтверджується рішеннями суду⁸, а НКРЕКП неодноразово зобов'язувала⁹ КП «Харківводоканал» скласти графік заборгованості за спожиту електроенергію та забезпечити оплату. Разом з тим, ситуація залишається неврегульованою – АК «Харківобленерго»

1 Правила користування електричною енергією, затверджені постановою НКРЕ від 31.07.96 № 28 (у редакції постанови від 17.10.2005 № 910)

2 Порядок складання переліку споживачів та їх обладнання, для якого має бути встановлена екологічна броня електропостачання, затверджений Постановою КМУ від 26.12.2003 № 2052

3 Закон України «Про електроенергетику»

4 Звіт про результати діяльності НКРЕКП у 2016 році, затверджений постановою НКРЕКП від 30.03.2017 № 460

5 Звіт про результати діяльності НКРЕКП у 2016 році, затверджений постановою НКРЕКП від 30.03.2017 № 460

6 Звіт про результати діяльності НКРЕКП у 2015 році, затверджений постановою НКРЕКП від 31.03.2016 № 515

7 Харківводоканал задолжав обленерго почти 800 миллионов гривен – http://www.oblenergo.kharkov.ua/media_centre/video_gallery/harkov-vodokanal-zadolzhal-obl-energo-pochti-800-millionov-griven-sobytiya

8 Наприклад, судових справах № 922/2763/16, 922/470/16, 922/223/15, 5023/1242/12, 5023/583/12

9 НКРЕКП звертає увагу на вжиті заходи для врегулювання питання взаємовідносин між АК «Харківобленерго» та КП «Харківводоканал» (лист від 15.11.2016 року № 12319/19/7-16) – <http://www.nerc.gov.ua/index.php?news=5622>

не може повністю розрахуватись з ДП «Енергоринок» за електроенергію (борг станом на лютий 2017 року – **122** млн грн¹), у зв'язку з чим Регулятор застосовує до АК «Харківоблененерго» санкції – встановлює алгоритм автоматичного перерахунку коштів, які надходять до АК «Харківоблененерго», на рахунок ДП «Енергоринок» (наприклад березні 2017 року у розмірі **87,72%**², а у січні 2016 року **91,25%**³).

ПРИЧИНА ПРОБЛЕМИ ЗГІДНО КЛАСИФІКАТОРА:

Регулювання не досягає мети (проблема не вирішується), оскільки регулювання було не правильно імплементоване – не було здійснено необхідних організаційних заходів (не вжито запланованих заходів, не проведено необхідне інформаційне, організаційне або методологічне забезпечення) (РА-1-R-1-4).

¹ Обґрунтування до рішення НКРЕКП «Про затвердження нормативів відрахувань коштів на поточні рахунки постачальників електричної енергії за регульованим тарифом та на поточний рахунок із спеціальним режимом використання оптового постачальника електричної енергії на березень 2017 року» – http://www.nerc.gov.ua/data/filesearch/Materialy_zasidan/2017/liutyi/28.02.2017/p11_28-02-2017.pdf

² Постанова НКРЕКП від 28.02.2017 № 235 «Про алгоритм перерахувань коштів на березень 2017 року»

³ Постанова НКРЕКП від 30.12.2015 № 3246 «Про алгоритм перерахувань коштів на січень 2016 року»

4.8

БІЗНЕС-ПРОЦЕС: ЗДІЙСНЕННЯ РОЗРАХУНКІВ ЗА СПОЖИТІ ТОВАРИ (ПОСЛУГИ)

КЕЙС № 4.8.1

#СПЕЦРАХУНОК #БОРГИ #АЛГОРИТМ

ЦІЛЬ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Забезпечення стабільного фінансового стану електроенергетики» – індикатором досягнення цілі є відсутність заборгованості за електроенергію.

ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Рахунки зі спеціальним режимом використання».

ПОКАЗНИК, ЩО ВИМІРЮЄ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛІ:

Рівень розрахунків постачальників за регульованим тарифом за куплену в ОРЕ електроенергію.

ПРОБЛЕМА: НИЗЬКА ПЛАТІЖНА ДИСЦИПЛІНА ЕНЕРГОПОСТАЧАЛЬНИХ КОМПАНІЙ

В 2016 році 22 з 32-х ПРТ повністю розрахувались з ДП «Енергоринок» за куплену електроенергію. Для енергокомпаній, що не здійснюють повний розрахунок за куповану електроенергію застосовується інструмент регулювання **«рахунки зі спеціальним режимом використання»**, що дозволяє Регулятору у разі системних неплатежів примусово забезпечувати розрахунки у ланцюзі споживання – виробництво електроенергії, тобто кошти, що надходять від споживачів автоматично перераховуються на рахунок ДП «Енергоринок» без участі енергопостачальної компанії. Цей

інструмент стимулює компанії до стягнення з споживачів коштів, які ті заборгували за спожиту електроенергію.

Разом з тим, практика Регулятора щодо визначення, як суб'єкти ринку мають розраховуватись за спожитий товар (послуги) або виплачувати заробітну плату¹, а саме застосування рахунків зі спеціальним режимом використання та встановлення алгоритмів перерахувань коштів з таких рахунків, є непритаманною країнам, що входять до складу Енергетичного Співтовариства та Організації економічного співробітництва та розвитку. Вона може призводити до розмивання відповідальності сторін за невиконання взятих за договором зобов'язань та, за певних умов, суперечити вимогам законодавства України².

Таким чином, можна констатувати, що застосування інструменту до більшості компаній є недостатньо ефективним.

ПРИЧИНА ПРОБЛЕМИ ЗГІДНО КЛАСИФІКАТОРА:

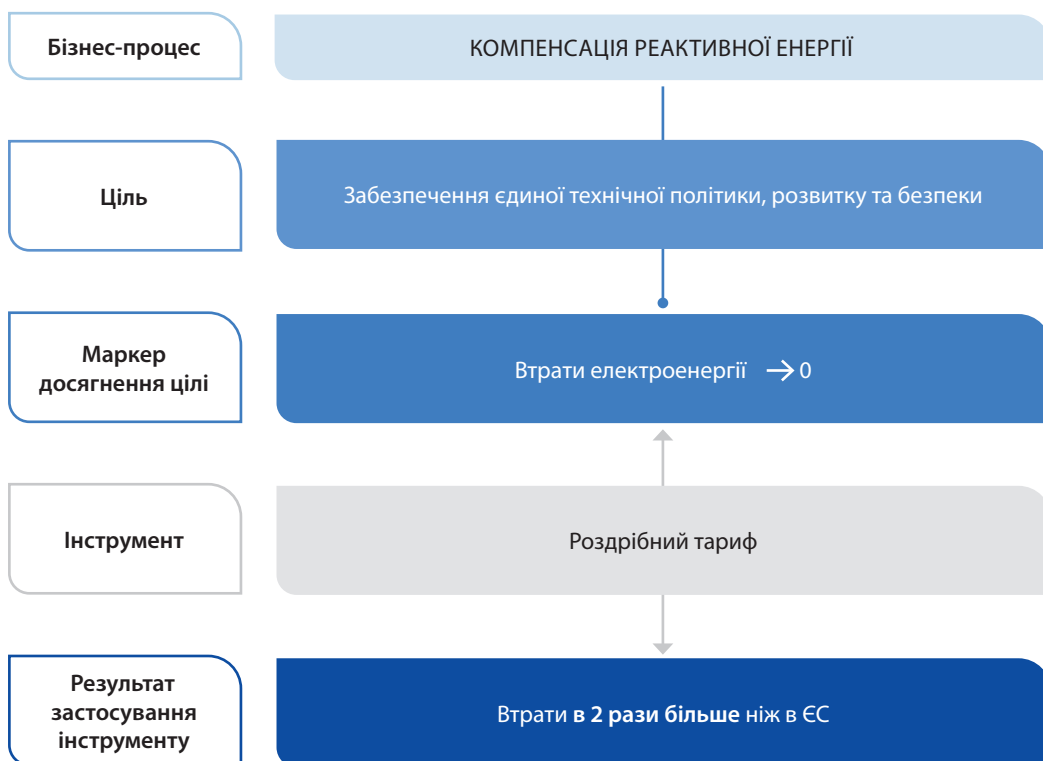
Регулювання не досягає мети (проблема не вирішується), оскільки не правильно обрані інструменти (засоби) регулювання для досягнення мети – обрано надмірно м'який інструмент (РА-1-R-2-2).

¹ Постанова НКРЕКП від 15.11.2016 № 1998 «Про внесення змін до постанови НКРЕКП від 28 жовтня 2016 року № 1921»

² Суд визнав дії НКРЕКП стосовно ВАТ «Запоріжжяобленерго» незаконними (повідомлення від 19 Квітня 2016) <http://www.zoe.com.ua/news>

4.9

БІЗНЕС-ПРОЦЕС: НАДАННЯ ПОСЛУГ З КОМПЕНСАЦІЇ ПЕРЕТІКАННЯ РЕАКТИВНОЇ ЕНЕРГІЇ

КЕЙС № 4.9.1

#ТАРИФ #РЕАКТИВ #КОМПЕНСАЦІЯ

ЦІЛЬ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Забезпечення єдиної технічної політики, розвитку та безпеки» – індикатором досягнення цілі є зменшення втрат електроенергії в мережах та оптимізація їх роботи.

ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Роздрібний тариф».

ПОКАЗНИК, ЩО ВИМІРЮЄ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛІ:

Перетоки реактивної потужності в ОЕС України (дані відсутні у вільному доступі).

ПРОБЛЕМА: НЕДОСТАТНЄ СТИМУЛЮВАННЯ СПОЖИВАЧА ВЖИВАТИ ЗАХОДИ З КОМПЕНСАЦІЇ РЕАКТИВНОЇ ПОТУЖНОСТІ

Під час розподілу та споживання активної електроенергії виникають перетоки реактивної електроенергії між джерелами потужності та електромагнітно незбалансованими електроустановками змінного струму. **Реактивна електроенергія** – не товар, це шкідлива складова процесів транспортування активної електроенергії мережами, яка проявляється в зниженні економічності роботи мереж. Протікання реактивної складової електричного струму спричиняє падіння

напруги в розподільних мережах, а також зростання втрат активної електроенергії. Вказане обумовлює необхідність компенсації реактивної потужності. Наразі, законодавством передбачено стягнення з непобутових споживачів плати за перетікання реактивної електроенергії (адресний економічний стимул до дій, спрямованих на зменшення названих суспільних збитків). Величина плати залежить від схеми, параметрів і режиму електромережі.

Найбільш ефективною є компенсація реактивної потужності «на стороні» споживача. Споживач може самостійно здійснювати заходи з компенсації споживаної реактивної енергії, зокрема, шляхом встановлення у безпосередній близькості від струмоприймачів власних джерел реактивної енергії (пристрої компенсації) – у цьому випадку реактивна енергія не буде споживатись з електромереж. Разом з тим, більшість¹ встановлених пристроїв компенсації є застарілими та не дають можливості здійснювати регулювання їх потужності, що обумовлює економічну недоцільність їх використання (у зв'язку з можливістю перекомпенсації – видачі реактивної енергії в мережу, при цьому плата за таку видачу є втричі² більшою за плату за споживання реактивної енергії). Натомість, встановлення сучасних засобів компенсації з автоматичним регулюванням потужності повністю вирішує проблему, але потребує значних капітальних витрат.

ПРИЧИНА ПРОБЛЕМИ ЗГІДНО КЛАСИФІКАТОРА:

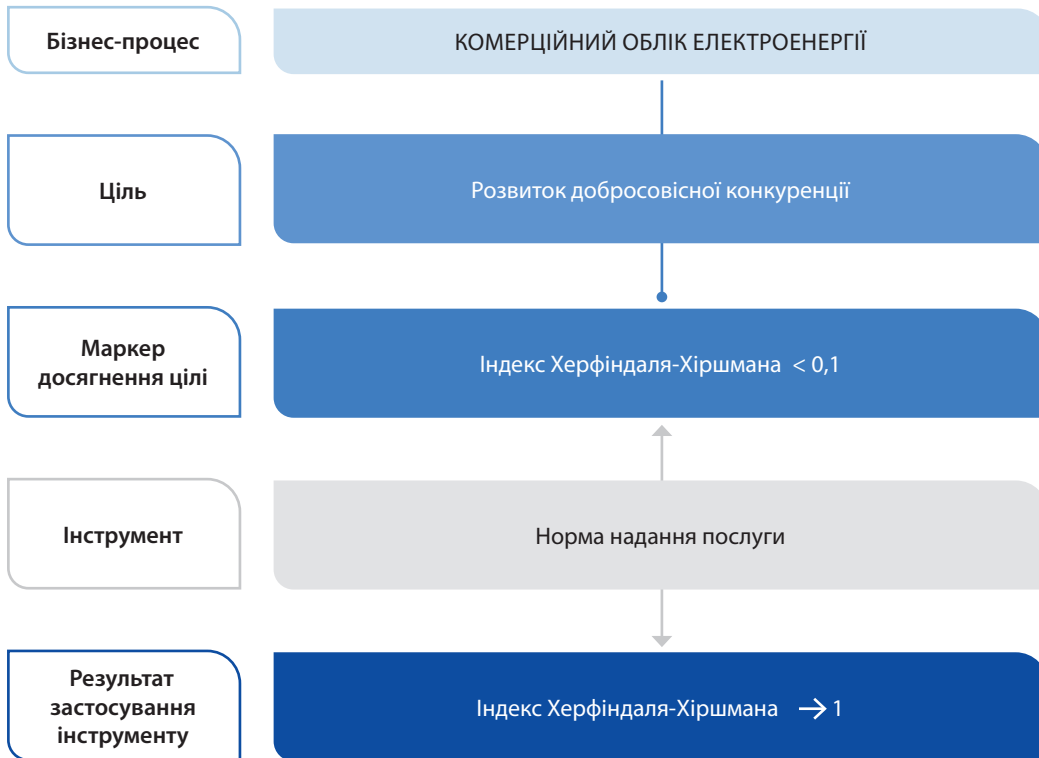
Не можливо визначити чи досягає регулювання мети, оскільки проблема для якої запроваджувалось регулювання описана достатньо, щоб її зрозуміти, проте оцінити її можна лише за абстрактними показниками (РА-4-R-2-1).

¹ Зайцев І.М. «Про компенсацію реактивної потужності електрообладнання» – http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN

² Методика обчислення плати за перетікання реактивної електроенергії, затверджена наказом Міністерства палива та енергетики України від 17.01.2002 № 19 – <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0093-02>

4.10

БІЗНЕС-ПРОЦЕС: НАДАННЯ ПОСЛУГ З КОМЕРЦІЙНОГО ОБЛІКУ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ

КЕЙС № 4.10.1

#КОНКУРЕНЦІЯ #КОМЕРЦІЙНИЙ_ОБЛІК

ЦІЛЬ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Розвиток добросовісної конкуренції» – індикатором досягнення цілі є досконала конкуренція у сфері комерційного обліку.

ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ:

«Норми надання послуг з комерційного обліку».

ПОКАЗНИК, ЩО ВИМІРЮЄ ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛІ:

Індекс Херфіндаля-Хіршмана у сфері комерційного обліку, кількість компаній, що можуть надавати послуги з комерційного обліку (дані по цим показникам відсутні).

ПРОБЛЕМА: ФАКТИЧНА ВІДСУТНІСТЬ РИНКУ ПОСЛУГ КОМЕРЦІЙНОГО ОБЛІКУ ТА КОНКУРЕНЦІЇ У ЦІЙ СФЕРІ

Незважаючи на закладені Законом України «Про засади функціонування ринку електричної енергії» та вторинним законодавством передумови впровадження ринку послуг комерційного обліку, фактичний товарообіг (купівля-продаж вказаної послуги) відсутній, а функції надавача послуг з комерційного обліку виконують розподільні компанії, як монополісти на території здійснення ліцензованої діяльності.

ПРИЧИНА ПРОБЛЕМИ ЗГІДНО КЛАСИФІКАТОРА:

Регулювання не досягає мети (проблема не вирішується), оскільки не правильно обрані інструменти (засоби) регулювання для досягнення мети - обраних інструментів не достатньо для досягнення мети (РА-1-R-2-4).

ВИСНОВОК ЗА РОЗДІЛОМ 4:

Державне регулювання роздрібного ринку електричної енергії в цілому не досягає задекларованих цілей та завдань. Однією з основних причин такої ситуації є неправильна імплементація наявних регуляторних інструментів - помилки, зроблені при нормопроектванні, не вжито заходів, необхідних для імплементації інструменту. При цьому, ряд інструментів містить надмірну дискрецію, яка може призводити до появи корупції та утиску інтересів окремих груп споживачів.

Одночасно, оскільки вказані висновки зроблено в умовах суттєвого дефіциту інформації, вони можуть не в повній мірі відображати наявні на ринку інструменти регулювання та проблеми їх імплементації.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ ЗА РОЗДІЛОМ 4:

- ① У чому причини низької ефективності регулювання роздрібного ринку електричної енергії?
- ② Який інструмент дозволить збалансувати показники якості та вартості послуг з розподілу електроенергії? Яким має бути оптимальний механізм застосування цього інструменту?
- ③ Чи є ліцензія на розподіл електричної енергії наразі ефективним інструментом регулювання? Як можна поліпшити механізм його застосування?
- ④ Якими інструментами найефективніше забезпечувати впровадження інновацій та розвиток регіонів? Хто має бути об'єктами відповідного регулювання?
- ⑤ Чи коректно визначені інструменти, що застосовуються для регулювання процедури приєднання? Як необхідно змінити процедуру їх застосування для підвищення прозорості послуги з приєднання?
- ⑥ Якими інструментами може бути забезпечено розвиток конкуренції у сфері постачання електроенергії? У чому складності їх імплементації? Чи заважає розвитку конкуренції цінове регулювання?
- ⑦ Яка система тарифоутворення є оптимальною для України? Які ризики її впровадження? Чи повинен тариф на постачання формуватись за RAB-методологією?
- ⑧ Чивсіпроблеми застосування інструменту «броня електропостачання» розкриті? Який оптимальний підхід до вирішення питання неплатежів за електроенергію споживачами, що мають екологічну броню?

5 | АНАЛІЗ ВІДПОВІДНОСТІ РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ЗОБОВ'ЯЗАННЯМ УКРАЇНИ ІЗ НАБЛИЖЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС ЗА УГОДОЮ ПРО АСОЦІАЦІЮ ТА КРАЩИМ МІЖНАРОДНИМ ПРАКТИКАМ

Наразі, захист прав та інтересів споживачів на ринках електроенергії здійснюється, в межах компетенції, зокрема, НКРЕКП, Держенергонаглядом, АМКУ, Держспоживінспекцією. При цьому, повноваження вказаних органів, зокрема, НКРЕКП та АМКУ, на роздрібному ринку електроенергії в значній мірі перетинаються (що обумовило прийняття меморандуму про їх розмежування¹), а процедура розгляду заяв, скарг та справ є досить тривалою. При цьому споживач не маючи достатньої правової обізнаності в умовах суттєвого дефіциту інформації змушений самостійно доводити вину енергокомпанії. Вказане обумовлює наявність передумов для зловживань енергокомпаніями своїм становищем на ринку.

Як, свідчить досвід² США, Австралії, Бельгії, Болгарії, Великої Британії, Франції, Данії та ряду інших країн, дієвим інструментом захисту прав побутових та невеликих непобутових споживачів є створення енергетичного омбудсмена. Енергетичний омбудсмен забезпечує представлення інтересів мало захищених споживачів в енергокомпанії та органах влади (НКРЕКП, АМКУ, суді тощо) при вирішенні спірних питань. Для України вказаний інститут є особливо актуальним, оскільки більше **90%** клієнтів енергокомпаній – це побутові споживачі (**16,5** млн абонентів³) та малий та середній бізнес (**9,5** тис. абонентів⁴). Також, одним з інструментів посилення захисту прав невеликих споживачів може стати більш чітке законодавче розмежування повноважень НКРЕКП та АМКУ на роздрібному ринку електроенергії.

Реформа та модернізація роздрібногo ринку електроенергії – значний виклик як з економічних, так і з геополітичних міркувань.

Угодою про асоціацію⁵ між Україною та ЄС (Угода, підписано Україною у 2014 році) та Договором про заснування Енергетичного Співтовариства⁶ (підписано Україною у 2010 році) встановлено, що Україна має виконати низку зобов'язань, які спрямовані на розвиток вітчизняної енергетики та її інтеграцію до електроенергетичної системи ЄС.

Однією з головних вимог вказаних документів є адаптація Україною законодавства ЄС у сфері енергетики (зокрема Директиви 2009/72/ЄС) для створення єдиних правил функціонування ринку, як визначено в V розділі (Економічне і галузеве співробітництво) у статті 341 Угоди⁷, відповідно до визначеного у Додатку XXVII⁸ графіку.

1 Меморандум про посилення співпраці на ринках електричної енергії, природного газу та у сферах теплопостачання, водопостачання та водовідведення між АМКУ та НКРЕКП від 29.09.2016 – <http://www.amku.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/130144.jsessionid=847042A438B05A2E8334164C53780D1B.app1>

2 Дослідження можливостей інституту адвоката споживача (енергетичного омбудсмена) в Україні – Київський інститут енергетичних досліджень – <http://www.nerc.gov.ua/?news=5518>

3 Звіт про результати діяльності НКРЕКП у 2015 році, затверджений постановою НКРЕКП від 31.03.2016 № 515

4 Кількість підприємств за їх розмірами за видами економічної діяльності у 2015 році – <http://www.vn.ukrstat.gov.ua/index.php/statistical-information/4784-2010-11-23-13-49-51.html>

5 Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікована Законом № 1678-VII від 16.09.2014

6 Договір про заснування Енергетичного Співтовариства – http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_92

7 Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікована Законом № 1678-VII від 16.09.2014

8 Додатки до розділу iv: торгівля та питання, пов'язані з торгівлею до Угоди про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони – http://www.kmu.gov.ua/docs/Agreement/Annex_XXVI_to_XLIII_to_Agreement.pdf

До 1 липня 2017 року, відповідно до Закону України №663-VII¹ «Про засади функціонування ринку електричної енергії України» (прийнятого для імплементації Другого енергетичного пакету ЄС, зокрема Директиви 2003/54/ЄС), **Україна, прийнявши ряд законодавчих та підзаконних актів, мала:**

- ◆ забезпечити відхід від моделі «пул» (в якій присутній лише один покупець електроенергії, який потім продає її роздрібним постачальникам за регульованими державою цінам) до повністю конкурентного ринку;
- ◆ запровадити ринок двосторонніх договорів;
- ◆ здійснити відокремлення діяльності з постачання електроенергії від діяльності з розподілу електроенергії;
- ◆ створити рівні умови доступу до мереж;
- ◆ надати споживачам право обирати енергопостачальника;
- ◆ забезпечити дерегуляцію ціни постачання електроенергії та поступово ліквідувати перехресне субсидіювання;
- ◆ забезпечити публічний доступ до інформації щодо обсягів поставок, попиту, наявності транспортних потужностей, структури тарифів, тощо.

Наразі, Верховною Радою забезпечено законодавчі засади незалежного² регулювання в електроенергетиці, а **відповідними рішеннями** Міненергоугілля, НКРЕКП (НКРЕ):

- ◆ запроваджено централізоване планування розвитку³ енергосистеми України на наступні 10 років (у т.ч. розподільних мереж);
- ◆ запроваджено⁴ обов'язкову попередню оплату електроенергії для непобутових споживачів та врегульовано окремі питання діяльності оператора комерційного обліку;
- ◆ спрощено процедуру⁵ встановлення зонних лічильників електроенергії для побутових споживачів;
- ◆ встановлено стандарти⁶ якості надання послуг з електропостачання та можливість споживача отримувати компенсацію за неякісні послуги;
- ◆ врегульовано питання порядку⁷ приєднання до електромереж та формування плати⁸ за нього;
- ◆ створено передумови для переходу розподільних компаній на стимулююче⁹ регулювання та зменшення обсягів перехресного субсидіювання між регіонами¹⁰ України.

¹ Закон України № 663-VII «Про засади функціонування ринку електричної енергії України»

² Закон України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг»

³ Порядок підготовки системним оператором плану розвитку об'єднаної енергетичної системи України на наступні десять років, затверджений наказом Міненергоугілля від 29.09.2014 № 680

⁴ Постанова НКРЕКП від 29.10.2015 № 2684 «Про затвердження Змін до Правил користування електричною енергією»

⁵ Постанова КМУ від 23.08.2016 № 591 «Про внесення змін до Правил користування електричною енергією для населення»

⁶ Постанова НКРЕКП від 18.10.2016 № 1841 «Про затвердження Порядку забезпечення стандартів якості надання послуг з електропостачання»

⁷ Правила приєднання електроустановок до електричних мереж, затверджені постановою НКРЕ від 17.01.2013 № 32

⁸ Методика розрахунку плати за приєднання електроустановок до електричних мереж, затверджена постановою НКРЕ від 12.02.2013 № 115

⁹ Постанова НКРЕ від 26.07.2013 № 1029 «Про застосування стимулюючого регулювання у сфері передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами»

¹⁰ Постанова НКРЕ від 13.06.2016 № 1129 «Про затвердження Порядку ринкового формування роздрібних тарифів на електричну енергію, що відпускається споживачам»

Крім того, НКРЕКП скасовано пільгові тарифи на електроенергію для металургійних¹ та вугільних² підприємств, а АМКУ складено перелік³ заходів державної підтримки, які реалізувалися в енергетичній сфері у 2014 – 2015 роках, який враховуватиметься з серпня 2017 року при вирішенні питання щодо надання учасникам ринку державної допомоги.

Разом з тим, вказані рішення приймалися в умовах обмеженості часу, а відповідальними органами не було представлено громадськості детального плану їх реалізації, очікуваного економічного ефекту. Також результативність регуляторних реформ не було апробовано в рамках пілотних проектів (на території окремих регіонів), а реформування здійснюється одразу в рамках всієї країни.

Зокрема, НКРЕКП, при прийнятті нормативно-правових актів, що регулюють роздрібний ринок електроенергії, забезпечує вимоги щодо публічності (публікує проекти відповідних рішень на офіційному веб-сайті для обговорення, збирає зауваження та пропозиції, приймає рішення на відкритих засіданнях, тощо). При публікації проектів рішень (постанов), що мають ознаки регуляторного акту, НКРЕКП одночасно публікує обґрунтування прийняття (схвалення) такого рішення та аналіз його впливу. Разом з тим, вказані пояснювальні документи до проектів рішень НКРЕКП (у тому числі тих, що встановлюють порядки (методики) формування цін та тарифів) **не містять жодних економічних розрахунків очікуваного ефекту** від імплементації змін та впливу зміни регулювання на діяльність малого та середнього бізнесу, наприклад:

1 Врахування при формуванні ціни електроенергії для споживача всіх фактичних технологічних витрат електроенергії в мережах, а не тільки нормативних, як є наразі, – пропонується:

- ... проектом змін до Порядку⁴ розрахунку роздрібних тарифів на електроенергію, тарифів на передачу електроенергії місцевими (локальними) електричними мережами, тарифів на постачання електроенергії за регульованим тарифом у разі застосування стимулюючого регулювання (опубліковано 23.02.2017);
- ... проектом Порядку⁵ розрахунку роздрібних тарифів на електроенергію, тарифів на розподіл електроенергії (передачу електроенергії місцевими (локальними) електромережами), тарифів на постачання електроенергії за регульованим тарифом (опубліковано 23.02.2017).

Така зміна, з одного боку, призводитиме до постійного та систематичного підвищення ціни та створюватиме передумови до підвищення комерційних витрат електроенергії (розкрадання), а з іншого – жодним чином не стимулюватиме енергокомпанії знижувати втрати в мережах.

Разом з тим, НКРЕКП не наводить у поясненнях до вказаних проектів таких важливих показників як: очікувана ціна електроенергії та вплив норми на її динаміку, нормативні та фактичні втрати електроенергії для кожної енергокомпанії, вплив норми на конкурентоспроможність вітчизняного товаровиробника, тощо.

2 Використання при розрахунку плати за нестандартне приєднання показників вартості всіх активів енергокомпаній з одночасним

¹ Постанова КМУ від 18.12.2013 № 925 «Деякі питання забезпечення стабілізації роботи електрометалургійних підприємств у 2014 році»

² Розпорядження КМУ від 29.12.2014 № 1280-р «Про визнання такими, що втратили чинність, деяких розпоряджень Кабінету Міністрів України»

³ Звіт АМКУ про результати Пілотного проекту з контролю державної допомоги суб'єктам господарювання в енергетичній сфері України, схвалений 28.12.2016, протокол № 102

⁴ проект змін до Порядку розрахунку роздрібних тарифів на електроенергію, тарифів на передачу електроенергії місцевими (локальними) електричними мережами, тарифів на постачання електроенергії за регульованим тарифом у разі застосування стимулюючого регулювання (опубліковано 23.02.2017) – http://www.nerc.gov.ua/data/filearch/Proekty/poekty_oznaky_regulatorynyh_aktiv/2017/pr_210/pr_210_23.02.2017.pdf

⁵ проект Порядку розрахунку роздрібних тарифів на електроенергію, тарифів на розподіл електроенергії (передачу електроенергії місцевими (локальними) електромережами), тарифів на постачання електроенергії за регульованим тарифом (опубліковано 23.02.2017) – http://www.nerc.gov.ua/data/filearch/Proekty/poekty_oznaky_regulatorynyh_aktiv/2017/pr_209/pr_209_23.02.2017.pdf

штучним обмеженням показника потужності енергокомпанії – було запропоновано проектом Змін до Методики розрахунку¹ плати за приєднання електроустановок до електричних мереж (опубліковано 07.11.2016). У пояснювальних документах до проекту постанови не наведено інформації щодо очікуваних Регулятором розмірів ставок, вартості активів енергокомпаній, їх сукупної потужності та обсягу потужності, що застосовуватиметься при розрахунку величини питомої вартості плати за нестандартне приєднання, інформації щодо динаміки кількості, вартості нестандартних приєднань та величини (сукупної та середньостатистичної) потужності, що приєднувалась. Одночасно, при проведенні оцінки на запровадження державного регулювання для суб'єктів малого підприємництва Регулятор дійшов висновку, що така оцінка є непотрібною, у зв'язку з тим, що питома вага суб'єктів малого підприємництва (малих та мікропідприємств разом) у загальній кількості суб'єктів господарювання, діяльність яких регулюється НКРЕКП, не перевищує **10%** та становить **2,9%**. Разом з тим, вказаний висновок Регулятора є хибним, оскільки, незважаючи на те, що приєднання здійснюється розподільними компаніями (які в переважній більшості є представниками великого бізнесу), послуги з приєднання оплачуються замовниками, у т. ч. суб'єктами малого та середнього підприємництва. Прийняття вказаних змін без проведення повного та всебічного аналізу ситуації на ринку та розрахунку очікуваної вартості приєднання призвело до фактичного «заморожування» надання послуги з приєднання об'єктів до **5** МВт, оскільки затверджені НКРЕКП у січні «ставки плати за нестандартне приєднання» станом на 01.04.2017 через значний суспільний резонанс не набули чинності.

Аналогічна ситуація складається з прийняттям Законів України та підзаконних нормативно-правових актів КМУ та Міненерговугілля.

Відсутність вимірюваних цілей впровадження реформ при формуванні правового поля призводить до низької якості регулювання – нестабільності, надмірності, незаконності та нерезультативності. Так, заплановані в Плані розвитку ОЕС України та інвестиційних програмах енергокомпаній заходи не реалізуються у зв'язку з недостатністю фінансування та відсутністю особистої відповідальності керівництва енергокомпаній за невиконання передбачених державою завдань. Встановлені законодавством у сфері стимулюючого регулювання стандарти якості було знижено, а затверджений Регулятором порядок компенсації за неякісні послуги має ознаки незаконного та за певних умов порушує права та інтереси споживачів. Прогресу у переході енергокомпаній на стимулююче регулювання з 2012 року не відбулось – жодну компанію не переведено.

Впровадження положень Договору, Угоди та Закону № 663-VII відстає від графіку², результат відповідних реформ на роздрібному ринку практично відсутній, а більшість передбачених прикінцевими та перехідними положеннями Закону № 663-VII рішень (підзаконних актів) органами влади не прийнято, при цьому:

у Верховній Раді зареєстровано два законопроекти направлені на скасування Закону № 663-VII (законопроекти № 4493³ та № 5625⁴) та один, направлений на його відтермінування (законопроект № 6177⁵);

¹ Проект Змін до Методики розрахунку плати за приєднання електроустановок до електричних мереж (опубліковано 07.11.2016) – <http://www.nerc.gov.ua/?id=22027>

² Інформація про стан виконання заходів Плану-графіку впровадження нової моделі ринку електричної енергії за липень-жовтень 2016 року – [http://www.nerc.gov.ua/data/filesearch/Catalog7/Stan_vyk_Plan-hraflk_modeL_elektro\(07-10_2016\).pdf](http://www.nerc.gov.ua/data/filesearch/Catalog7/Stan_vyk_Plan-hraflk_modeL_elektro(07-10_2016).pdf)

³ Проект Закону про ринок електричної енергії України – http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58829

⁴ Проект Закону про визнання таким, що втратив чинність, Закону України «Про засади функціонування ринку електричної енергії України» – http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60884

⁵ Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про засади функціонування ринку електричної енергії України» (щодо терміну набрання чинності) – http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61324

zareєстрований у Верховній Раді Законопроект №4493' «Про ринок електричної енергії України» направлений на комплексну імплементацію Третього енергетичного пакету ЄС, зокрема Директиви 2009/72/ЄС.

В цілому, аналіз чинного регуляторного поля дає підстави стверджувати, що наразі Україна не виконала в повній мірі передбачені Договором та Угодою зобов'язання щодо наближення умов регулювання роздрібного ринку електроенергії до вимог *aquis communautaire* та не зможе забезпечити прийняття до 1 липня 2017 року вторинного законодавства, передбаченого Законопроектом №663-VII.

Аналіз норм Законопроекту №4493 свідчить, що процес реформування роздрібного ринку електроенергії буде досить тривалим (в країнах ЄС він тривав в середньому близько **10** років). В останній версії законопроекту передбачено, що він буде реалізовуватися поступово, виходячи з **наступної схеми**:

Протягом року:

- ... затвердження вторинного законодавства;
- ... запровадження інституту постачальника універсальних послуг (суб'єкт, обов'язком якого стане постачання електроенергії побутовим та малим непобутовим споживачам на визначеній території за регульованими цінами);
- ... запровадження інституту постачальника «останньої надії» (суб'єкт, обов'язком якого стане забезпечення безперервності постачання та доступності електроенергії для всіх споживачів на визначеній території за регульованими цінами протягом строку, необхідного споживачу для укладення договору постачання електроенергії з іншим енергопостачальником, але не більше ніж 60 діб).

Протягом **18** місяців:

- ... здійснення переходу до вільного (ринкового) формування ціни постачання електроенергії;
- ... забезпечення незалежності операторів систем розподілу від діяльності з виробництва та постачання;
- ... споживачі (крім побутових та малих непобутових), що споживали електроенергію за регульованим тарифом, матимуть змогу обрати собі постачальника та укласти з ним договір на постачання електроенергії.

Протягом **2** років:

- ... запровадження всіх сегментів нового ринку, у т.ч. ринку двосторонніх договорів (купівля-продаж енергії здійснюватиметься за ціною узгодженою продавцем та покупцем на підставі комерційних переговорів), роздрібного ринку, та ринку послуг комерційного обліку (рішення про точну дату введення ринку буде приймати Уряд, виходячи з ступеню готовності ринку до початку роботи в нових умовах);
- ... Регулятор повинен забезпечити відсутність перехресного субсидювання між різними категоріями споживачів.

Протягом **3** років – забезпечення повного відокремлення діяльності з постачання електроенергії від природної монополії.

Враховуючи зазначене, остаточне виконання Україною зобов'язань щодо реформування роздрібного ринку електроенергії, відповідно до Договору та Угоди, за оптимістичними прогнозами, може завершитись протягом **3-х** років з дня прийняття Закону України «Про ринок електричної енергії». Разом з тим, досвід імплементації Закону України №663-VII «Про засади функціонування ринку електричної енергії України» показує, що процес імплементації може в значній мірі затягнутись, що призведе до можливого застосування до України санкцій з боку Енергетичного Співтовариства та Європейської Комісії.

ВИСНОВОК ЗА РОЗДІЛОМ 5:

На сьогодні регулювання роздрібного ринку не в повній мірі відповідає вимогам Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, а також Договору про заснування Енергетичного Співтовариства. Більшість заходів з виконання зобов'язань за цими документами наразі Україною не реалізовано. При цьому, незважаючи на значну кількість ініціатив з реформування регуляторного поля галузі, більшість з них мають суто політичну «маркетингову» мету, а решта стикаються з потужним опором з боку енергокомпаній або Регулятора (в залежності від сфери інтересів).

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ ЗА РОЗДІЛОМ 5:

- ❓ Чи потрібен Україні енергетичний омбудсмен? Як можна забезпечити його незалежність від основних стейкхолдерів ринку?
- ❓ Які основні причини зволікання з гармонізацією регуляторного поля ЄС та України на роздрібному ринку електроенергії?
- ❓ Чи є доцільним скасування Закону «Про засади функціонування ринку електричної енергії України» (імплементує Другий енергопакет ЄС) та прийняття Законопроекту «Про ринок електричної енергії» (імплементує Третій енергопакет ЄС), з урахуванням того що Європейська Комісія готується до прийняття Четвертого енергетичного пакету?
- ❓ Які вигоди для роздрібного ринку електроенергії від впровадження європейських підходів його регулювання?

ВИСНОВКИ

Роздрібний ринок електричної енергії включає в себе систему господарських відносин, що виникають між споживачем, електропостачальником та розподільною компанією в процесі купівлі-продажу електроенергії та доступу до мереж, а саме:

- 1 Послуги з постачання (продажу) електричної енергії;
- 2 Послуги з розподілу (передачі) електричної енергії розподільними (місцевими, локальними) електричними мережами;
- 3 Послуги з приєднання електроустановок споживачів/виробників до електричних мереж;
- 4 Послуги з комерційного обліку електричної енергії;
- 5 Послуги з облаштування вузлів обліку.

Роздрібний ринок електричної енергії **регулюють 94** регуляторні акти, **26%** яких мають ознаки незаконних або неактуальних за результатами оцінювання за методикою Rolling Review.

Основним видавником регуляторних актів для роздрібного ринку електричної енергії є Національна комісія, що здійснює державне регулювання в сферах енергетики та комунальних послуг. Регулятор видав **45** регуляторних актів. Отже, саме цей державний орган має величезний вплив на ринок і саме від дій Регулятора буде залежати ведення бізнесу в цій сфері, а також вартість та якість енергетичних товарів/послуг, що реалізуються через цей ринок для всіх сфер національної економіки.

Регуляторне поле ринку є дуже динамічним, у 2013 році було прийнято рекордну кількість актів – **20**. Такий сплеск нормотворчої роботи був зумовлений Указом Президента від 12 березня 2013 року № 128/2013 «Про Національний план дій на 2013 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010–2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава», де було чітко визначена реформа енергетичного сектору, що включала в себе лібералізацію ринку електричної енергії та вдосконалення системи ціноутворення в електроенергетиці. Проте, через фактори соціально-економічного та політичного характеру, станом на 01.04.2017 стимулююче регулювання не застосовується, а Закон від 24.10.2013 №663-VII «Про засади функціонування ринку електричної енергії України» не імplementовано.

За результатами **аналізу цілей** держави та регуляторних інструментів, що застосовуються для їх досягнення було сформовано **20** регуляторних кейсів та виокремлено **30** основних проблем їх застосування, які спричинені тим, що регулювання не досягає мети (**96%**). Вказане відбувається зокрема через:

- ◆ не правильно обрані інструменти (засоби) регулювання (**29%**);
- ◆ існування недоліків процедури застосування інструментів (**24%**);
- ◆ невжиття необхідних організаційних заходів (**17%**);
- ◆ помилки нормопроєктування (**12%**);
- ◆ відсутність регулювання незважаючи на наявну необхідність у ньому (**7%**).

Крім того, під час аналізу бізнес-процесу «Надання послуг з компенсації перетікання реактивної енергії» було виявлено, що встановити чи досягає регулювання мети неможливо через недостатність інформації.

Офісом визначені наступні **блоки проблем** роздрібного ринку електричної енергії України:

1 ОБМЕЖЕННЯ КОНКУРЕНЦІЇ – відсутність умов для розвитку конкуренції у сфері постачання викликане суміщенням діяльності з постачання електроенергії за регульованим тарифом з діяльністю у сфері її розподілу.

2 СКЛАДНІСТЬ І НЕПРОЗОРИСТЬ ПРИЄДНАННЯ ДО МЕРЕЖ

2.1 > Невизначеність реальних строків приєднання до мереж – відтермінування приєднання у зв'язку з необхідністю оформлення земельних ділянок під енергетичні об'єкти, електрифікацією території комплексної забудови, необхідністю узгодження приєднання з 3-ми особами.

2.2 > Недосконалість системи формування плати за приєднання до мереж - відсутність прозорих ринкових сигналів для формування ставок за приєднання, недосконалість методики розрахунку плати за приєднання.

3 ПРОБЛЕМИ ТАРИФООУТВОРЕННЯ ТА ПЕРЕХРЕСНОГО СУБСИДІЮВАННЯ

3.1 > Тарифи для значної кількості споживачів не відповідають реальним витратам на виробництво, передачу та постачання електроенергії – найбільш значною категорією пільгових споживачів є населення, яке споживає 30% електроенергії, тариф для населення є соціально-політичною величиною та менший за оптову ринкову ціну електричної енергії.

3.2 > Недосконалість системи тарифоутворення на послуги суб'єктів природних монополій – тарифи формуються за методикою «витрати плюс» та не стимулюють енергокомпанії до заощаджень, інновацій та ефективності.

3.3 > Відсутність широких «тарифних меню» для споживачів – малий та середній бізнес змушений на рівні з великими компаніями оплачувати надані побутовим споживачам пільги; застосування блочних (диференційованих за обсягом споживання) тарифів є незначним, а кількість таких блоків невеликою; відсутність можливості отримання пільг у зв'язку з укладенням довогострокових контрактів або здійснення авансової оплати, відсутність плати за споживання потужності в пікові години.

4 ПРОБЛЕМИ З ОПЛАТОЮ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ – існування в окремих споживачів можливості ухилитись від оплати електроенергії, існування передумов для переключення безнадійної заборгованості на добросовісних споживачів.

5 НЕСПРИЯТЛИВИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ – високий рівень регуляторного втручання (непрозорого та нестабільного) та неможливість самостійного та незалежного розпорядження власним капіталом (управління фінансовими потоками, жорсткий контроль ціноутворення та інвестиційної діяльності, недосконалість правил роботи з недобросовісними споживачами, урізання видатків на технічний та економічний розвиток з одночасною вимогою щодо постійного покращення якості обслуговування споживачів), суттєві відмінності між регулюванням роздрібного ринку електроенергії в Україні та в країнах Енергетичного Співтовариства.

6 ТЕХНІЧНІ НЕДОЛІКИ ТА ПІДВИЩЕНІ ВТРАТИ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ

6.1 > Високий рівень втрат електричної енергії – завищений, у порівнянні з країнами ОЕСР, рівень фактичних втрат в мережах.

6.2 > Критична зношеність мережевих активів – зношеність основних фондів на **70-80%**, недостатній рівень інвестиційної складової в тарифах для забезпечення їх модернізації.

6.3 > Ігнорування світових трендів розвитку – відсутність стимулів розвитку розподіленої генерації, «розумних мереж», ринку електромобілів з відповідною інфраструктурою, недостатній рівень енергоефективності та енергоощадності.

Також, окремим блоком проблем є вади існуючого підходу до здійснення державного регулювання ринку, зокрема **відсутність системності та вимірюваності досягнення задекларованої цілі, закритість інформації, зволікання з впровадженням кращих світових практик.**

Порівняльний аналіз державного регулювання ринків у сфері електроенергетики у інших країнах світу, свідчить про те, що у всіх країнах простежуються тенденції щодо:

- ◆ формування конкурентної сфери (у т.ч. зменшення адміністративного навантаження на бізнес шляхом дерегуляції ціноутворення) та її відокремлення від природної монополії;
- ◆ забезпечення ефективності природної монополії, підвищення якості її послуг (у т.ч. забезпечення збалансування інтересів споживачів та енергетичних компаній);
- ◆ децентралізації ринків (шляхом розвитку розподіленої генерації);
- ◆ посилення ролі споживача (участь в балансуванні та оптимізації енергоспоживання);
- ◆ оптимізації системи державної підтримки;
- ◆ зменшення кількості нормативно-правових актів, які регулюють господарську діяльність та впровадження обов'язкового проведення аналізу регуляторного впливу та публічних консультацій при запровадженні нового та внесення змін до існуючого законодавства.

Національна політика України на роздрібному ринку електричної енергії наразі направлена на запозичення кращих світових практик його регулювання та узгодження регуляторного поля з *aquis communautaire*.

Разом з тим, у зв'язку з відсутністю єдиного державного бачення ролі держави, енергокомпаній та споживача в новому ринку цей процес затягується. Так, Верховною Радою України 13.04.2017 прийнято Закон України «Про ринок електричної енергії» (реєстраційний номер законопроекту № 4493), який розроблено у відповідності до Третього енергетичного пакету. Одночасно вказаним Законом визнається нечинним Закон України «Про засади функціонування ринку електричної енергії України», який був розроблений на основі Другого енергетичного пакету ЄС, але фактично не був імплементований. Наразі ЄС готується до прийняття Четвертого енергетичного пакету, що може стати формальним приводом для зволікання з реформуванням ринку.

Усунення зайвих адміністративних перешкод на шляху ефективного регулювання бізнесу, побудова ефективного механізму функціонування ринків електричної енергії є одним з головних пріоритетів Офісу ефективного регулювання.

Офісом напрацьовано пропозиції щодо вирішення описаних у Зеленій книзі «Системний перегляд якості регулювання роздрібного ринку електричної енергії» проблем регулювання, врахування яких дозволить віднайти кращі регуляторні практики, які будуть дієвими для роздрібного ринку електроенергії України, та побудувати на їх основі комплексний план його реформування. Ці пропозиції будуть відображені у відповідній Білій книзі.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК №1 ПЕРЕЛІК ТОВАРІВ (ПОСЛУГ) РИНКУ

№ п/п	Назва товару (послуги) за СКП	Код СКП
1	Електроенергія	35.11.10
2	Послуги з продажу електроенергії	35.14.10
3	Послуги з розподілення електроенергії	35.13.10
4	Послуга з приєднання до електричних мереж	
5	Послуги з обладнання вузлів обліку	
6	Послуги з компенсації перетікання реактивної енергії	
7	Послуги з комерційного обліку	

ДОДАТОК №2 ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ ГРУП ЗАЦІКАВЛЕНИХ ОСІБ РИНКУ

№ п/п	Група зацікавлених осіб	Інтерес групи зацікавлених осіб	Значимість впливу ринку для групи зацікавлених осіб
1	Споживачі	Ціна електроенергії, якість електроенергії	Високий
2	Виробники супутніх товарів	Реалізація електротехнічної продукції	Середній
3	Регулятори	Регулювання діяльності	Високий
4	Державна фіскальна служба	Збір податків, зборів та митних платежів	Високий
5	Держава Україна в особі Міністерства фінансів	Штрафні санкції за порушення ліцензійних умов	Низький
6	Держава Україна через акредитований банк, визначений КМУ	Надання банківських послуг	Середній
7	Надавачі супутніх послуг (проектування, будівництво мереж, надання висновків щодо стану обладнання, тощо)	Дохід від реалізації товарів/послуг	Високий
8	Енергорозподільні компанії	Розподіл електроенергії	Високий
9	Постачальники за регульованим тарифом	Продаж електроенергії	Високий
10	Постачальники за нерегульованим тарифом	Продаж електроенергії	Високий

ДОДАТОК №3 ПЕРЕЛІК РЕГУЛЯТОРНИХ АКТІВ РИНКУ

№ п/п	Назва	Тип	Видавники	Номер акту	Дата публікації	Актуальність	Законність	НПА, яким протирічить зазначений акт
1	Про особливості доступу до інформації у сферах постачання електричної енергії, природного газу, теплопостачання, централізованого постачання гарячої води, централізованого питного водопостачання та водовідведення	Закон	Верховна Рада України	887-VIII	10.12.2015	Актуальний		
2	Про ліцензування видів господарської діяльності	Закон	Верховна Рада України	222-VIII	02.03.2015	Актуальний		
3	Про метрологію та метрологічну діяльність	Закон	Верховна Рада України	1314-VII	05.06.2014	Актуальний		
4	Про засади функціонування ринку електричної енергії України	Закон	Верховна Рада України	663-VII	24.10.2013	Актуальний		
5	Про заходи, спрямовані на забезпечення сталого функціонування підприємств паливно-енергетичного комплексу	Закон	Верховна Рада України	2711-IV	23.06.2005	Актуальний		
6	Про житлово-комунальні послуги	Закон	Верховна Рада України	1875-IV	24.06.2004	Актуальний		
7	Про природні монополії	Закон	Верховна Рада України	1682-III	20.04.2000	Актуальний		
8	Про електроенергетику	Закон	Верховна Рада України	575/97-ВР	16.10.1997	Актуальний		
9	Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг	Закон	Верховна Рада України	1540-VIII	22.09.2016	Актуальний		
10	Про затвердження Порядку оплати робіт і послуг з проведення оцінки відповідності законодавчо регульованих засобів виміральної техніки вимогам технічних регламентів, перевірки зазначених засобів, що перебувають в експлуатації, та визначення вартості таких робіт і послуг	Постанова	Кабінет Міністрів України	865	28.10.2015	Актуальний	Законний	
11	Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності, яка підлягає ліцензуванню Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, та визначається періодичність проведення планових заходів державного нагляду (контролю)	Постанова	Кабінет Міністрів України	565	05.08.2015	Неактуальний	Законний	За ознакою невідповідності законодавству. Суперечить Закону «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»
12	Про затвердження переліку категорій законодавчо регульованих засобів виміральної техніки, що підлягають періодичній повірці	Постанова	Кабінет Міністрів України	374	04.06.2015	Актуальний	Законний	
13	Про особливості регулювання відносин у сфері електроенергетики на території, де органи державної влади тимчасово не здійснюють або здійснюють не в повному обсязі свої повноваження	Постанова	Кабінет Міністрів України	263	07.05.2015	Актуальний	Законний	
14	Про особливості регулювання відносин у сфері електроенергетики на тимчасово окупованій території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя	Постанова	Кабінет Міністрів України	148	07.05.2014	Актуальний	Законний	
15	Про забезпечення єдиного підходу до формування тарифів на житлово-комунальні послуги	Постанова	Кабінет Міністрів України	869	01.06.2011	Актуальний	Законний	

№ п/п	Назва	Тип	Видавники	Номер акту	Дата публікації	Актуальність	Законність	НПА, яким протирічить зазначений акт
16	Про затвердження критеріїв розподілу суб'єктів господарювання за ступенями ризику їх діяльності в галузі електроенергетики та сфері теплопостачання і визначення періодичності здійснення заходів державного нагляду (контролю)	Постанова	Кабінет Міністрів України	75	22.02.2008	Неактуальний	Законний	За ознакою невідповідності законодавству. Суперечить Закону «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності»
17	Про затвердження Порядку проведення взаєморозрахунків з погашення заборгованості підприємств паливно-енергетичного комплексу та інших учасників розрахунків	Постанова	Кабінет Міністрів України	192	22.02.2006	Актуальний	Законний	
18	Про затвердження Порядку визначення розміру і відшкодування збитків, завданих енергопостачальнику внаслідок викрадення електричної енергії	Постанова	Кабінет Міністрів України	122	08.02.2006	Актуальний	Законний	
19	Про затвердження Порядку ведення реєстру підприємств паливно-енергетичного комплексу, що беруть участь у процедурі погашення заборгованості, та користування його даними	Постанова	Кабінет Міністрів України	1163	07.12.2005	Актуальний	Законний	
20	Про затвердження Порядку обмеження електроспоживання споживачів до рівня екологічної броні електропостачання або повного припинення їм електропостачання та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 31 серпня 1995 р. N 705	Постанова	Кабінет Міністрів України	93	28.01.2004	Актуальний	Законний	
21	Про затвердження Порядку складання переліку споживачів та їх обладнання, для якого має бути встановлена екологічна броня електропостачання, та визнання такою, що втратила чинність, постанови Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2002 р. N 1792	Постанова	Кабінет Міністрів України	2052	26.12.2003	Актуальний	Законний	
22	Про затвердження Порядку застосування санкцій за порушення законодавства про електроенергетику	Постанова	Кабінет Міністрів України	1139	19.07.2000	Актуальний	Законний	
23	Про врегулювання відносин на оптовому ринку електричної енергії України	Постанова	Кабінет Міністрів України	1136	19.07.2000	Актуальний	Законний	
24	Про затвердження Правил користування електричною енергією для населення	Постанова	Кабінет Міністрів України	1357	26.07.1999	Актуальний	Законний	
25	Про затвердження Положення про порядок накладення на суб'єктів господарювання штрафів за порушення законодавства в галузі електроенергетики та сфері теплопостачання	Постанова	Кабінет Міністрів України	1312	21.07.1999	Актуальний	Законний	
26	Про невідкладні заходи щодо стабілізації фінансового становища підприємств електроенергетичної галузі	Постанова	Кабінет Міністрів України	441	24.03.1999	Актуальний	Має ознаки незаконного	За ознакою відсутності підстави для прийняття
27	Про затвердження Порядку здійснення державного нагляду в електроенергетиці	Постанова	Кабінет Міністрів України	189	15.02.1999	Неактуальний	Має ознаки незаконного	За ознакою невідповідності законодавству. Суперечить Закону «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» За ознакою відсутності підстави для прийняття
28	Про заходи щодо закріплення кадрів в електроенергетиці	Постанова	Кабінет Міністрів України	2099	30.12.1998	Актуальний	Законний	

№ п/п	Назва	Тип	Видавники	Номер акту	Дата публікації	Актуальність	Законність	НПА, яким протирічить зазначений акт
29	Про затвердження Правил охорони електричних мереж	Постанова	Кабінет Міністрів України	209	04.03.1997	Актуальний	Має ознаки незаконного	За ознакою відсутності підстави для прийняття
30	Про посилення контролю за режимами споживання електричної і теплової енергії	Постанова	Кабінет Міністрів України	929	07.08.1996	Актуальний	Має ознаки незаконного	За ознакою відсутності підстави для прийняття
31	Про затвердження Порядку розрахунку середньої закупівельної ціни на електричну енергію ліцензіатами з постачання електричної енергії за регульованим тарифом	Постанова	НКРЕКП	2810	19.11.2015	Актуальний	Законний	
32	Про затвердження Порядку визначення витрат на оплату праці, які враховуються у тарифах на розподіл електричної енергії (передачу електричної енергії місцевими (локальними) електромережами), постачання електричної енергії за регульованим тарифом, передачу електричної енергії магістральними та міждержавними електричними мережами, виробництво теплової та виробництво електричної енергії	Постанова	НКРЕКП	2645	26.10.2015	Актуальний	Має ознаки незаконного	За ознакою відсутності підстави для прийняття
33	Про затвердження Порядку складання та ведення НКРЕКП реєстру суб'єктів природних монополій	Постанова	НКРЕКП	826	19.03.2015	Актуальний	Законний	
34	Про встановлення тарифів на електроенергію, що відпускається населенню	Постанова	НКРЕКП	220	26.02.2015	Актуальний	Законний	
35	Про затвердження Положення про порядок подання, визначення та затвердження економічних коефіцієнтів нормативних технологічних витрат електроенергії	Постанова	НКРЕ	1110	15.08.2013	Актуальний	Має ознаки незаконного	За ознакою відсутності підстави для прийняття
36	Щодо забезпечення функціонування кол-центрів суб'єктами господарювання, які здійснюють господарську діяльність з постачання електричної енергії за регульованим тарифом	Постанова	НКРЕ	1070	08.08.2013	Актуальний	Має ознаки незаконного	За ознакою відсутності підстави для прийняття
37	Про затвердження Процедури встановлення тарифів для ліцензіатів з постачання електричної енергії за регульованим тарифом та/або з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами у разі застосування стимулюючого регулювання	Постанова	НКРЕ	1030	26.07.2013	Актуальний	Має ознаки незаконного	За ознакою відсутності підстави для прийняття
38	Про застосування стимулюючого регулювання у сфері передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами	Постанова	НКРЕ	1029	26.07.2013	Актуальний	Законний	
39	Про затвердження Порядку визначення необхідного доходу від здійснення діяльності з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами у разі застосування стимулюючого регулювання	Постанова	НКРЕ	1032	26.07.2013	Актуальний	Законний	
40	Про затвердження Порядку розподілу активів, витрат та доходів між видами діяльності ліцензіатів з постачання електричної енергії за регульованим тарифом та/або з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електромережами	Постанова	НКРЕ	1031	26.07.2013	Актуальний	Має ознаки незаконного	За ознакою відсутності підстави для прийняття
41	Про встановлення параметрів регулювання, що мають довгостроковий строк дії, для цілей стимулюючого регулювання	Постанова	НКРЕ	1009	23.07.2013	Актуальний	Законний	
42	Про Порядок затвердження та коригування інвестиційної складової в тарифі на електричну енергію	Постанова	НКРЕ	999	18.07.2013	Актуальний	Законний	

№ п/п	Назва	Тип	Видавники	Номер акту	Дата публікації	Актуальність	Законність	НПА, яким протирічить зазначений акт
43	Про затвердження Порядку розрахунку роздрібних тарифів на електричну енергію, тарифів на передачу електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами, тарифів на постачання електричної енергії за регульованим тарифом у разі застосування стимулюючого регулювання	Постанова	НКРЕ	900	11.07.2013	Актуальний	Законний	
44	Про затвердження Порядку визначення регуляторної бази активів суб'єктів природних монополій у сфері електроенергетики	Постанова	НКРЕ	899	11.07.2013	Актуальний	Законний	
45	Про затвердження Порядку визначення необхідного доходу від здійснення діяльності з постачання електричної енергії за регульованим тарифом у разі застосування стимулюючого регулювання	Постанова	НКРЕ	898	11.07.2013	Актуальний	Законний	
46	Про затвердження Порядку визначення відрхувань коштів на поточні рахунки постачальників електричної енергії за регульованим тарифом та на поточний рахунок із спеціальним режимом використання оптового постачальника електричної енергії	Постанова	НКРЕ	700	13.06.2013	Актуальний	Законний	
47	Про підвищення якості обслуговування споживачів електричної енергії	Постанова	НКРЕ	642	30.05.2013	Актуальний	Має ознаки незаконного	За ознакою відсутності підстави для прийняття
48	Про затвердження Методики розрахунку плати за приєднання електроустановок до електричних мереж	Постанова	НКРЕ	115	12.02.2013	Актуальний	Законний	
49	Про затвердження Правил приєднання електроустановок до електричних мереж	Постанова	НКРЕ	32	17.01.2013	Неактуальний	Законний	За ознакою невідповідності законодавству. Суперечить Закону «Про електроенергетику»
50	Про затвердження Порядку формування інвестиційних програм ліцензіатів з передачі та постачання електричної енергії	Постанова	НКРЕ	1627	13.12.2012	Актуальний	Законний	
51	Про затвердження форм звітності НКРЕ у сфері електроенергетики та теплопостачання та інструкцій щодо їх заповнення (Форма № 1-НКРЕ (місячна))	Постанова	НКРЕ	1257	04.10.2012	Актуальний	Законний	
52	Про затвердження Порядку застосування тарифів на електроенергію	Постанова	НКРЕ	498	23.04.2012	Актуальний	Законний	
53	Про затвердження Порядку контролю за додержанням ліцензіатами умов та правил здійснення діяльності, пов'язаної з виробництвом, передачею та постачанням електричної енергії, комбінованим виробництвом теплової та електричної енергії, виробництвом теплової енергії на тепловоелектроцентралях та установках з використанням нетрадиційних або поновлюваних джерел енергії	Постанова	НКРЕ	882	19.05.2011	Актуальний	Законний	
54	Про затвердження Порядку доступу постачальників електричної енергії за нерегульованим тарифом до місцевих (локальних) електричних мереж	Постанова	НКРЕ	1421	29.10.2010	Неактуальний	Законний	За ознакою невідповідності законодавству. Суперечить Закону «Про ліцензування видів господарської діяльності»
55	Про затвердження Положення про Інформаційно-консультативний центр по роботі із споживачами електричної енергії	Постанова	НКРЕ	299	12.03.2009	Актуальний	Законний	
56	Про затвердження Методики обрахування плати за спільне використання технологічних електричних мереж	Постанова	НКРЕ	691	12.06.2008	Актуальний	Має ознаки незаконного	За ознакою відсутності підстави для прийняття

№ п/п	Назва	Тип	Видавники	Номер акту	Дата публікації	Актуальність	Законність	НПА, яким протирічить зазначений акт
57	Про затвердження Порядку встановлення вимог до ліцензії та розподілу природного газу, з транспортування природного газу та нафтового газу магістральними трубопроводами, з транспортування нафти та нафтопродуктів магістральними трубопроводами з передачі електричної енергії магістральними та міждержавними електричними мережами, з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами щодо провадження інших, крім ліцензованих, видів діяльності	Постанова	НКРЕ	1182	11.09.2006	Неактуальний	Незаконний	За ознакою невідповідності законодавству. Суперечить Закону «Про ліцензування видів господарської діяльності»
58	Про затвердження Методики визначення обсягу та вартості електричної енергії, не облікованої внаслідок порушення споживачами правил користування електричною енергією	Постанова	НКРЕ	562	04.05.2006	Актуальний	Законний	
59	Про затвердження Положення про порядок проведення конкурсу на призначення тимчасового керуючого (адміністратора) для управління енергопостачальником	Постанова	НКРЕ	788	26.07.2000	Актуальний	Законний	
60	Про затвердження нормативів достатності власних активів суб'єктів підприємницької діяльності	Постанова	НКРЕ	983	29.07.1999	Неактуальний	Законний	За ознакою невідповідності законодавству. Суперечить Закону «Про ліцензування видів господарської діяльності»
61	Про затвердження Правил користування електричною енергією	Постанова	НКРЕ	28	31.07.1996	Актуальний	Законний	
62	Про затвердження Умов та Правил здійснення підприємницької діяльності з постачання електричної енергії за регульованим тарифом	Постанова	НКРЕ	15.Січ	13.06.1996	Актуальний	Законний	
63	Про затвердження Умов та Правил здійснення підприємницької діяльності з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електромережами	Постанова	НКРЕ	15	13.06.1996	Актуальний	Законний	
64	Про Порядок визначення класів споживачів	Постанова	НКРЕ	1052	13.08.1998	Актуальний	Законний	
65	Про затвердження Положення про порядок надання ліцензіатом з постачання електричної енергії за регульованим тарифом компенсації втрат від здійснення постачання електроенергії споживачам за тарифами, диференційованими за періодами часу	Постанова	НКРЕ	1487	16.11.2006	Актуальний	Має ознаки незаконного	За ознакою відсутності обов'язкової реєстрації
66	Про затвердження Порядку надання ліцензіатом з постачання електричної енергії за регульованим тарифом компенсації втрат від постачання електроенергії побутовим споживачам, які розраховуються за тарифами, диференційованими за періодами часу	Постанова	НКРЕ	27	18.01.2007	Актуальний	Має ознаки незаконного	За ознакою відсутності обов'язкової реєстрації. За ознакою відсутності підстави для прийняття
67	Про затвердження Порядку надання ліцензіатом з постачання електричної енергії за регульованим тарифом компенсації втрат від здійснення постачання електричної енергії, яка використовується для зовнішнього освітлення населених пунктів	Постанова	НКРЕ	198	21.02.2008	Актуальний	Законний	
68	Про затвердження Порядку фінансування проектів будівництва, реконструкції чи модернізації об'єктів електроенергетики суб'єктів господарської діяльності, які здійснюють передачу електричної енергії місцевими (локальними) електромережами та постачання електричної енергії за регульованим тарифом, за рахунок залучення кредитів	Постанова	НКРЕ	195	03.02.2011	Актуальний	Законний	
69	Про затвердження методичних рекомендацій стосовно підготовки плану заходів щодо забезпечення відокремлення та незалежності діяльності з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами та з постачання електричної енергії за регульованим тарифом	Постанова	НКРЕ	884	08.07.2013	Актуальний	Законний	

№ п/п	Назва	Тип	Видавники	Номер акту	Дата публікації	Актуальність	Законність	НПА, яким протирічить зазначений акт
70	Про затвердження Положення про порядок надання ліцензіатам з постачання електричної енергії за регульованим тарифом компенсації врат від здійснення постачання електроенергії побутовим споживачам	Постанова	НКРЕ	184	26.02.2001	Актуальний	Незаконний	
71	Про порядок закупівлі електричної енергії з Оптового ринку електричної енергії України ліцензіатами з постачання електричної енергії за регульованим тарифом	Постанова	НКРЕ	1058	18.08.1999	Актуальний	Законний	
72	Про затвердження форм звітності N 11-НКРЕ (квартальна) «Звіт щодо показників надійності електропостачання» та N 12-НКРЕ (квартальна) «Звіт щодо показників комерційної якості надання послуг» та інструкцій щодо їх заповнення	Постанова	НКРЕ	1015	25.07.2013	Актуальний	Законний	
73	Про затвердження Порядку ринкового формування роздрібних тарифів на електричну енергію, що відпускається споживачам	Постанова	НКРЕКП	1129	13.06.2016	Актуальний	Законний	
74	Про затвердження Порядку забезпечення стандартів якості надання послуг з електропостачання	Постанова	НКРЕКП	1841	18.10.2016	Актуальний	Має ознаки незаконного	За ознакою відсутності обов'язкової реєстрації
75	Про затвердження ставок плати за стандартне приєднання електроустановок для Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя на 2017 рік	Постанова	НКРЕКП		26.01.2017	Актуальний	Законний	
76	Про затвердження Порядку моніторингу за дотриманням стандартів операційної безпеки функціонування об'єднаної енергетичної системи України	Наказ	Міністерство енергетики та вугільної промисловості України	797	10.11.2014	Актуальний	Законний	
77	Про затвердження Правил проведення аварійних тренувань персоналу електричних станцій та мереж	Наказ	Міністерство енергетики та вугільної промисловості України	991	24.12.2013	Актуальний	Законний	
78	Про затвердження Методики оцінки активів суб'єктів природних монополій, суб'єктів господарювання на суміжних ринках у сфері комбінованого виробництва електричної та теплової енергії	Наказ	Фонд державного майна України	293	12.03.2013	Актуальний	Законний	
79	Про затвердження форми Акта здійснення заходу з державного енергетичного нагляду (контролю) та внесення змін до наказу Мінпаливенерго від 24.12.2004 № 817	Наказ	Міністерство палива та енергетики України	473	15.11.2010	Актуальний	Законний	
80	Про затвердження Порядку організації проведення вимірів електричного навантаження в режимний день	Наказ	Міністерство палива та енергетики України	7	15.01.2008	Актуальний	Має ознаки незаконного	За ознакою відсутності підстави для прийняття
81	Про затвердження Правил технічної експлуатації електроустановок споживачів	Наказ	Міністерство палива та енергетики України	258	25.07.2006	Актуальний	Законний	
82	Про затвердження Інструкції про розслідування і облік технологічних порушень на об'єктах електроенергетики і в об'єднаній енергетичній системі України	Наказ	Міністерство палива та енергетики України	255	09.06.2005	Актуальний	Має ознаки незаконного	За ознакою відсутності підстави для прийняття

№ п/п	Назва	Тип	Видавники	Номер акту	Дата публікації	Актуальність	Законність	НПА, яким протирічить зазначений акт
83	Про затвердження Порядку використання для залізниць України Методики обчислення плати за перетікання реактивної електроенергії між електропередавальною організацією та її споживачами	Наказ	Міністерство палива та енергетики України, Міністерство транспорту України	149/225	22.03.2004	Актуальний	Законний	
84	Про затвердження Положення про спеціальну підготовку і навчання з питань технічної експлуатації об'єктів електроенергетики	Наказ	Міністерство палива та енергетики України	75	09.02.2004	Актуальний	Законний	
85	Про затвердження Інструкції про порядок складання акта екологічної, аварійної та технологічної броні електропостачання споживача	Наказ	Міністерство палива та енергетики України	26	19.01.2004	Актуальний	Має ознаки незаконного	За ознакою відсутності підстави для прийняття
86	Про затвердження Правил застосування системної противарійної автоматики запобігання та ліквідації небезпечного зниження або підвищення частоти в енергосистемах	Наказ	Міністерство палива та енергетики України	714	01.12.2003	Актуальний	Законний	
87	Про затвердження Положення про проведення експертизи приладів обліку електричної енергії у побутових споживачів	Наказ	Міністерство палива та енергетики України	322	21.06.2003	Актуальний	Законний	
88	Про затвердження Методики обчислення плати за перетікання реактивної електроенергії	Наказ	Міністерство палива та енергетики України	19	17.01.2002	Актуальний	Має ознаки незаконного	За ознакою відсутності підстави для прийняття
89	Про затвердження Методики визначення економічно доцільних обсягів компенсації реактивної енергії, яка перетікає між електричними мережами електропередавальної організації та споживача (основного споживача та субспоживача)	Наказ	Міністерство палива та енергетики України	1	05.01.2006	Актуальний	Має ознаки незаконного	За ознакою відсутності підстави для прийняття
90	Про затвердження Переліку форм звітності Міністерства палива та енергетики України	Наказ	Міністерство палива та енергетики України	352	01.07.2008	Актуальний	Законний	
91	Про затвердження граничного рівня регуляторної норми доходу у сфері передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами та у сфері постачання електричної енергії за регульованим тарифом	Наказ	Міністерство економічного розвитку і торгівлі України	729	21.04.2016	Актуальний	Законний	
92	Про затвердження міжпіврічних інтервалів законодавчо регульованих засобів виміральної техніки, що перебувають в експлуатації, за категоріями	Наказ	Міністерство економічного розвитку і торгівлі України	1747	13.10.2016	Актуальний	Законний	

№ п/п	Назва	Тип	Видавники	Номер акту	Дата публікації	Актуальність	Законність	НПА, яким протирічить зазначений акт
93	Деякі питання ведення Реєстру затверджених типів засобів виміральної техніки	Наказ	Міністерство економічного розвитку і торгівлі України	1161	13.07.2016	Актуальний	Законний	
94	Положення про порядок прийомки (передачі) на баланс підприємств Міненерго України ліній електропередачі та трансформаторних підстанцій	Положення	Міністерство енергетики і електрифікації України		22.09.1993	Неактуальний	Має ознаки незаконного	За ознакою невідповідності законодавству. Суперечить Законам «Про засади функціонування ринку електричної енергії України», «Про електроенергетику». За ознакою відсутності підстави для прийняття

ДОДАТОК №4 РЕЗУЛЬТАТИ АНАЛІЗУ ІНСТРУМЕНТІВ (ЗАСОБІВ) РЕГУЛЮВАННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ У АКТАХ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ РИНОК

№ п/п	Назва інструменту (засобу) регулювання	Спосіб регулювання	Закон, яким запроваджено реалізацію інструменту (засобу) регулювання	Посилання на положення закону, що передбачає запровадження реалізації інструменту (засобу) регулювання	Бізнес-процес ринку, до якого застосовується	Ціль регулювання
1	Ліцензія на постачання електричної енергії за регульованим тарифом	Обмеження доступу на ринок	Про ліцензування видів господарської діяльності	пункт 5 частини 1 статті 7	Врегулювання питань пов'язаних з постачанням та розподілом електроенергії (укладення договорів, встановлення Регулятором цінних показників, планування учасниками ринку своєї діяльності, тощо)	Забезпечення єдиної технічної політики, розвитку та безпеки, Розвиток добросовісної конкуренції та підвищення ефективності природних монополій
2	Ліцензія на розподіл електричної енергії (передачу електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами)	Обмеження доступу на ринок	Про ліцензування видів господарської діяльності	пункт 5 частини 1 статті 7	Врегулювання питань пов'язаних з постачанням та розподілом електроенергії (укладення договорів, встановлення Регулятором цінних показників, планування учасниками ринку своєї діяльності, тощо)	Захист прав споживачів та підвищення якості товарів і послуг, Забезпечення єдиної технічної політики, розвитку та безпеки, Розвиток добросовісної конкуренції та підвищення ефективності природних монополій
3	Обов'язкові технічні вимоги у сфері електроенергетики	Технічне регулювання	Про затвердження Порядку здійснення державного нагляду в електроенергетиці		Будівництво розподільних електричних мереж та їх приєднання до магістральних / міждержавних електричних мереж, Надання послуги з приєднання до електричних мереж	Забезпечення єдиної технічної політики, розвитку та безпеки
4	Норми надання послуги	Технічне регулювання	Про електроенергетику	абзац десятий частини 1 статті 12	Обладнання вузлів обліку, Інтеграція вузлів обліку в автоматизовану систему комерційного обліку електроенергії (за необхідності), Надання послуг з комерційного обліку електричної енергії, Надання послуги з приєднання до електричних мереж	Захист прав споживачів та підвищення якості товарів і послуг, Розвиток добросовісної конкуренції та підвищення ефективності природних монополій
5	Тариф на постачання електричної енергії у разі застосування стимулюючого регулювання	Державне регулювання цін	Про природні монополії	абзац шостий частини першої статті 4	Врегулювання питань пов'язаних з постачанням та розподілом електроенергії (укладення договорів, встановлення Регулятором цінних показників, планування учасниками ринку своєї діяльності, тощо)	Захист прав споживачів та підвищення якості товарів і послуг
6	Броня електропостачання	Обов'язкова диверсифікація ризиків	Про електроенергетику	Частина шоста статті 20	Продаж (постачання) електроенергії	Забезпечення стабільного фінансового стану електроенергетики
7	Дотації та субсидії на ринку електроенергії	Державне регулювання цін			Купівля/власне виробництво електроенергії	Захист прав споживачів та підвищення якості товарів і послуг, Забезпечення єдиної технічної політики, розвитку та безпеки, Стимулювання підвищення якості товарів та задоволення попиту на них

№ п/п	Назва інструменту (засобу) регулювання	Спосіб регулювання	Закон, яким запроваджено реалізацію інструменту (засобу) регулювання	Посилання на положення закону, що передбачає запровадження реалізації інструменту (засобу) регулювання	Бізнес-процес ринку, до якого застосовується	Ціль регулювання
8	Рахунки зі спеціальним режимом використання	Обмеження доступу на ринок	Про електроенергетику	частина перша статті 15-1	Здійснення розрахунків за спожиті товари (послуги)	Забезпечення стабільного фінансового стану електроенергетики, Забезпечення відповідальності суб'єктів електроенергетики та споживачів
9	Тариф на розподіл електричної енергії	Державне регулювання цін	Про засади функціонування ринку електричної енергії України	п. 4, статті 15	Будівництво розподільних електричних мереж та їх приєднання до магістральних / міждержавних електричних мереж, Врегулювання питань пов'язаних з постачанням та розподілом електроенергії (укладення договорів, встановлення Регулятором цінових показників, планування учасниками ринку своєї діяльності, тощо), Фізичне транспортування (розподіл) електроенергії з точок входу до точок виходу	Захист прав споживачів та підвищення якості товарів і послуг, Забезпечення єдиної технічної політики, розвитку та безпеки, Забезпечення стабільного фінансового стану електроенергетики, Стимулювання підвищення якості товарів та задоволення попиту на них
10	Тариф на приєднання електроустановок	Державне регулювання цін	Про електроенергетику	ст. 12	Надання послуги з приєднання до електричних мереж	Контроль за якістю і безпечністю продукції та усіх видів послуг і робіт, Захист прав споживачів та підвищення якості товарів і послуг, Додержання єдиних державних норм, правил і стандартів всіма суб'єктами відносин, пов'язаних з виробництвом, передачею, постачанням, розподілом і використанням енергії, Забезпечення захисту прав та інтересів споживачів енергії
11	Роздрібний тариф	Державне регулювання цін	Про електроенергетику	Стаття 12	Продаж (постачання) електроенергії, Надання послуг з компенсації перетікання реактивної енергії	Захист прав споживачів та підвищення якості товарів і послуг, Забезпечення єдиної технічної політики, розвитку та безпеки

ДОДАТОК №5 РЕЗУЛЬТАТ АНАЛІЗУ САНКЦІЙ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ У АКТАХ, ЩО РЕГУЛЮЮТЬ РИНОК

№ п/п	Вид санкції	Назва санкції	Порушення, за яке передбачена санкція	Інструмент регулювання	Суб'єкт, на якого накладається санкція	Розмір санкції	Орган державної влади, що має повноваження застосовувати санкцію	Підстава (акт, що містить санкцію)
1	Штраф	Штраф за неподання інформації або подання завідомо недостовірної інформації, передбаченої в ліцензіях	Неподання інформації або подання завідомо недостовірної інформації, передбаченої в ліцензіях	Ліцензія на постачання електричної енергії за регулюванням тарифом, Ліцензія на розподіл електричної енергії (передачу електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами)	Суб'єкти господарювання	від ста до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян	НКРЕКП	Закон України «Про електроенергетику»
2	Штраф	Штраф за ухилення від виконання або несвоєчасне виконання рішення чи приписів	Ухилення від виконання або несвоєчасне виконання рішення чи приписів	Ліцензія на постачання електричної енергії за регулюванням тарифом, Ліцензія на розподіл електричної енергії (передачу електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами)	Суб'єкти господарювання	від п'ятисот до п'ятдесяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян	Державна інспекція енергетичного нагляду України, НКРЕКП	Закон України «Про електроенергетику»
3	Призначення тимчасового керуючого	Поцедура призначення керуючого (тимчасової адміністрації) для управління енергопостачальником	Порушення умов та правил ліцензійної діяльності з постачання електричної енергії	Ліцензія на постачання електричної енергії за регулюванням тарифом	Суб'єкти господарювання		НКРЕКП	Закон України «Про електроенергетику»

№ п/п	Бізнес-процес ринку	Обмеження доступу на ринок			Технічне регулювання		Державне регулювання цін					Обов'язкова диверсифікація ризиків	
		Ліцензія на постачання електричної енергії за регульованим тарифом	Ліцензія на розподіл електричної енергії (передача електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами)	Рахунки зі спеціальним режимом використання	Обов'язкові технічні вимоги у сфері електроенергетики	Норми надання послуги	Тариф на постачання електричної енергії у разі застосування стимулюючого регулювання	Дотації та субсидії на ринку електроенергії	Тариф на розподіл електричної енергії	Тариф на приєднання електроустановок	Роздрібний тариф		Броня електропостачання
3	Обладнання вузлів обліку					Розвиток доросовісної конкуренції та підвищення ефективності природних монополій: Нерезультативне							
4	Інтеграція вузлів обліку в автоматизовану систему комерційного обліку електроенергії (за необхідності)					Розвиток доросовісної конкуренції та підвищення ефективності природних монополій: Нерезультативне							
5	Купівля / власне виробництво електроенергії							Захист прав споживачів та підвищення якості товарів і послуг: Нерезультативне					
6	Фізичне транспортування електроенергії з точок входу до точок виходу												Забезпечення єдиної технічної політики, розвитку та безпеки: Нерезультативне

№ п/п	Бізнес-процес ринку	Обмеження доступу на ринок			Технічне регулювання		Державне регулювання цін					Обов'язкова диверсифікація ризиків
		Ліцензія на постачання електричної енергії за регульованим тарифом	Ліцензія на розподіл електричної енергії (передачу електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами)	Рахунки зі спеціальним режимом використання	Обов'язкові технічні вимоги у сфері електроенергетики	Норми надання послуги	Тариф на постачання електричної енергії у разі застосування стимулюючого регулювання	Дотації та субсидії на ринку електроенергії	Тариф на розподіл електричної енергії	Тариф на приєднання електроустановок	Роздрібний тариф	
7	Продаж (постачання) електроенергії									Забезпечення єдиної технічної політики, розвитку та безпеки: Нерезультативне	Забезпечення стабільного фінансового стану електроенергетики: Нерезультативне	
8	Здійснення розрахунків за спожиті товари (послуги)			Забезпечення стабільного фінансового стану електроенергетики: Нерезультативне						Забезпечення єдиної технічної політики, розвитку та безпеки: Нерезультативне		
9	Надання послуг з компенсації перетікання реактивної енергії									Забезпечення єдиної технічної політики, розвитку та безпеки: Нерезультативне		
10	Надання послуг з комерційного обліку електричної енергії					Розвиток доросовісної конкуренції та підвищення ефективності природних монополій: Нерезультативне						

№ п/п	Бізнес-процес ринку	Обмеження доступу на ринок			Технічне регулювання		Державне регулювання цін					Обов'язкова диверсифікація ризиків
		Ліцензія на постачання електричної енергії за регульованим тарифом	Ліцензія на розподіл електричної енергії(передачу електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами)	Рахунки зі спеціальним режимом використання	Обов'язкові технічні вимоги у сфері електроенергетики	Норми надання послуги	Тариф на постачання електричної енергії у разі застосування стимулюючого регулювання	Дотації та субсидії на ринку електроенергії	Тариф на розподіл електричної енергії	Тариф на приєднання електроустановок	Роздрібний тариф	
11	Надання послуги з приєднання до електричних мереж				Забезпечення єдиної технічної політики, розвитку та безпеки: Нерезультативне	Захист прав споживачів та підвищення якості товарів і послуг: Нерезультативне			Захист прав споживачів та підвищення якості товарів і послуг: Нерезультативне			

ДОДАТОК №7 СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ПРОБЛЕМ РИНКУ

За підсумками аналізу регуляторного поля на роздрібному ринку електричної енергії ми дійшли висновку, що **існуюче регулювання є недостатньо результативним**. Проблеми регулювання роздрібного ринку електроенергії спричинені факторами нормативного та процедурного характеру.

ПРОБЛЕМИ, ЩО ЗАВАЖАЮТЬ ЕФЕКТИВНОМУ ФУНКЦІОНУВАННЮ РИНКУ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ

ЇХ УМОВНО РОЗДІЛЕНО НА СІМ ГРУП, ОПИС ЯКИХ НАВЕДЕНО НИЖЧЕ.

1. ВАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Індикатор проблеми:	Низька ефективність системи захисту прав малих, середніх непобутових та побутових споживачів
Підходи, що можуть застосовуватись для вирішення:	Повноваження контролюючих органів мають бути чітко визначені та розмежовані. Світовий досвід свідчить, що дієвим інструментом захисту прав невеликих непобутових та побутових споживачів є інститут енергетичного омбудсмена. Він діє у таких країнах, як США ¹ , Австралія, Бельгія, Болгарія, Велика Британія, Франція, Данія та інші. До компетенції енергетичного омбудсмена, як правило, відноситься досудовий розгляд спорів між енергокомпанією та споживачем, представлення інтересів споживача в Регуляторі, конкурентному відомстві, суді, надання консультацій, тощо. Енергетичний омбудсмен може входити до складу Регулятора, бути самостійною та незалежною особою, або бути складовою органу, відповідального за захист прав споживачів.
Індикатор проблеми:	Закритість інформації та недосконалість комунікацій
Практика, що застосовується для вирішення проблеми:	В світі ця проблема вирішена впровадженням електронного документообігу, діяльністю електронних платформ з статистичною інформацією щодо фізичних та вартісних показників, що характеризують ринок, та масовим впровадженням електронного підпису як юридичних, так і фізичних осіб.

¹ Дослідження можливостей інституту адвоката споживача (енергетичного омбудсмена) в Україні - Київський інститут енергетичних досліджень – <http://www.nerc.gov.ua/?news=5518>

Індикатор проблеми:	Існування природних монополій, які не регулюються
Підходи, що можуть застосовуватись для вирішення:	<p>Вирішення вказаної проблеми може відбуватись шляхом:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● встановлення обов'язку власників мереж, які не мають ліцензії на розподіл електроенергії, отримати відповідну ліцензію або передати мережі у власність, господарське управління або користування розподільних компаній, з застосуванням в подальшому до таких мереж загальних правил приєднання, розподілу та постачання електроенергії; ● спрощене регулювання, яке не передбачає отримання ліцензії на розподіл, але детально встановлює процедуру взаємодії власника мереж, що не має ліцензії на розподіл, та субспоживача (потенційного субспоживача) з приводу приєднання та використання мереж (у т. ч. регулювання цінових аспектів), а також відповідальність за її порушення та повноваження контролюючого органу. Встановлення відповідальності за неправомірні дії; ● застосування комбінації двох описаних вище підходів.

2. ОБМЕЖЕНІСТЬ КОНКУРЕНЦІЇ

Індикатор проблеми:	Низька конкуренція у сфері постачання електроенергії
Підходи, що можуть застосовуватись для вирішення:	<p>Законодавством ЄС передбачено:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● заборону суміщення діяльності у сфері природної монополії (розподілу електроенергії) та діяльності на суміжних ринках (зокрема у сфері постачання електроенергії), при цьому таким компаніям не забороняється входити до одного вертикально-інтегрованого суб'єкта; ● можливість застосування постачальником ринкового підходу до формування ціни. <p>Також важливим аспектом розвитку конкуренції у сфері постачання є створення прозорих та рівних умов доступу до мереж та максимальна дерегуляція цін постачання.</p> <p>Такий підхід, дозволив забезпечити розвиток конкуренції у сфері постачання електроенергії, наприклад¹ в Німеччині на роздрібному ринку діють більше 1 000 роздрібних постачальників, в Італії близько 400, Чехії – 360, Польщі – 82. Разом з тим, рівень концентрації в більшості країн залишається високим², наприклад в Польщі сукупна частка 4 домінуючих постачальників близько 90%, у Швеції на 2-х суб'єктів припадає майже 40% ринку, виключення, з повністю конкурентними ринками, становлять Німеччина, Фінляндія та Данія.</p>

¹ Myths and realities of the European electricity retail markets - <http://www.eurelectric.org/media/272647/myths-and-realities-of-the-european-electricity-retail-markets-lr-2016-2500-0005-01-e.pdf>

² Number of main electricity retailers and their cumulative market share, 2015 - http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Number_of_main_electricity_retailers_and_their_cumulative_market_share_2015-Fig2.png

3. СКЛАДНІСТЬ І НЕПРОЗОРИСТЬ ПРОЦЕДУРИ ПРИЄДНАННЯ ДО МЕРЕЖ

<p>Індикатор проблеми:</p>	<p>Невизначеність дійсних строків та вартості приєднання до мереж</p>
<p>Підходи, що можуть застосовуватись для вирішення:</p>	<p>Визначення місця України за показником «Підключення до системи електропостачання» у міжнародному рейтингу сприятливості умов ведення бізнесу «Doing Business» передбачає аналіз складності та прозорості підключення (потужність 140 кВт, відстань 150 м).</p> <p>Для підвищення позиції в рейтингу Україна ввела поняття «стандартне приєднання», разом з тим, станом на кінець березня НКРЕКП не затверджено ставки плати приєднання 3-го ступеню (під вказаний ступінь підпадає об'єкт, що аналізується при складенні рейтингу «Doing Business»). Відсутність затверджених НКРЕКП ставок унеможливує надання послуг з приєднання. Крім того, як показав проведений аналіз, процедура характеризується значною складністю та недружністю для бізнесу.</p> <p>Основними напрямками спрощення процедури приєднання мають стати:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● створення єдиного вікна (замовник після подання заяви не приймає участі в наданні послуги, у т.ч. в частині погодження проекту приєднання, оформлення земельної ділянки тощо) – в Україні вказаний принцип номінально діє, але реально замовник змушений самостійно вирішувати адміністративні питання; ● встановлення строків, протягом яких енергокомпанія зможе надати послугу з приєднання без можливості їх продовження (при цьому, має бути визначена процедура взаємодії енергокомпанії з 3-ми особами під час погодження приєднання, врегулювання земельних питань та відповідальність 3-х осіб за їх порушення) – для прикладу в Кореї¹ (1 місце за показником «Підключення до системи електропостачання» приєднання надається за 18 днів та включає 3 процедури). При цьому у 2011-2012 роках в Кореї були переглянуті підходи до оплати послуг за приєднання і тепер замовник робить 30% предоплату, а решту коштів виплачує протягом 2-х років; ● врегулювання питання вичерпної вартості, наприклад, у Австрії, Данії та Німеччині² приєднання до мереж в окремих випадках є безкоштовним, а фінансування послуги здійснюється за рахунок тарифу на розподіл (перехресне субсидіювання), іншими варіантами визначення плати за приєднання є кошторис виконання робіт згідно проекту, або застосування усереднених показників (як це передбачено законодавством України). Важливим аспектом є повнота та доступність для замовника інформації, необхідної для встановлення вартості приєднання; ● передбачення варіативності послуги з приєднання (надання замовнику права самостійно виконувати окремі його етапи з відповідним корегуванням плати); ● передбачення можливостей он-лайн обміну інформацією між замовником, енергокомпанією та 3-ми особами, у т.ч. в частині подання заяви, укладення договорів, оплати послуг і т.д.

¹ Благоприятність умов ведення бізнесу Республіка Корея - <http://russian.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/korea#getting-electricity>

² Лист Біоенергетичної Асоціації від 07.02.2017 № 298 - <http://uabio.org/img/files/docs/uabio-letter-298-to-poroshenko-on-grid-connection.pdf>

4. ЗАВИЩЕНА ВАРТІСТЬ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ ДЛЯ НЕПОБУТОВИХ СПОЖИВАЧІВ, ПЕРЕХРЕСНЕ СУБСИДІЮВАННЯ

<p>Індикатор проблеми:</p>	<p>Недосконалість системи тарифоутворення на ринку та спричинений нею незадовільний стан мереж</p>
<p>Практика, що застосовується для вирішення проблеми:</p>	<p>Існують декілька методів ціноутворення на продукцію суб'єктів природних монополій:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Соціально-політичний метод – ціни визначаються на основі соціально-політичних міркувань (притаманний для України та засвідчив низьку ефективність); ● Метод «витрати плюс» – тарифи визначаються на основі задекларованих та запланованих витрат енергокомпаній (притаманний для України та засвідчив низьку ефективність); ● Стимулююче регулювання - регулюванню підлягає норма прибутку (передумови впровадження Україною створено, але на практиці не реалізується), після впровадження Велика Британія змогла досягти зниження витрат енергокомпаній у два рази¹ протягом 15 років, а у Румунії зношеність активів знизилась з 75% до 48% протягом 2004-2011 років; ● Відсутність регулювання – нагляд за цінами здійснюється конкурентними відомствами. <p>Найбільш жорсткому ціновому регулюванню підлягає діяльність суб'єктів природних монополій.</p> <p>Сфера електропостачання електроенергії має бути конкурентною, тому тут дуже важливо забезпечити максимальну дерегуляцію ціноутворення. Постачальник повинен мати можливість пропонувати споживачу різні види «тарифного меню». При цьому, регульована ціна в світі вважається одним з найголовніших бар'єрів розвитку конкуренції, тому такі країни² як Німеччина, Італія, Австрія, Швеція, Фінляндія та ряд інших відмовились від регулювання цін на роздрібному ринку електроенергії. Іспанія та Польща встановлюють ціни тільки для побутових споживачів. Одночасно Франція, Данія, Португалія регулюють ціну роздрібного ринку.</p>

¹ Дослідження можливостей інституту адвоката споживача (енергетичного омбудсмена) в Україні - Київський інститут енергетичних досліджень - https://boi.org.ua/media/uploads/sysrep_monopolies_ukr_final.pdf

² The 5th ACER Annual Report on Monitoring the Electricity and Natural Gas Markets - https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwith46GyvbSAhUJcAKHWrfCOMQFguMAM&url=http%3A%2F%2Fwww.ceer.eu%2Fportal%2Fpage%2Fportal%2FEER_HOME%2FEER_PUBLICATIONS%2FNATIONAL_REPORTS%2FNational_Reporting_2016%2FMMR2015-master-9Nov2016%2520-%2520FINAL.pdf&usq=AFQjCNHUK8jmH7FdDQ6TfkapNXaWtOdK2w&sig2=gpMtlRBenYDVZYBlahINzw&bvm=bv.150729734,d.d2s

Індикатор проблеми:	Низька варіативність «тарифного меню»
Практика, що застосовується для вирішення проблеми:	<p>Ринкам з конкурентною структурою притаманна різноманітність та варіативність цінових пропозицій навіть при торгівлі однорідними товарами (такими як електроенергія). Наприклад, Австрійська компанія «Wien Energy» пропонує споживачам на вибір 6 варіантів¹ тарифного меню (в т. ч. і електроенергію виключно з відновлювальних джерел енергії), данська компанія Dong Energy пропонує спеціальне тарифне меню для тих хто піклується про навколишнє середовище², а німецький електропостачальник Verivox пропонує спеціальну програму для студентів³, крім того популярним підходом є формування тарифних меню згідно з кількістю проживаючих в оселі абонентів (для одного, двох, або сім'ї з 4-х людей⁴).</p> <p>При цьому, в країнах Енергетичного Співтовариства діють сервіси, що дозволяють споживачу порівнювати ціни різних енергокомпаній (наприклад Which?⁵, Stromvergleich⁶, Comparethemarket⁷ та інше).</p>

Індикатор проблеми:	Значні обсяги перехресного субсидіювання, невиправдане фінансове навантаження на малий та середній бізнес
Практика, що застосовується для вирішення проблеми:	<p>В практиці країн, що входять до складу ACER відсутні випадки продажу електроенергії споживачам за цінами меншими за оптові. При цьому, як правило, ціна для побутових споживачів є значно вищою за ціну для бізнесу (відповідний розрив у Великій Британії складає близько 40%, у Німеччині та Австрії близько 20%⁸). Таким чином, в більшості країн діє принцип «більше споживаєш – менше платиш».</p> <p>Для допомоги малозабезпеченим верствам населення використовуються адресні дотації та інші види допомоги, які надаються не за рахунок підвищення ціни на електроенергію іншим споживачам, а з державного/місцевих бюджетів.</p>

1 Overview: electricity tariff - <https://www.wienenergie.at/eportal3/ep/programView.do/pageTypeld/67856/programld/72037/channelld/-51046>

2 Hvilken elaftale skal jeg vælge? - <https://www.dongenergy.dk/privat/priser/el/hvilken-elaftale-skal-jeg-v%C3%A6lge>

3 Stromtarife für Studierende - <http://www.verivox.de/stromtarife-fuer-studenten/>

4 Har du den rigtige el-aftale? - <https://www.elpristavlen.dk/>

5 Compare ALL UK electricity suppliers - <https://switch.which.co.uk/index.html?db=electric&greencalc=no>

6 Compare energy prices - <https://1-stromvergleich.com/compare-energy-prices/>

7 Compare electricity and gas - <https://www.comparethemarket.com.au/energy/>

8 The 5th ACER Annual Report on Monitoring the Electricity and Natural Gas Markets - https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwith46GyvbSAhUJcAKHWrfCOMQFgguMAM&url=http%3A%2F%2Fwww.ceer.eu%2Fportal%2Fpage%2Fportal%2FEER_HOME%2FEER_PUBLICATIONS%2FNATIONAL_REPORTS%2FNational_Reporting_2016%2FMMR2015-master-9Nov2016%2520-%2520FINAL.pdf&usq=AFQjCNHuk8jmH7FdDQ6TfkapNXaWtOdK2w&sig2=gpMtlrBenYDVZYBlAHINzw&bvm=bv.150729734,d.d2s

5. ПРОБЛЕМИ З ОПЛАТОЮ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ

Індикатор проблеми:	Неповна оплата електроенергії та накопичення заборгованості
Практика, що пропонується для вирішення проблеми:	Як відповідальність за неплатежі за електроенергію, передбачається застосування таких санкцій, як штраф, пеня та відключення. Необхідною є також впровадження особистої відповідальності керівників підприємств (в т. ч., споживачів, що мають броню електропостачання, та енергокомпаній) за систематичне ухилення від розрахунків за електроенергію. Застосування рахунків зі спеціальним режимом для розрахунків за електроенергію та встановлення Регулятором нормативів відрахувань, що діють в Україні, є не притаманним країнам ОЕСР інструментом.

6. НЕСПРИЯТЛИВИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ

Індикатор проблеми:	Низька інвестиційна привабливість роздрібного ринку електроенергії
Практика, що пропонується для вирішення проблеми:	<p>Підвищенню інвестиційної привабливості галузі сприятиме зменшення регуляторного тиску, зокрема підвищення незалежності енергокомпаній у сфері інвестиційної діяльності та ціноутворення, надання їм права самостійно розпоряджатись коштами, що надходять на рахунки.</p> <p>Доцільним вбачається детальне та прозоре врегулювання порядку роботи з боржниками, що мають броню електропостачання.</p> <p>Крім того, залученню міжнародних інвесторів сприятиме гармонізація внутрішнього регуляторного поля з Третім енергетичним пакетом ЄС та наявність програм державної підтримки іноваційних проектів у сфері розвитку розподіленої генерації, «розумних мереж» та інфраструктури (точок підзарядки) ринку електромобілів.</p>

7. ТЕХНІЧНІ НЕДОЛІКИ ТА ПІДВИЩЕНІ ВТРАТИ ЕЛЕКТРОЕНЕРГІЇ

<p>Індикатор проблеми:</p>	<p>Неекономічність роботи розподільних мереж, низька якість електроенергії</p>
<p>Практика, що застосовується для вирішення проблеми:</p>	<p>В розвинених країнах для підвищення якості електроенергії, економічності та ефективності роботи електричних мереж, вирівнювання графіку навантаження енергосистеми застосовуються наступні заходи:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● стимулювання розвитку технології «розумних мереж», ● стимулювання розвитку розподіленої генерації (як на рівні домогосподарств, так і більш потужних об'єктів), з одночасним стимулюванням їх роботи в години максимальних навантажень енергосистеми, ● розвиток ринку електромобілів та його інфраструктури. <p>В країнах ЄС¹ розподілена генерація виробляє в середньому близько 10% від загального обсягу виробництва електроенергії, найвищий показник – у Данії 50%, у Німеччині – 20%. У США експлуатується понад 12 млн установок малої розподіленої генерації загальною встановленою потужністю понад 220 ГВт, а темпи приросту складають в середньому 5 ГВт на рік. У цілому ряді промислово розвинутих країн (ЄС, США, Австралія) останнім часом прийняті концептуальні документи щодо розвитку галузі з посиленням акцентом на малу розподілену енергетику. (Директива ЄС 2004/8/ЄС від 11.02.2004 «Про розвиток когенерації на основі корисного тепла на внутрішньому енергетичному ринку», США (Каліфорнія) – План Розвитку Розподіленої генерації; Програма з реформування енергетики Австралії), тощо.</p> <p>Департамент енергетики США підрахував, що модернізація електромереж США з використанням можливостей розумних енергосистем зекономить від 46 до 117 мільярдів доларів протягом 20 наступних років². За інформацією з сайту Єврокомісії³, очікується, що до 2020 року 72% європейських споживачів будуть обладнані розумними лічильниками електроенергії.</p>

¹ Розподілена генерація електроенергії – глобальні тенденції розвитку - https://gazeta.ua/articles/economics/_rozpodilena-generaciya-elektroenergiyi-globalni-tendenciyi-rozvitku/680912

² Розумна енергосистема - https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%BE%D0%B7%D1%83%D0%BC%D0%BD%D0%B0_%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D1%80%D0%B3%D0%BE%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B0

³ Smart grids and meters - <http://ec.europa.eu/energy/en/topics/markets-and-consumers/smart-grids-and-meters>

Індикатор проблеми:	Неекономічність режиму роботи ОЕС України (значна нерівномірність графіку навантаження)
Практика, що застосовується для вирішення проблеми:	<p>Вирівнювання графіку навантаження споживачів (управління попитом) у світі має два напрямки: участь у ринку допоміжних послуг споживачів-регуляторів та встановлення стимулюючих тарифів.</p> <p>Перший підхід обмежує кількість учасників ринку, оскільки у ринку допоміжних послуг беруть участь виключно споживачі, що пройшли відповідну кваліфікацію у системного оператора, мають порівняно велику приєднану потужність, обладнані каналами зв'язку з системним оператором, мають відповідну автоматику. До другої групи входять споживачі-регулятори, які спеціально створюються для використання їх у нічні години, зокрема, холодильні установки, теплові установки із системою акумулювання низькотемпературного тепла, що можуть використовуватися для опалення й нагрівання технічної та побутової води. Реалізація цього підходу потребує певних капіталовкладень (канали зв'язку, автоматика розвантаження), при цьому встановлення для таких споживачів-регуляторів економічно обґрунтованих тарифів, призводить до достатньо швидкого та значного ефекту для енергосистеми. Такий підхід реалізовано у значній кількості європейських країн (наприклад¹, в Німеччині, Франції, Великій Британії).</p> <p>Другий підхід – встановлення стимулюючих тарифів (тризонних, двоставочних або ще більш розширеного тарифного меню) дозволяє брати участь у регулюванні графіку навантаження всіх споживачів, включно з побутовими. Побутові споживачі можуть залучатись до регулювання потужності, зокрема, використовуючи побутову техніку з функцією відкладеного старту, насосні установки, які закачують воду в баки-акумулятори, артезіанські свердловини з резервуарами-накопичувачами, свердловини з водонапірними вежами, установки нагрівання води, тощо.</p>

Індикатор проблеми:	Недостатнє стимулювання споживача вживати заходи з компенсації реактивної електроенергії
Практика, що пропонується для вирішення проблеми:	<p>В світі для зниження перетоків реактивної потужності в мережах створюються стимули для встановлення пристроїв компенсації реактивної потужності в електроустановках споживача. У цьому випадку реактивна енергія не споживається з електричних мереж.</p> <p>Крім того, необхідно здійснити перегляд нормативних актів в частині уточнення норм, вимог та правил встановлення та використання пристроїв компенсації реактивної потужності.</p>

Індикатор проблеми:	Фактична відсутність ринку послуг комерційного обліку та конкуренції у відповідній сфері
Підходи, що можуть застосовуватись для вирішення:	Підвищенню прозорості діяльності суб'єктів господарювання у сфері комерційного обліку сприятиме адміністративне відокремлення діяльності з комерційного обліку від діяльності з постачання та розподілу електроенергії, зокрема шляхом укладення окремих договорів, забезпечення окремого обліку витрат, інформування громадськості щодо товарно-грошових обсягів ринку та його основних учасників.

¹ Системна ефективність функціонування енергетичної системи з керованими навантаженнями, В.І. Василенко - <http://energy.kpi.ua/article/view/60694>

ПЕРЕЛІК ТЕРМІНІВ

«ЗЕЛЕНИЙ» ТАРИФ – спеціальний тариф, за яким закуповується електрична енергія, вироблена на об'єктах електроенергетики, у тому числі на введених в експлуатацію чергах будівництва електричних станцій (пускових комплексах), з альтернативних джерел енергії (крім доменного та коксівного газів, а з використанням гідроенергії – вироблена лише мікро-, міні- та малими гідроелектростанціями)

АВТОМАТИЗОВАНА СИСТЕМА КОМЕРЦІЙНОГО ОБЛІКУ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ (АСКОЕ) – сукупність об'єднаних в єдину функціональну метрологічно-атестовану систему локального устаткування збору і обробки даних засобів (засобу) обліку, каналів передачі інформації та пристроїв приймання, обробки, відображення та реєстрації інформації

АЛГОРИТМ ОПТОВОГО РИНКУ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ – порядок розподілу уповноваженим банком коштів з поточних рахунків із спеціальним режимом використання без платіжних доручень, який встановлюється національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг

БУДІВНИЦТВО – нове будівництво, реконструкція, капітальний ремонт, технічне переоснащення

ВИРОБНИЦТВО ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ – господарська діяльність, пов'язана з перетворенням енергетичних ресурсів будь-якого походження, у тому числі альтернативних джерел енергії, на електричну енергію за допомогою технічних засобів з метою її продажу на підставі договору

ЕКОЛОГІЧНА БРОНЯ ЕЛЕКТРОПОСТАЧАННЯ СПОЖИВАЧА – мінімальний рівень споживання електричної енергії споживачем (крім побутових споживачів), який забезпечує передумови для запобігання виникненню надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру

ЕЛЕКТРИФІКАЦІЯ – виконання розподільною компанією комплексу заходів з будівництва та введення в експлуатацію нових електричних мереж (повітряних чи кабельних мереж, підстанцій, розподільних пристроїв тощо) на території нового житлового комплексу (мікрорайону/кварталу, вулиці) у встановленому законодавством про регулювання містобудівної діяльності порядку

ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГІЯ (АКТИВНА) – енергоносіє, який виступає на ринку як товар, що відрізняється від інших товарів особливими споживчими якостями та фізико-технічними характеристиками (одночасність виробництва та споживання, неможливість складування, повернення, переадресування), які визначають необхідність регулювання та регламентації використання цього товару

ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГІЯ (РЕАКТИВНА) – технологічно шкідлива циркуляція електричної енергії між джерелами електропостачання та приймачами змінного електричного струму, викликана електромагнітною незбалансованістю електроустановок

ЕЛЕКТРИЧНА МЕРЕЖА – сукупність електроустановок для передачі та розподілу електричної енергії

ЕЛЕКТРОСТАНЦІЯ – електроустановка або група електроустановок, призначених для виробництва електричної енергії або комбінованого виробництва електричної та теплової енергії

ЕЛЕКТРОУСТАНОВКА – комплекс взаємопов'язаних устаткування і споруд, що призначаються для виробництва або перетворення, передачі, розподілу чи споживання електричної енергії

ЕНЕРГЕТИЧНА БЕЗПЕКА – стан електроенергетики, який гарантує технічно та економічно безпечно задоволення поточних і перспективних потреб споживачів в енергії та охорону навколишнього природного середовища

ЕНЕРГОПОСТАЧАЛЬНИКИ – учасники оптового ринку електричної енергії України, які купують електричну енергію на цьому ринку з метою її продажу та/або постачання споживачам або з метою її експорту та/або імпорту

ЗАМОВНИК – фізична або юридична особа, яка письмово повідомила розподільній компанії про намір приєднати до електричних мереж новозбудовані електроустановки або змінити технічні параметри діючих електроустановок внаслідок реконструкції чи технічного переоснащення

ЗАСОБИ ДИФЕРЕНЦІЙНОГО (ПОГОДИННОГО) ОБЛІКУ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ – засоби обліку, які використовуються для визначення обсягу електричної енергії та реалізують процедуру реєстрації показів засобів обліку за відповідними періодами часу

ЗАСОБИ ОБЛІКУ – засоби вимірювальної техніки, у тому числі лічильники, трансформатори струму та напруги, кола обліку, які використовуються для визначення обсягу електричної енергії та величини споживання електричної потужності

МАГІСТРАЛЬНА ЕЛЕКТРИЧНА МЕРЕЖА – електрична мережа, призначена для передачі електричної енергії від виробника до пунктів підключення місцевих (локальних) мереж

МІЖДЕРЖАВНА ЕЛЕКТРИЧНА МЕРЕЖА – електрична мережа, призначена для передачі електричної енергії між державами

МІНІСТЕРСТВО ЕНЕРГЕТИКИ ТА ВУГІЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ (МІНЕНЕРГОВУГІЛЛЯ УКРАЇНИ) – центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України

МІСЦЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ (ТОЧКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ) ПОТУЖНОСТІ (ЗАМОВЛЕНОЇ ДО ПРИЄДНАННЯ) – місце (точка) в існуючих електричних мережах розподільної компанії, від якого розподільна компанія забезпечує розвиток електричних мереж з метою приєднання електроустановки замовника відповідної потужності або приєднання генеруючих потужностей

НЕДОВІДПУЩЕНА ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГІЯ – різниця між обсягом електричної енергії, який мав бути поставлений споживачеві у певний період відповідно до договору, і фактично отриманим споживачем обсягом електричної енергії за цей період, що виникла в результаті перерви в електропостачанні, у тому числі при відключеннях та обмеженнях

ОБ'ЄДНАНА ЕНЕРГЕТИЧНА СИСТЕМА УКРАЇНИ – сукупність електростанцій, електричних і теплових мереж, інших об'єктів електроенергетики, які об'єднані спільним режимом виробництва, передачі та розподілу електричної і теплової енергії при централізованому управлінні цим режимом

ОБЛАШТУВАННЯ ВУЗЛА ОБЛІКУ – здійснення комплексу організаційно-технічних заходів з організації вимірювання та обліку обсягів електричної енергії та величини потужності на об'єкті побутового споживача, що використовується в певний момент часу

ОПТОВИЙ РИНОК ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ УКРАЇНИ – ринок, що створюється суб'єктами господарської діяльності для купівлі-продажу електричної енергії на підставі договору

ПЕРЕДАЧА ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ – транспортування електричної енергії магістральними та міждержавними електричними мережами на підставі договору

ПІДКЛЮЧЕННЯ – виконання операцій комутації в місцях контактних з'єднань електропроводки з метою подачі напруги на електроустановку (електроустановки)

ПОБУТОВИЙ СПОЖИВАЧ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ (ПОБУТОВИЙ СПОЖИВАЧ) – фізична особа, яка використовує електричну енергію для забезпечення власних побутових потреб, що не включають професійну та комерційну діяльність, на підставі договору про постачання електричної енергії з електропостачальником

ПОСЛУГИ КОМЕРЦІЙНОГО ОБЛІКУ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ (ПОСЛУГИ КОМЕРЦІЙНОГО ОБЛІКУ) – визначені цим Законом послуги/роботи із забезпечення комерційного обліку електричної енергії на ринку електричної енергії

ПОСТАЧАННЯ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ – господарська діяльність, пов'язана з наданням електричної енергії споживачеві за допомогою технічних засобів передачі та розподілу електричної енергії на підставі договору

ПОТОЧНІ РАХУНКИ ІЗ СПЕЦІАЛЬНИМ РЕЖИМОМ ВИКОРИСТАННЯ ОПТОВОГО РИНКУ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ (РАХУНКИ ІЗ СПЕЦІАЛЬНИМ РЕЖИМОМ ВИКОРИСТАННЯ) – рахунки суб'єктів господарської діяльності, що здійснюють постачання електричної енергії на закріпленій території та оптове постачання електричної енергії, відкриті в уповноваженому банку і призначені виключно для накопичення коштів, отриманих за електричну енергію від споживачів, та розрахунків з учасниками оптового ринку електричної енергії

ПРИЄДНАННЯ ЕЛЕКТРОУСТАНОВКИ (ПРИЄДНАННЯ) – надання розподільною компанією послуги замовнику із створення технічної можливості для передачі (прийняття) в місце приєднання електроустановки замовника відповідної потужності до електричних мереж розподільної компанії (у тому числі новозбудованих) електричної енергії необхідного обсягу з дотриманням показників її якості та надійності

РЕГУЛЯТОР – орган державного регулювання відповідальний за формування тарифної політики відповідно до законодавства, надання ліцензій на здійснення окремих видів діяльності в електроенергетиці, здійснення контролю за діяльністю суб'єктів електроенергетики та інших учасників ринку електричної енергії та встановлення відповідальності за порушення умов і правил здійснення ними діяльності в електроенергетиці та на ринку електричної енергії. З 10.09.2014 – Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг, з 23.11.2011 по 10.09.2014 – Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері енергетики.

РОЗВИТОК ЕЛЕКТРИЧНИХ МЕРЕЖ – нове будівництво, реконструкція або технічне переоснащення об'єктів електроенергетики

РОЗДРІБНИЙ РИНОК ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ – система відносин, які виникають між електропостачальником та споживачем електричної енергії, а також електророзподільним підприємством у процесі постачання електричної енергії

РОЗПОДІЛ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ – транспортування електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами на підставі договору

РОЗПОДІЛЬНА (МІСЦЕВА, ЛОКАЛЬНА) ЕЛЕКТРИЧНА МЕРЕЖА – приєднана електрична мережа, призначена для розподілу електричної енергії від магістральної мережі та/або електричної станції до споживача;

РОЗПОДІЛЬНА КОМПАНІЯ – суб'єкт господарювання, який здійснює підприємницьку діяльність з розподілу (передачі місцевими локальними мережами) електричної енергії відповідно до ліцензії;

СПОЖИВАЧІ ЕНЕРГІЇ – суб'єкти господарської діяльності та фізичні особи, що використовують енергію для власних потреб на підставі договору про її продаж та купівлю;

СТАВКА ПЛАТИ ЗА СТАНДАРТНЕ ПРИЄДНАННЯ – середнє значення вартості послуги з приєднання 1 кВт потужності, що встановлюється за диференційованими ступенями потужності на певний строк для Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя згідно з методикою розрахунку плати за приєднання електроустановок до електричних мереж;

СТАНДАРТНЕ ПРИЄДНАННЯ – приєднання електроустановки (крім електроустановок, призначених для виробництва електричної енергії) замовника до діючих мереж розподільної компанії на відстань, що не перевищує 300 метрів по прямій лінії від місця забезпечення потужності до місця приєднання, яке диференціюється за ступенями потужності: перший ступінь – до 16 кВт включно; другий ступінь – від 16 кВт до 50 кВт включно; третій ступінь – від 50 кВт до 160 кВт включно;

ТАРИФ – регульована та/або визначена відповідно до нормативно-правових актів ціна (сукупність цін відповідно до часу доби) на певні види товарів чи послуг;

ТАРИФНА ЗОНА – період за годинами доби, якому відповідає значення ціни електричної енергії та/або значення тарифного коефіцієнта;

ТЕХНІЧНІ УМОВИ НА ПРИЄДНАННЯ ДО МЕРЕЖ (ОБ'ЄКТІВ) ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ – комплекс умов та вимог до інженерного забезпечення об'єкта замовника електричною енергією, які повинні відповідати його розрахунковим параметрам щодо електропостачання, та є невід'ємним додатком до договору про приєднання (далі – технічні умови);

ЯКІСТЬ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ – перелік визначених центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері технічного регулювання значень показників якості електричної енергії і значень нормально допустимих та гранично допустимих норм якості електричної енергії, у разі дотримання яких забезпечується електромагнітна сумісність електричних мереж розподільною компанією та електроустановок споживачів електричної енергії, пожежо- та електробезпечність електроустановок споживачів.

Складено на основі:

- 1** *Закону України «Про електроенергетику».*
- 2** *Пункту 1.2 Правил приєднання електроустановок до електричних мереж, затверджених постановою НКРЕКП 17.01.2013 №32.*
- 3** *Пункту 1.2 Правил користування електричною енергією, затверджених постановою НКРЕ від 31.07.1996 №28 (у редакції постанови НКРЕ від 17.10.2005 №910).*

КОРОТКА КЛАСИФІКАЦІЯ НЕДОЛІКІВ РЕГУЛЮВАННЯ

PA (PROBLEM ТИПУ «А») – НЕДОЛІК РЕГУЛЮВАННЯ:

PA-1 (PROBLEM ТИПУ «А» РІЗНОВИД №1) / РЕГУЛЮВАННЯ НЕ ДОСЯГАЄ МЕТИ (ПРОБЛЕМА НЕ ВИРІШУЄТЬСЯ):

PA-1-R-1 (Problem типу «А» різновид №1 reason №1)	регулювання було неправильно імплементоване;
PA-1-R-1-1 (Problem типу «А» різновид №1 reason №1-1)	були допущені помилки при нормопроекуванні;
PA-1-R-1-2 (Problem типу «А» різновид №1 reason №1-2)	не було виділено необхідне фінансування;
PA-1-R-1-3 (Problem типу «А» різновид №1 reason №1-3)	не було здійснено необхідних адміністративних заходів (не створено орган, не передано функції/повноваження);
PA-1-R-1-4 (Problem типу «А» різновид №1 reason №1-4)	не було здійснено необхідних організаційних заходів (не вжито запланованих заходів, не проведено необхідне інформаційне, організаційне або методологічне забезпечення).
PA-1-R-2 (Problem типу «А» різновид №1 reason №2)	неправильно обрані інструменти (засоби) регулювання для досягнення мети;
PA-1-R-2-1 (Problem типу «А» різновид №1 reason №2-1)	обрано надмірно жорсткий інструмент;
PA-1-R-2-2 (Problem типу «А» різновид №1 reason №2-2)	обрано надмірно м'який інструмент;
PA-1-R-2-3 (Problem типу «А» різновид №1 reason №2-3)	обрано інструмент, що не призначений для досягнення мети;
PA-1-R-2-4 (Problem типу «А» різновид №1 reason №2-4)	обраних інструментів не достатньо для досягнення мети;
PA-1-R-2-5 (Problem типу «А» різновид №1 reason №2-5)	регулювання не застосовано попри наявну потребу у застосуванні, що призводить до неможливості досягнути мети;
PA-1-R-2-6 (Problem типу «А» різновид №1 reason №2-6)	одночасно застосовані інструменти, що нейтралізують (заважають) позитивний вплив один одного.
PA-1-R-3 (Problem типу «А» різновид №1 reason №3)	в процесі прийняття та застосування інструменту регулювання істотно змінилися обставини;
PA-1-R-3-1 (Problem типу «А» різновид №1 reason №3-1)	відпала актуальність проблеми;
PA-1-R-3-2 (Problem типу «А» різновид №1 reason №3-2)	істотно змінився масштаб проблеми;
PA-1-R-3-3 (Problem типу «А» різновид №1 reason №3-3)	істотно змінилося значення проблеми (стала значно більш або менш важливою);
PA-1-R-3-4 (Problem типу «А» різновид №1 reason №3-4)	з'явилися додаткові фактори, що істотно впливають на проблему та не усуваються застосованим інструментом регулювання.
PA-1-R-4 (Problem типу «А» різновид №1 reason №4)	інструмент обрано правильно, проте процедура його застосування містить істотні недоліки, що призводять до неможливості досягнути мети (вирішити проблему);
PA-1-R-4-1 (Problem типу «А» різновид №1 reason №4-1)	процедура містить надмірну дискрецію, що призводить до несправедливого застосування інструменту по відношенню до окремої групи зацікавлених осіб;
PA-1-R-4-2 (Problem типу «А» різновид №1 reason №4-2)	процедура містить надмірну дискрецію, що призводить до виникнення корупції;
PA-1-R-4-3 (Problem типу «А» різновид №1 reason №4-3)	процедура передбачає необхідність отримання рішення колегіального органу;
PA-1-R-4-4 (Problem типу «А» різновид №1 reason №4-4)	процедура передбачає необхідність отримання проміжних рішень/ висновків/експертиз третіх осіб;
PA-1-R-4-5 (Problem типу «А» різновид №1 reason №4-5)	процедура не передбачає чітких строків/термінів;
PA-1-R-4-6 (Problem типу «А» різновид №1 reason №4-6)	процедура передбачає права присутності особи при ухваленні рішення щодо неї;
PA-1-R-4-7 (Problem типу «А» різновид №1 reason №4-7)	процедура не передбачає права на адміністративне оскарження рішень.

РА-2 (PROBLEM ТИПУ «А» РІЗНОВИД №2) / РЕГУЛЮВАННЯ ДОСЯГАЄ МЕТИ (ПРОБЛЕМА ВИРІШУЄТЬСЯ ПОВНІСТЮ АБО ЧАСТКОВО), АЛЕ НАДТО ВИСОКОЮ ЦІНОЮ:

РА-2-R-1 (Problem типу «А» різновид №2 reason №1) регулювання надто дороге для бізнесу, щоб його взагалі застосовувати;

- РА-2-R-1-1 обрано надмірно жорсткий/дорогий інструмент;
- РА-2-R-1-2 процедура застосування інструменту має вади, що передбачає високий рівень витрат для бізнесу;
- РА-2-R-1-3 інструмент регулювання застосовується в фіскальних цілях (для наповнення бюджету).

РА-2-R-2 регулювання надто дороге для держави, щоб його взагалі застосовувати;

- РА-2-R-2-1 застосування регулювання потребує надмірних інвестицій в інфраструктуру;
- РА-2-R-2-2 застосування регулювання потребує надмірних людських ресурсів;
- РА-2-R-2-3 застосування регулювання потребує надмірного часу.

РА-2-R-3 регулювання було неправильно імплементоване, що призвело до високих витрат в його застосуванні;

- РА-2-R-3-1 були допущені помилки при нормопроєктуванні;
- РА-2-R-3-2 не було виділено необхідне фінансування;
- РА-2-R-3-3 не було здійснено необхідних адміністративних заходів (не створено орган, не передано функції/повноваження);
- РА-2-R-3-4 не було здійснено необхідних організаційних заходів (не вжито запланованих заходів, не проведено необхідне інформаційне, організаційне або методологічне забезпечення).

РА-2-R-4 в процесі прийняття та застосування інструменту регулювання істотно змінились обставини;

- РА-2-R-4-1 відпала актуальність проблеми;
- РА-2-R-4-2 істотно змінився масштаб проблеми;
- РА-2-R-4-3 істотно змінилося значення проблеми (стала значно більш або менш важливою);
- РА-2-R-4-3 з'явилися додаткові фактори, що істотно впливають на проблему та не усуваються застосованим інструментом регулювання.

РА-2-R-5 інструмент обрано правильно, мета досягається, проте процедура його застосування містить істотні недоліки, що призводять до надмірних витрат для досягнення мети;

- РА-2-R-5-1 процедура містить надмірну дискрецію, що призводить до несправедливого застосування інструменту по відношенню до окремої групи зацікавлених осіб;
- РА-2-R-5-2 процедура містить надмірну дискрецію, що призводить до виникнення корупції;
- РА-2-R-5-3 процедура передбачає необхідність отримання рішення колегіального органу;
- РА-2-R-5-4 процедура передбачає необхідність отримання проміжних рішень/висновків/експертиз третіх осіб;
- РА-2-R-5-5 процедура не передбачає чітких строків/термінів;
- РА-2-R-5-6 процедура передбачає права присутності особи при ухваленні рішення щодо неї;
- РА-2-R-5-7 процедура не передбачає права на адміністративне оскарження рішень.

РА-3 (PROBLEM ТИПУ «А» РІЗНОВИД №3) / РЕГУЛЮВАННЯ ДОСЯГАЄ МЕТИ, АЛЕ НЕГАТИВ ВІД НЬОГО Є НАДТО ЗНАЧНИМ (ЗАВДАЄ ІСТОНОЇ ШКОДИ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ІНШИХ ЦІЛЕЙ/ВИРІШЕННЯ ІНШИХ ПРОБЛЕМ):

РА-3-R-1 (Problem типу «А» різновид №3 reason №1) запровадження регулювання завдає істотної шкоди для розвитку економіки;

- РА-3-R-1-1 запроваджене регулювання призводить до збільшення тільової частини економіки;***
- РА-3-R-1-2 запроваджене регулювання призводить до зменшення бізнес-активності на ринку (зменшення ринку);
- РА-3-R-1-3 запроваджене регулювання призводить до зменшення рівня конкуренції/до монополізації ринку;
- РА-3-R-1-4 запроваджене регулювання призводить істотного дисбалансу інтересів на ринку;
- РА-3-R-1-5 запроваджене регулювання призводить до створення окремого ринку корупційних послуг.

РА-3-R-2 запровадження регулювання завдає істотної шкоди для досягнення інших цілей держави (вирішення інших проблем);

- РА-3-R-2-1 застосування регулювання завдає шкоду системі верифікації;
- РА-3-R-2-2 застосування регулювання завдає шкоду системам моніторингу, контролю та нагляду;
- РА-3-R-2-3 застосування регулювання завдає шкоду системі захисту права власності;
- РА-3-R-2-3 застосування регулювання завдає шкоду системі притягнення до відповідальності.

- РА-3-R-3** *регулювання було неправильно імплементоване, що призводить до завдання істотної шкоди;*
- РА-3-R-3-1 були допущені помилки при нормопроектванні;
- РА-3-R-3-2 не було виділено необхідне фінансування;
- РА-3-R-3-3 не було здійснено необхідних адміністративних заходів (не створено орган, не передано функції/повноваження);
- РА-3-R-3-4 не було здійснено необхідних організаційних заходів (не вжито запланованих заходів, не проведено необхідне інформаційне, організаційне або методологічне забезпечення).
- РА-3-R-4** *в процесі прийняття та застосування інструменту регулювання істотно змінилися обставини;*
- РА-3-R-4-1 відпала актуальність проблеми;
- РА-3-R-4-2 істотно змінився масштаб проблеми;
- РА-3-R-4-3 істотно змінилося значення проблеми (стала значно більш або менш важливою);
- РА-3-R-4-3 з'явилися додаткові фактори, що істотно впливають на проблему та не усуваються застосуванням інструментом регулювання.
- РА-3-R-5** *інструмент обрано правильно, мета досягається, проте процедура його застосування містить істотні недоліки, що призводить до завдання істотної шкоди;*
- РА-3-R-5-1 процедура містить надмірну дискрецію, що призводить до несправедливого застосування інструменту по відношенню до окремої групи зацікавлених осіб;
- РА-3-R-5-2 процедура містить надмірну дискрецію, що призводить до виникнення корупції;
- РА-3-R-5-3 процедура передбачає необхідність отримання рішення колегіального органу;
- РА-3-R-5-4 процедура передбачає необхідність отримання проміжних рішень/висновків/експертиз третіх осіб;
- РА-3-R-5-5 процедура не передбачає чітких строків/термінів;
- РА-3-R-5-6 процедура передбачає права присутності особи при ухваленні рішення щодо неї;
- РА-3-R-5-7 процедура не передбачає права на адміністративне оскарження рішень.

РА-4 (ПРОБЛЕМ ТИПУ «А» РІЗНОВИД №4) / НЕМОЖЛИВО ВИЗНАЧИТИ ЧИ ДОСЯГАЄ РЕГУЛЮВАННЯ МЕТИ:

- РА-4-R-1** *не зрозуміло для чого регулювання запроваджувалось;*
- РА-4-R-1-1 регулювання запроваджувалось не для вирішення конкретної проблеми;
- РА-4-R-1-2 проблема для якої запроваджувалось регулювання описана занадто абстрактно.
- РА-4-R-2** *зрозуміло для чого регулювання запроваджувалось, але виміряти це не теоретично можливо;*
- РА-4-R-2-1 проблема для якої запроваджувалось регулювання описана достатньо, щоб її зрозуміти, проте оцінити її можна лише за абстрактними показниками;
- РА-4-R-2-1 проблема для якої запроваджувалось регулювання описана достатньо, щоб її зрозуміти, проте оцінити її можливо лише шляхом опитування суб'єктивної думки.
- РА-4-R-3** *зрозуміло для чого регулювання запроваджувалось, виміряти це теоретично можливо, але відсутні державні механізми для цього;*
- РА-4-R-3-1 проблему оцінити можливо, проте для цього потрібна відсутня у держави інфраструктура;
- РА-4-R-3-2 проблему оцінити можливо, проте для цього потрібна відсутня у держави система збору та аналізу даних.
- РА-4-R-4** *зрозуміло для чого регулювання запроваджувалось, виміряти це теоретично можливо, є державні механізми для цього, але вони не дають адекватної інформації.*
- РА-4-R-4-1 проблему оцінити можливо, проте існуюча система збору та аналізу даних не працює;
- РА-4-R-4-2 проблему оцінити можливо, проте існуюча система збору та аналізу даних працює, але не дає адекватної інформації.
- РА-4-R-5** *зрозуміло для чого регулювання запроваджувалось, виміряти це теоретично можливо, є державні механізми для цього, вони дають адекватну інформацію, проте вона не використовується для прийняття рішень.*
- РА-4-R-5-1 необхідна інформація не доступна через обмежений режим використання;
- РА-4-R-5-2 необхідна інформація не доступна через те що не відомо про її наявність;
- РА-4-R-5-3 необхідна інформація доступна, але просто не використовується.

АНКЕТА

ДО ЗЕЛЕНОЇ КНИГИ «СИСТЕМНИЙ ПЕРЕГЛЯД ЯКОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗДРІБНОГО РИНКУ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ»

ПИТАННЯ ЩОДО ПОВНОТИ НАДАНОЇ У ЗЕЛЕНІЙ КНИЗІ ІНФОРМАЦІЇ

1 Чи в повній мірі в Зеленій книзі окреслено перелік способів регулювання?

Так, в повній мірі

Ні, не в повній мірі, необхідно додати до переліку _____

Я не визначився

Інше: _____

2 Чи вважаєте Ви, що перелік регуляторних актів, які регулюють Роздрібний ринок електричної енергії є вичерпним?

Так, вичерпний

Ні, можу навести акти, які мають бути внесені до переліку: _____

Ні, проте не можу навести додаткових актів

3 Чи погоджуєтесь Ви з актами, які за результатами перегляду Роздрібного ринку електричної енергії були визначені як неактуальні?

Так

Ні, не вважаю неактуальними: _____

Ні, необхідно доповнити: _____

4 Чи погоджуєтесь Ви з актами, які були визначені за результатами перегляду Роздрібного ринку електричної енергії як такі, що мають ознаки незаконних?

Так

Ні, не вважаю незаконними: _____

Ні, необхідно доповнити: _____

ПИТАННЯ ЩОДО ПОДАЛЬШОГО УДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЯТОРНОГО ПОЛЯ

- 5) За Вашим особистим переконанням, чи потребує Роздрібний ринок електричної енергії додаткових регуляторних інструментів?
- Ні, достатньо регуляторних інструментів
- Так, (наведіть приклад: _____

_____)
- Немає чіткої відповіді
- 6) Чи вважаєте Ви, що Роздрібний ринок електричної енергії достатньо чітко та зрозуміло регламентований для всіх учасників ринку?
- Так, достатньо чіткий та зрозумілий
- Ні
- Не можу визначитися
- 7) Чи згодні Ви з сформульованими проблемами на Роздрібному ринку електричної енергії?
- Так
- Ні, необхідно доповнити _____,
вилучити _____
- Я не визначився
- 8) Які з наведених проблем на Вашу думку є такими, що найбільше створюють перешкоди для розвитку малого та середнього бізнесу?
- _____
- _____
- _____
- 9) Чи стикались Ви з наданням неякісних послуг на Роздрібному ринку електричної енергії, яких саме?
- Так, _____

- Ні
- 10) Чи знаєте Ви про обов'язкові показники якості надання послуг/товарів на Роздрібному ринку електричної енергії?
- Так
- Ні
- Ваш варіант відповіді _____

- 11) Чи хотіли б ви змінити постачальника електричної енергії?
- Так – мене не влаштовує якість послуг
- Так – але я побутовий споживач і не можу цього зробити
- Ні – мене все влаштовує

12) Чи є процедура приєднання до мереж простою, зрозумілою та прозорою?

- Так – я приєднував об'єкт та залишився задоволеним
- Так – я не приєднував об'єкт, але вважаю, що все добре
- Ні – я приєднував об'єкт залишився незадоволений якістю послуг
- Ні – я не приєднував об'єкт, але знаю що це дуже складно

13) Розподільні мережі зношені на 70-80%, що зменшує якість електропостачання. Чи готові ви платити більше щоб підвищити якість послуг?

- Так – я зацікавлений в якісному і безперебійному електропостачанні
- Так – але не дорожче ніж на 5%
- Так – але не дорожче ніж на 20%
- Ні – енергокомпанії мають монопольні прибутки і повинні самі інвестувати в свою інфраструктуру

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПИТАННЯ РОЗВИТКУ РОЗДРІБНОГО РИНКУ ЕЛЕКТРИЧНОЇ ЕНЕРГІЇ

14) Чи повинна держава регулювати ціну на електричну енергію?

- Так – електрична енергія соціально важливий товар і держава повинна контролювати її ціну
- Ні – ціна на електричну енергію, як і на будь-який товар, повинна формуватись на вільному ринку
- Частково – ціна на електричну енергію повинна формуватись на вільному ринку, але держава повинна регулювати розмір прибутку енергетичних компаній

15) Чи повинна ціна на електричну енергію для населення бути нижчою за ціну для промисловості?

- Так – промисловість поверне ці кошти заклавши їх в ціну товару
- Ні – оскільки товар один то й ціна має бути однаковою
- Ні – промисловість купує більше тому й ціна має бути меншою